Povești nemuritoare

1 Poveti

Nemuritoare

Povești nemuritoare

Ediţia a II-a

Editura Ion Creangă – Bucureşti
1975

Coperta de CRINA IONESCU

POVESTE
LETONĂ

Povestea poveştilor

ÎN VREMURILE DE DEMULT trăia într-o mlaştină un drac. Odată, acest drac a făgăduit un sac întreg de galbeni celui ce-i va spune o poveste pe care el n-o mai auzise vreodată. Au venit mulţi amatori de aur din felurite locuri şi cîte poveşti nu i-au povestit! Dar numai ce începeau povestea, dracul striga:

— O ştiu! O ştiu! şi o spunea el pînă la sfîrşit.

Un tată avea trei feciori: primii doi, cei mari, erau deş- tepţi, al treilea, cel mic, era prost. Se gîndiră să meargă şi ei să-i spună dracului poveşti.

Se duse mai întîi fratele cel mare şi-i zise:

— Bună seara, boier preamilostiv!

— Bună seara, fiule! îi răspunse dracul.

Şi începu fratele cel mare să povestească. Povesteşte el, povesteşte, dar nici n-ajunge bine la jumătatea poveştii că dra- cul începe s-o spună el mai departe. Aşa că n-a ieşit nimic. Dracul mai pusese o condiţie: celui ce nu va reuşi să-i spună o poveste pe care el să n-o ştie, îi va jupui trei fîşii de curele din spinare.

Cînd băiatul cel mare termină toate poveştile care le ştia, dracul îi jupui trei curele şi-l lăsă să plece acasă.

A doua zi, era pe înserate; fratele cel mijlociu se duse la drac să-i spună poveşti. Cînd ajunse, îi zise ca şi frate-său cel mare:

— Bună seara, boier preamilostiv!

— Bună seara, fiule! la fel îi răspunse dracul.

Fratele cel mijlociu povesti toate poveştile pe care le ştia. Dar ce folos, dacă şi dracul le ştia pe

toate! Şi dracul îi jupui trei curele din spinare, după care îi dădu drumul acasă.

A treia zi, seara, plecă şi prostul să-i spună dracului poveşti. Taică-său, e drept, nu voia să-l lase: o să-i jupoaie şi lui curele din spinare, dar nu putu să-l oprească în nici un chip. Cînd prostul ajunse la drac în mlaştină, îi zise:

— Bună seara, drace.

— Bună seara, fiule, îi răspunse dracul. Dar prostul i-o reteză scurt:

— Eu nu sînt fiul tău! Nu vrei mai bine s-asculţi o poveste?

— Ah, cît de mult doresc! zise dracul. Însă, dacă n-o să-mi spui o poveste pe care n-am mai auzit-o, o să-ţi jupoi trei curele din spinare!

— Aşa să fie!

Prostul fu de acord. Dar mai adăugă:

— Iar dacă tu mă vei întrerupe, spunîndu-mi că aşa ceva nu-i cu putinţă, eu o să-ţi jupoi din spinare şase curele!

Ce să-i faci, vrei nu vrei, trebuie să asculţi povestea! Iar prostul începu aşa:

— Sîntem la tata trei feciori, tata e al patrulea, iar eu al cincilea.

Dracul era cît pe aci să strige că aşa ceva nu e cu putinţă, dar îşi luă seama că o să i se jupoaie şase curele din spinare şi tăcu.

Iar prostul povesti mai departe.

— Odată, ne-am dus să curăţăm de tufişuri o poieniţă. Ne-am apucat şi am curăţat o poieniţă mare-mare. Dimineaţa, ne uităm şi poieniţa ia-o de unde nu-i. Am căutat-o noi, dar degeaba. Aproape două conace din zi am căutat-o, însă fără nici un folos. Deodată am zărit un ţăran care tăia o coadă pen- tru greblă. Mă dau mai aproape şi văd că ţăranul sprijinea vîrful cozii într-o poieniţă mare-mare. Mie ce-mi pasă? Eu mi-s tînăr şi puternic, aşa că am aruncat coada greblei la nouă verste depărtare. Aşa ne-am găsit poieniţa. Ne-am apucat de semănat. Trei zile am semănat un grăunte şi jumătate de orz. A răsărit nişte orz de ţi-era mai mare dragul! L-am cosit, l-am treierat şi ne-am apucat să facem din el bere. Şi, ce să-ţi spun, am făcut o şură şi jumătate de bere! Şi-am încins un chef ca-n basme: şaptezeci de

ţărani şi şaptezeci de cai au băut trei zile şi trei nopţi în şir. Berea s-a terminat, dar am mai scurs de pe fund încă trei butoaie şi jumătate. Ei, şi ne-am îmbătat serios. Ne-am apucat să prindem muşte şi să le vîrîm în sac. Asta era tocmai în vremea cînd la nemţi se scumpiseră muştele. Dădeau

o vacă pe-o muscă. O vacă pe-o muscă! Aflînd asta, ce să zic? Eu mi-s tînăr şi puternic, aşa că am aruncat sacul cu muşte pe umăr şi am pornit spre ţara nemţilor. Acolo, pentru fiece muscă am căpătat cîte o vacă. Pentru fiece muscă – o vacă! Aveam acum atîtea vaci, că poate nici baronul n-avea aşa de multe. Nu puteam singur s-o scot la capăt cu ele. A trebuit să le încarc pe-o corabie ca să le duc pîn-acasă. Numai că pe mare s-a stîrnit o furtună care-a prefăcut corabia în ţăndări şi-a aruncat-o pe malul celălalt. Stam şi mă gîndeam ce să fac. Ei, dar ce-mi pasă? Eu mi-s tînăr, puternic şi numaidecît mi-a dat prin cap ce să fac: am apucat o vacă de coadă, am învîrtit-o binişor şi am aruncat-o peste mare. Am apucat-o pe-a doua şi tot aşa mereu. Astfel mi-am trecut dincolo toate vacile mele cele frumoase. Mai rămăsese una şchioapă. Dar atunci mi-am dat seama: da' eu cum o să trec peste mare? Ei, dar ce-mi pasă? Sînt tînăr şi puternic, o să mă azvîrl singur peste mare. Am apucat vaca şchioapă de coadă, am învîrtit-o de vreo zece ori în jur şi am azvîrlit-o peste mare, ţinîndu-mă de coada ei. Aşa am zburat cu vaca cea şchioapă peste mare. Aici a trebuit să alerg pînă mi-am strîns toate vacile. Dar mie ce-mi pasă? Sînt tînăr şi puternic! Le-am legat de coarne pe cele mai nărăvaşe. Dumnezeu, văzînd cîte vaci am, mă întreabă dacă nu vreau să le tai şi din pieile lor să fac papuci. Toţi sfinţii îşi cam tociseră papucii şi, de! trebuie să-i încalţe pe toţi. Şi pe cei mari şi pe cei mici. Şi mi-a făgăduit Dumnezeu o grămadă de bani. Am tăiat toate vacile, iar din pieile lor am făcut papuci: din pieile mai groase – pentru sfinţii cei mari, din cele mai subţiri

– pentru îngeraşi. Acum altă belea: cum să trimit papucii în cer? Nimeni nu vine după ei, şi mai trebuie să iau şi banii de-acolo. Am luat atunci toate cozile vacilor şi le-am legat una de alta. Am făcut o frînghie lungă-lungă. Am legat papucii de un capăt,

iar pe celălalt – ce-mi pasă? Sînt tînăr şi puternic! L-am învîrtit şi l-am azvîrlit în sus, în cer. L-am azvîrlit lui Sfîntu Petru drept în mînă. El a apucat capătul frînghiei, trăgîndu-mă şi pe mine odată cu papucii. A luat papucii şi mi-a plătit banii. Doream să ajung şi eu în cer, dar nu m-au lăsat; m-au înhăţat şi m-au aruncat în jos. S-a iscat un vînt puternic, care m-a dus într-o mlaştină mare. Cum am căzut, am intrat în

smîrc pînă la gît. „Ei, îmi zic, mi-a sosit sfîrşitul!” Deodată, ce-mi văd ochii? Un urs fugind, iar după el gonea un iepure, vrînd să-l prindă. Aveam de gînd să mă prind de coada ursului, dar mi-am zis: iepurele e mai puternic, de vreme ce vrea să prindă ursul. Aşa că m-am prins de coada iepurelui: cînd a trecut pe lîngă mine – eu, ce? eu mi-s tînăr şi puternic – hăţ! l-am apucat de coadă. Cît de mult dorea să scape! Trage el, trage şi mă smulge din smîrc, numai că, săracul, a rămas fără coadă.

Dracul asculta şi asculta, rămăsese chiar cu gura căscată, dar n-avea ce să spună. Povestea asta n-o mai auzise şi se temea ca nu cumva, din întîmplare, să scoată vreun strigăt; atunci i-ar fi jupuit şase curele din spinare.

Se uită prostul; dracul tremura de frică. Atunci strigă la el:

— Ce? Nu cumva nu ţi-a plăcut povestea? Iar dacă nu crezi că totul s-a petrecut întocmai, na, uite coada iepurelui!

Acestea zicînd, prostul aruncă pe masă o coadă de iepure. Acum dracul crezu că totul a fost într-adevăr aşa, şi se sperie şi mai tare. Nu-i de glumit! Însuşi Dumnezeu a stat de vorbă cu prostul şi i-a comandat papucii. Ba încă mai aruncă vacile peste mare ca pe nişte pietricele. Dracul îi dădu pe loc flăcăului un sac cu galbeni, greu de nu-l puteai urni, şi-i porunci să se care mai repede acasă; nu vrea să mai audă de el. Prostul nici că dorea altceva. Azvîrli sacul pe umăr şi-o porni spre casă, parcă era un general. Taică-său şi fraţii mai mari se mirară nevoie mare de norocul lui, dar prostul nu făcea altceva decît să rîdă. Îşi construi un palat mare şi trăi în el împărăteşte.

În româneşte de NIC. ILIESCU

POVESTE LETONĂ

Du-te nu ştiu unde şi adu nu ştiu ce

TRĂIA ODATĂ un rege ce avea un slujitor credincios, pe care îl iubea foarte mult.

Într-o zi, regele cumpără un armăsar neînvăţat la călărie. Dar nimeni nu putea să-l îmblînzească; oricît s-au zbătut – degeaba, calul a rămas sălbatic precum a fost.

Atunci regele îi zise slujitorului:

— Încearcă tu să-l îmblînzeşti pe năzdrăvanul ăsta!

— Bine.

Slujitorul făcu cum făcu şi sări sprinten pe armăsar. La început vru să-l pornească la pas, să se-nveţe să meargă înşeuat. Dar nici vorbă de-aşa ceva! Calul, ca înţepat, se smuci într-o parte şi o porni ca vîntul, ridicînd în urmă-i nori de praf. Şi multă vreme goni prin păduri şi prin mlaştini. De mult ajunseseră prin locuri necunoscute, dar calul galopa întruna. Din fericire însă, în calea lor se iviră doi copaci crescuţi alături. Între ei – o deschizătură strîmtă, ca o portiţă îngustă. Cum calul gonea drept spre ei, cînd să treacă rămase înţepenit între cei doi copaci. Se înţepenise ca într-o menghină, aşa că, vrînd nevrînd, se opri.

Slujitorul, ce să zică, era mulţumit, dar după ce coborî de pe cal se uită încoace şi-ncolo; totul era străin, necunoscut şi pustiu. Ce să facă? Hotărî să meargă încotro va vedea cu ochii. Poate va întîlni pe undeva vreun suflet de om. Merse el ce mer- se, pînă dădu într-o poieniţă. În mijlocul poieniţei – o căsuţă. Cînd să intre, îi ieşi înainte un bătrînel cărunt. Îşi dădură bineţe, apoi bătrînul îl întrebă cu blîndeţe:

— Încotro ţi-e drumul, fiule?

Uite aşa, aşa, răspunse slujitorul, s-a rătăcit şi a obosit, şi-l roagă să-i arate drumul spre casă.

— Ei, fiule, cel ostenit trebuie să se odihnească. Ce-o să faci acasă? Mai rămîi puţin aici, la mine!

Slujitorul mulţumi bătrînului pentru cuvintele frumoase şi rămase.

Lîngă căsuţa moşneagului se afla o livadă tare frumoasă, iar în ea cîteva rînduri de garduri, fiecare cu cîte o poartă.

Băiatul ar fi dorit să se plimbe prin livadă, dar moşnea- gul îi zise:

— Stai puţin, nu-i aşa de simplu să te plimbi prin această livadă! Uite, ia legătura asta de chei, deschide orice poartă şi plimbă-te pe unde pofteşti. Dar poarta legată cu curmei să n-o deschizi, şi nici să nu priveşti peste ea.

În prima zi slujitorul se plimbă prin livadă, dar de poarta legată cu curmei nu se atinse. Se plimbă şi a doua zi, dar tot nu se apropie de ea. Însă în cea de a treia zi îşi zise: „Oare ce-ar putea fi acolo? Am voie să umblu peste tot, numai acolo nu. Ia- că, înadins, am să mă uit”.

Slujitorul dezlegă curmeiul. Deschise portiţa şi, în faţa lui, apăru o cîmpie întinsă. În mijlocul ei strălucea un lac liniştit. Se apropie de lac, se minună privindu-l, iar cînd vru să se întoarcă acasă auzi ceva fîlfîind în aer. Şi ce-i văzură ochii? Pe mal se lăsară din zbor trei raţe albe şi, cît ai clipi clin ochi, se prefăcură în trei zîne nespus de frumoase. Îşi aruncară veşmintele şi intrară în apă. Băiatul îşi zise: „Ptiu, drace! Asemenea fete frumoase n-am văzut de cînd sînt. Ce-ar fi să mă duc, aşa, să mă uit mai de-aproape la veşmintele lor?”

Slujitorul ridică straiele uneia dintre fete şi le privi, minunîndu-se nevoie mare. Dar zîna ale cărei straie le luase îl zări şi îşi zise că nu-i a bine. Înotă spre mal şi îl rugă:

— Nu-ţi bate joc de mine, voinicule bun! Rogu-te, pune straiele de unde le-ai luat!

Ce să facă? Puse straiele la loc. În aceeaşi clipă, fecioarele se prefăcură în raţe, iar pe flăcău îl transformară în hulub. Ra- ţele se ridicară în văzduh

şi se făcură nevăzute. Na-ţi-o bună!

Seara, cînd moşneagul se întoarse acasă, zări pe gard, în curte, un hulub. Îşi dădu îndată seama despre ce era vorba. Îl mustră pe slujitor şi-l prefăcu iarăşi în om.

A doua zi, bătrînelul plecă din nou, lăsîndu-l pe slujitor singur acasă. Slujitorul se plimbă încolo şi-ncoace prin livadă pînă nu mai putu răbda. Dezlegă curmeiul, deschise poarta şi

porni spre lac. Făcu cîţiva paşi pe mal, privi apele lacului şi, cînd vru să se întoarcă, prin aer se auzi un fîlfîit uşor. Veniseră din nou cele trei raţe albe. Se prefăcură în trei zîne frumoase şi intrară în apă. Slujitorul îşi zise: „Fie ce-o fi! Asemenea zîne nu vezi în fiecare zi. Ce-ar fi să mă duc, aşa, să privesc mai de-aproape la veşmintele lor?” Luă slujitorul straiele uneia dintre zîne, le privi din toate părţile minunîndu-se nevoie mare. Dar zîna, ale cărei straie le ridicase, îl zări şi îşi zise că nu-i a bine. Înotă spre mal şi-l rugă:

— Nu-ţi rîde de mine, voinicule bun! Rogu-te, pune stra- iele de unde le-ai luat.

Ce să facă? Dacă îl roagă atîta! Şi puse straiele la loc. În aceeaşi clipă, zînele se prefăcură în raţe, iar pe băiat îl pres- chimbară în porc. Apoi se ridicară în văzduh şi se făcură nevăzute.

Seara, cînd moşneagul se întoarse acasă, zări în curte porcul şi pricepu îndată despre ce era vorba. Îl prefăcu pe slujitor iarăşi în om şi-i zise:

— Dacă ţi-a căzut cu tronc vreuna dintre zîne, însoară-te cu ea.

— Uşor de zis, însoară-te! îi răspunse băiatul. Nu vrea să rămînă cu mine. Cum îi dau straiele, se şi face nevăzută.

— Nu vrea să rămînă! Da’ ce, e proastă să rămînă? De ce i-ai dat straiele? De ce ai cedat rugăminţilor? Să nu-i mai dai straiele pînă nu se va jura că rămîne cu tine.

A treia zi bătrînelul plecă iar de-acasă. De data asta sluji- torul dezlegă numaidecît curmeiul, se apropie de lac aşteptînd să sosească raţele cele albe. Iaca, ele sosiră, se prefăcură în zî- ne, se dezbrăcară şi intrară în apă. Slujitorul ridică straiele zînei pe care o îndrăgise, şi le privi din toate părţile minunîn- du-se.

— Hei, dacă-i vorba de straie, apăi pe-acestea am să le iau!

Zîna înotă spre mal şi-l rugă pe slujitor:

— Nu-ţi rîde de mine, voinicule bun! Pune straiele de unde le-ai luat.

— Poţi să mă rogi mult şi bine, eu n-o să le pun! Făgă- duieşte-mi că vrei să fii nevasta mea şi n-o să mai zbori de la mine. Atunci o să-ţi dau straiele.

Zîna încercă în fel şi chip să-l facă să-i dea înapoi straiele. Însă pînă la urmă îi făgădui şi se jură să nu mai zboare nicăieri, oricît ar ruga-o surorile ei.

Slujitorul îi dădu zînei straiele. Ea se îmbrăcă şi porniră împreună spre căsuţa moşneagului. Iar surorile ei se prefăcură în raţe şi dispărură în zbor. Seara, cînd bătrînul se întoarse acasă, îl cunună pe băiat cu zîna.

Într-o zi, slujitorul îi spuse moşneagului:

— Trebuie să mă duc cu nevasta acasă. Regele o fi îngri- jorat, nici nu ştie ce s-a întîmplat cu mine.

— Du-te, fiule, du-te! îi răspunse bătrînul, şi să fii fericit. Dar ia seama, nu te lăuda în faţa regelui că ai nevastă frumoa- să. Ar fi bine nici să nu ştie că te-ai însurat.

— Bine.

Slujitorul s-a întors acasă şi n-a spus la nimeni că s-a însurat cu o fată frumoasă ca o zînă. La început totul a mers bine. Însă, curînd, regele începu să bage de seamă că slujitorul său se schimbase tare mult. Oriunde ar fi fost şi orice ar fi făcut, totdeauna căuta să se întoarcă mai repede în odăiţa lui.

Într-o zi, tot aşa, pentru a nu ştiu cîta oară, slujitorul se făcu nevăzut de lîngă rege. Dar de data asta regele îl urmări. Furişîndu-se pînă lîngă odăiţa slujitorului, se uită pe gaura cheii. Tare mult voia să ştie ce face slujitorul său acolo. Şi regele văzu că slujitorul are o nevastă frumoasă ca soarele.

„Aşa nu merge! gîndi regele. Asemenea frumuseţe numai regelui i se cuvine. Cum să i-o iau? Ia să chem vrăjitorul.”

Şi vrăjitorul veni.

— Despre ce e vorba? întrebă el.

— Uite aşa, aşa, slujitorul are o nevastă

frumoasă ca soarele. Cum să facem ca această zînă să fie a regelui?

— Cum să facem? zise vrăjitorul. Dă-i slujitorului o mun- că pe care să n-o poată duce la capăt. Atunci îi faci de petre- canie şi te însori cu văduva lui. Mîine o să-ţi spun ce muncă să-i dai; asta-i o treabă grea, trebuie să mă gîndesc.

Dis-de-dimineaţă, vrăjitorul se grăbi să meargă la rege pentru a-i spune ce muncă a găsit slujitorului. În drum, trebuia să treacă peste o punte. De sub punte ieşi deodată un om cu totul şi cu totul în alb, care-i zise vrăjitorului:

— Unde te duci, nelegiuitule? Dacă regele n-o să-i dea pace slujitorului, o să pieriţi amîndoi: şi tu, şi el!

Vrăjitorul dădu din mînă:

— E! Trăncăneşte ce vrei!

Şi se duse în drumul său. Cînd ajunse la rege, îi

zise:

— Porunceşte slujitorului să-ţi aducă cel mai mare leu din lume, care trăieşte în împărăţia de peste nouă mări şi nouă ţări.

Regele chemă slujitorul şi-i porunci:

— În împărăţia de peste nouă mări şi nouă ţări, trăieşte cel mai mare leu. Să mi-l aduci aici, şi cît mai repede, altfel, unde-ţi stau picioarele, acolo-ţi va sta şi capul!

Cînd auzi acestea, slujitorul tare se mai întristă. Se duse la nevastă-sa şi-i povesti totul, dar nevasta îi spuse, mîngî- indu-l:

— Nenorocirea asta nu-i aşa de mare! Culcă-te şi dormi ca să prinzi puteri, iar eu, în noaptea asta, o să ţes un ştergar înflorat şi o să-ţi pregătesc merinde pentru drum. Dar ia seama la sfatul meu: să ai grijă de ştergar; dacă o să-l pierzi, n-o să ai noroc.

Slujitorul se linişti şi adormi într-un somn dulce. Iar ne- vastă-sa, toată noaptea, ţesu şi cusu un ştergar atît de frumos cum nu se mai văzuse în acel regat. În zori ştergarul era gata. Zîna cea frumoasă îşi trezi bărbatul şi-l petrecu la drum lung.

Merse slujitorul o zi, merse două, merse o săptămînă, merse două, dar drumul său nu mai avea sfîrşit. În săptămîna a treia, pe o noapte întunecoasă, zări în depărtare o luminiţă. Cînd ajunse mai aproape dădu peste o căsuţă. Bătu la uşă. Îi

deschise o fecioară care îl pofti cu blîndeţe să intre. Fata îl os- pătă pe călător cu bucate, îi aşternu patul să se culce, iar a doua zi, dis-de-dimineaţă, îi aduse apă să se spele. Dar prosop să se şteargă nu-i dădu. Nu-i nimic, slujitorul se şterse cu şter- garul cusut de nevastă-sa. Fata văzu ştergarul cel înflorat:

— Arată-mi-l! zise. Ştergar ca ăsta numai sora mea ştie să facă. De unde-l ai?

— Uite aşa, aşa, îi povesti slujitorul. Nevastă-mea l-a ţe- sut şi l-a brodat cu rîuri.

— Va să zică, nevasta ta e sora mea. Bine că am aflat acest lucru. Din pricina ei ţi-a poruncit regele să-i aduci leul cel mare! Bine că am aflat acest lucru!

Spunînd acestea, fecioara îi smulse ştergarul şi ieşi afară din casă. Slujitorul se sperie:

— De-acum ce-o să fie? Nevasta mi-a poruncit cu aspri- me să am grijă de ştergar. Numai de nu s-ar pierde!

Dar se îngrijorase degeaba, căci fata se întoarse de îndată.

— Iată-ţi ştergarul! zise. Am aflat cum vei putea îndepli- ni porunca regelui. Nu departe de aici, se află o luncă mare, iar acolo o să găseşti leul. La marginea luncii creşte un tufiş de spini, în apropierea căruia doarme leul. Chiar lîngă tufiş se joacă puii leului. Tu să te apropii tîrîş de tufiş şi să prinzi unul din puii leului, dar să-l strîngi bine, să urle cît mai tare. Leul va sări asupra ta, dar tu să-i arunci ştergarul peste bot. Atunci el va deveni blînd ca un cîine, te va lăsa să-i legi ştergarul în jurul gîtului şi să-l duci unde vei pofti.

Slujitorul făcu întocmai şi prinse leul fără nici o greutate. Îl duse regelui, regele porunci să i se dea drumul în grădină, după care îl chemă pe vrăjitor.

— Ce muncă să-i mai dau acum slujitorului? Leul l-a adus! N-a ieşit ca tine!

— Aşteaptă pînă dimineaţă! E o treabă nespus de grea, trebuie să mă gîndesc.

A doua zi, de cum se crăpă de ziuă, vrăjitorul alergă în mare grabă la rege. În drum trebuia să treacă peste punte. De sub punte ieşi deodată un om în alb şi-i zise vrăjitorului:

— Unde te duci, tîlharule? Dacă regele n-o să-i

dea pace slujitorului, o să pieriţi amîndoi – şi tu, şi el!

Vrăjitorul dădu însă din mînă:

— E! Trăncăneşte ce pofteşti!

Şi porni mai departe. Cînd ajunse la rege, îi spuse:

— Porunceşte slujitorului să-ţi aducă marele măr înflo- rit, ce se află în împărăţia de peste nouă mări şi nouă ţări.

Regele chemă pe slujitor şi-i dădu poruncă:

— În împărăţia de peste nouă mări şi nouă ţări se află un măr mare înflorit. Să mi-l aduci aici, dar cît mai repede; altfel, unde-ţi stau picioarele, acolo o să-ţi stea şi capul!

Auzind acestea, slujitorul tare se mai întristă. Se duse acasă şi povesti totul nevestii. Dar nevasta îi spuse, mîngî- indu-l:

— Nenorocirea asta nu-i aşa de mare! Culcă-te şi dormi. Între timp, eu o să ţes un ştergar înflorat şi o să-ţi pregătesc merindea pentru drum. Dar ia seama la sfatul meu: ai grijă de ştergar; dac-o să-l pierzi – n-o să-ţi meargă bine.

Slujitorul se linişti şi se duse să se culce. Iar nevastă-sa, toată noaptea, fără întrerupere, ţesu şi cusu un ştergar atît de frumos, cum nu se mai văzuse în acel regat. În zori ştergarul era gata. Zîna îşi trezi bărbatul şi-l petrecu la drum lung.

Merse slujitorul o zi, merse două, merse o săptămînă, merse două, dar drumul său nu mai avea sfîrşit. În cea de a treia săptămînă, pe-o noapte ploioasă şi întunecoasă, slujitorul zări în depărtare o luminiţă. Cînd ajunse mai aproape, dădu peste o căsuţă, bătu la uşă, şi îi deschise o fată, care-l pofti cu blîndeţe să intre. Fata îl ospătă pe călător, îi aşternu să se culce, iar a doua zi, dis-de-dimineaţă, îi aduse apă să se spele, numai prosop nu-i dădu. Slujitorul se spălă, dar văzu că n-are prosop. Ce să facă? Se şterse cu ştergarul cusut de nevastă-sa. Fecioara zări ştergarul cel înflorat:

— Arată-mi-l! zise. Ştergar ca ăsta numai sora mea ştie să facă. De unde ai acest ştergar?

— Uite aşa, aşa, îi povesteşte slujitorul. Nevasta mea l-a ţesut şi l-a brodat cu rîuri.

— Va să zică, nevasta ta este sora mea. Bine că

am aflat acest lucru! Din pricina ei ţi-a poruncit regele să-i aduci marele măr înflorit!

Spunînd acestea, fecioara îi smulse ştergarul şi ieşi afară.

Slujitorul se sperie:

— De-acum ce se va întîmpla? Nevasta mi-a dat poruncă aspră să am grijă de ştergar. Numai de nu s-ar pierde!

Dar degeaba se întristase, căci fecioara se întoarse de îndată.

— Iată-ţi ştergarul! zise. Am aflat cum vei putea împlini porunca regelui. Nu departe de-aici se află acest mare măr înflorit! [...] Mărul se va face mic, cît o floricică, şi o să-l poţi duce regelui ca pe-un fulg. Îndată ce-ajungi cu el acasă, sădeşte-l în grădină, ia ştergarul de pe vîrful lui şi floricica va deveni deodată un măr mare, înflorit.

— Bine.

Slujitorul făcu întocmai şi fără mare greutate aduse regelui mărul. Mult se mai minună regele zărind mărul în grădină şi îl chemă pe vrăjitor.

— Ce muncă să-i mai dau acum slujitorului? A adus şi mărul, n-a ieşit ca tine!

— Aşteaptă pînă dimineaţă! răspunse vrăjitorul. Treaba e foarte grea, trebuie să mă gîndesc.

— Bine.

A doua zi dis-de-dimineaţă, vrăjitorul o porni grăbit la rege. În drum, trebui să treacă peste punte. De sub punte ieşi deodată un om în alb şi-i zise vrăjitorului:

— Unde te duci, tîlharule? Dacă regele nu-i dă pace sluji- torului, o să pieriţi amîndoi, şi tu, şi el!

Vrăjitorul dădu din mînă:

— E! Trăncăneşte ce vrei!

Şi porni mai departe. Ajunse la rege şi-i spuse:

— Porunceşte slujitorului să se ducă nu ştiu unde şi să aducă nu ştiu ce!

Regele îl chemă pe slujitor şi-i dădu poruncă:

— Du-te nu ştiu unde şi adu nu ştiu ce! De nu-mi vei îm- plini porunca, unde îţi stau picioarele, acolo-ţi va sta şi capul!

Auzind acestea, slujitorul se întristă nespus de mult. Se duse acasă şi povesti totul nevestii. Nevasta îşi linişti soţul, dar nici ea nu ştiu cum s-o scoată la capăt cu o astfel de treabă. În sfîrşit, spuse:

— Nu fi amărît, culcă-te şi dormi. Între timp, eu voi ţese un ştergar de două ori mai mare ca celelalte, îl voi broda şi mai

frumos şi-ţi voi pregăti merindea pentru drum. Dar să ai grijă de ştergar, să nu-l pierzi.

Slujitorul se culcă. Iar nevastă-sa, toată noaptea, ţesu şi brodă ştergarul, un ştergar aşa de frumos, cum nu se mai văzuse în acel regat. În zori ştergarul fu gata. Zîna cea frumoasă îşi trezi soţul şi, plîngînd în hohote, îl petrecu la drumul cel lung.

Abia ieşi slujitorul pe poartă, că regele o chemă de îndată pe nevasta acestuia.

— Ei, zise, de data aceasta, bărbatul tău cu siguranţă că nu se mai întoarce! De ce să te chinuieşti văduvă? Mie îmi trebuie nevastă. Ia-mă de bărbat şi-o să fii regină.

Îşi zise zîna în gîndul ei: „De ce să-l mînii pe rege refu- zîndu-l? Ia, mai bine, să mă prefac că sînt de acord”.

Şi zise:

— Vă mulţumesc pentru cinstea care mi-o faceţi. Şi eu cred că de data asta nu se va mai întoarce. Dar un an am să-i fiu credincioasă, am să-l aştept. Dacă nu se întoarce, atunci o să mai stăm de vorbă.

— Bine.

Şi, cu acestea, au terminat.

Iar slujitorul merse o zi, merse două, merse o săptămînă, merse două, dar drumul său nu mai avea sfîrşit. Şi, iată că, în cea de-a treia săptămînă, pe o noapte cu vreme rea, întune- coasă, zări în depărtare o luminiţă. Cînd ajunse mai aproape, în faţa sa stătea o căsuţă. Bătu la uşă. Îi deschise o fecioară care-l pofti cu blîndeţe să intre. Fata îl ospătă pe călător şi-i aşternu să se culce, iar a doua zi, cînd se crăpă de ziuă, îi aduse apă să se spele, dar prosop nu-i dădu să se şteargă. Slujitorul se spălă, dădu să se şteargă – n-avea prosop. Scoase ştergarul cusut de nevastă-sa şi se şterse. Fecioara văzu ştergarul înflorat:

— Arată-mi-l, zise. Astfel de ştergare doar sora

mea ştie să ţeasă şi să coasă. De unde-l ai?

Uite aşa şi aşa, îi povesti slujitorul. Nevasta mea l-a ţesut şi l-a brodat cu rîuri.

— Va să zică nevasta ta este sora mea. Bine că am aflat acest lucru. Din pricina ei tu trebuie să te duci nu ştiu unde şi să aduci nu ştiu ce! Bine că am aflat acest lucru!

Fecioara îi smulse ştergarul din mînă şi ieşi afară din casă. Slujitorul se sperie:

— Ce se va întîmpla acum? Nevasta mi-a poruncit cu as- prime să am grijă de ştergar. Numai de nu s-ar pierde!

Aşteptă el o zi, aşteptă două, dar fata nu se mai întoarse.

A treia zi, iat-o venind în fugă, palidă, cu ştergarul în mînă.

— Ascultă ce-o să-ţi spun, îi zise ea slujitorului, n-am aflat cum poţi îndeplini porunca regelui. Trei zile am alergat, am căutat, mi-am istovit puterile, dar degeaba. Ne-a mai rămas o singură speranţă: să mergem la Muma Pămîntului, care de şapte luni zace moartă. Tu îi vei săruta genunchii, ea va învia şi-ţi va spune ce trebuie să faci.

Ajunseră ei la Muma Pămîntului. Slujitorul îi sărută genunchii, dar Muma Pămîntului se mînie de ce n-o lasă să doarmă. Atunci slujitorul îi mai sărută o dată genunchii. Liniş- tindu-se, bătrîna chemă toate păsările şi-l întrebă pe slujitor:

— Ce doreşti?

— Vreau să aflu ce-nseamnă: du-te nu ştiu unde şi adu nu ştiu ce.

— Ei, păsările mele! strigă Muma Pămîntului. Ştiţi, cum- va, unde se găseşte aşa ceva?

Păsările răspunseră:

— Nu, nu ştim!

Atunci, Muma Pămîntului chemă toate animalele şi le întrebă:

— Ştiţi voi, cumva, ce înseamnă: du-te nu ştiu unde şi adu nu ştiu ce?

Răspunseră animalele:

— Nu, nu ştim!

Atunci, Muma Pămîntului chemă toate broaştele, brotă- ceii şi toate tîrîtoarele, şi le întrebă:

— Ştiţi voi, oare, ce înseamnă: du-te nu ştiu unde şi adu nu ştiu ce?

Broaştele şi tîrîtoarele îi răspunseră:

— Nu, nu ştim!

— Dar sînteţi cu toate aici? le întrebă Muma Pămîntului.

— Nu, nu sîntem toate; a rămas, în urmă, o broscuţă şchioapă.

Tocmai atunci sosi şi broscuţa cea şchioapă. Muma Pămîntului se încruntă la ea, supărată:

— De ce vii aşa de tîrziu?

— Vai, măicuţă şi stăpînă, da' eu am zăcut şapte luni bolnavă, şi uite că mi-au slăbit picioarele.

— Ei, bine, bine! Oare, poţi tu să-l duci pe-acest om la Du-te nu ştiu unde şi adu nu ştiu ce?

— Cum să nu pot? Pot, pot!

— Ei, atunci du-l!

Şi porniră ei la drum. Broscuţa sărea înainte, slujitorul venea în urma ei. Iată că ajunseră lîngă o căsuţă mică fără ferestre. Broscuţa sări peste prag. Slujitorul intră după ea. Într-unul din colţurile căsuţei era o gaură ascunsă. Broscuţa sări acolo şi dispăru. Slujitorul rămase lîngă gaură, căzînd pe gînduri: „Oare nu cumva aici se aflu ceea ce caut eu?"

Şi rosti cu glas tare:

— Du-te nu ştiu unde şi adu nu ştiu ce! Dacă te afli aici, arată-te!

Numai ce pronunţă aceste cuvinte, că dedesubt se auziră zornăituri, ţopăituri, se iscă un zgomot aşa de mare, de parcă erau bubuituri de tunet. Slujitorul întrebă:

— Răspunde, nu eşti tu acela pe care-l caut eu?

— Eu sînt!

— Dacă tu eşti acela, atunci spune-mi care-i drumul pe care pot ajunge mai repede acasă? Într-un an a trebuit să ajung aici şi să mă şi întorc.

Glasul răspunse:

— Dacă o luăm drept, ajungem la timp, iar dacă vom merge pe drum ocolit, mai devreme de un an nu vom ajunge. Numai că pe drumul drept n-o să ne fie uşor de mers! Pe acest drum o să întîlnim un balaur mare-mare, care atrage oamenii, cu limba, de

la o poştă şi-i înghite.

— Dar, ia spune, nu s-ar putea să scăpăm cumva de balaur?

— Se poate, se poate! Cine ştie cum să-l ia, acela reuşeş- te. Făgăduieşte balaurului cele mai bune mîncăruri din lume şi spune-i că în timp ce se va ospăta, pentru el se va cînta şi se va dansa. Atunci, nu se va atinge de tine. De mîncare să nu te îngrijeşti, eu voi procura tot ce vei porunci. Cînd balaurul va gusta din toate bunătăţile şi va asculta muzică şi dansuri, de bucurie nu va mai şti ce să facă. Atunci, tu nu fi prost şi cere-i, drept răsplată, pentru ospăţ şi pentru distracţie, cutia pe care o ţine ascunsă la piept. Şi ţi-o va da, o să vezi.

— Bine, spuse slujitorul. Să pornim dar la drum, iar acolo fie ce-o fi.

Şi porniră: slujitorul înainte, iar glasul năzdrăvan, după el. Merg ei ce merg şi, deodată, glasul spuse:

— Nu mai avem mult de mers, îndată o să înceapă să te atragă.

Şi într-adevăr, începu să-l atragă. Balaurul îl atrase pe slujitor spre el, şi căscă botul, pregătindu-se să-l înghită. Sluji- torul se rugă de el:

— Stai! Vrei să mănînci carne crudă? Te voi ospăta cu cele mai gustoase bunătăţi de pe pămînt, iar pe deasupra o să-ţi cînt cea mai frumoasă muzică şi o să-ţi arăt cele mai frumoase dansuri!

Balaurul îi dădu numaidecît drumul, iar el strigă:

— Du-te nu ştiu unde şi adu nu ştiu ce!

Numai ce rosti aceste cuvinte, că şi apărură mese încăr- cate cu cele mai felurite bunătăţi. În acelaşi timp, se auzi o mu- zică fermecătoare şi se porniră nişte dansuri vesele, de-ţi era mai mare dragul! Balaurul mînca şi se veselea. Slujitorul îşi zise: „Acum e timpul!”

— Pentru că te-am ospătat, nu vrei să-mi dai mie cutiuţa de aur ce străluceşte la pieptul tău?

— Ţi-o dau, cum să nu ţi-o dau! răspunse balaurul. Pen- tru un astfel de ospăţ, nu-mi pare rău de cutie!

Slujitorul luă cutia şi porni grăbit spre casă. Pe drum se gîndi să deschidă cutia ca să vadă ce e în ea. O deschise şi – măiculiţă, Doamne! din cutie se revărsă o oaste nenumărată – cîtă frunză, cîtă iarbă, parcă erau lăcuste, de nici nu puteai s-o

numeri, nici s-o cuprinzi cu privirea. Într-o clipă o luncă ne- mărginită se umplu cu ostaşi, de nu te mai puteai mişca.

„Aha! îşi zise slujitorul. În sfîrşit, am şi eu noroc, mă voi întoarce la rege ca un boier de vază.”

Cînd ajunse la rege cu armata sa nesfîrşită, nevastă-sa îi ieşi în întîmpinare plîngînd:

— Vai, bărbăţele! Bine că te-ai întors la timp, că regele nu mă mai slăbea; vrea să mă mărit cu el, zice că tu de mult nu mai eşti printre cei vii. Iar nelegiuitul de vrăjitor îl îmboldeşte întruna.

Auzind acestea, slujitorul se mînie şi-l întrebă pe rege:

— Ce înseamnă toate astea?

Regele îşi strînse şi el oastea şi îl întrebă pe vrăjitor ce să-i răspundă slujitorului. Vrăjitorul îi zise:

— Răspunde-i ce vrei!

Regele făcu întocmai, iar slujitorul porni asupra lui cu război. Se luptară multă vreme şi, în sfîrşit, regele căzu mort, pe urmă vrăjitorul şi întreaga oaste regală. Slujitorul a devenit rege şi a trăit cu nevastă-sa ani mulţi, fericiţi.

În româneşte de NIC. ILIESCU

POVESTE LETONĂ

Rîşniţa fermecată

AU FOST ODATĂ doi fraţi. Unul era bogat, iar celălalt sărac. Bogatul nu putea să-l vadă-n ochi pe fratele cel sărac. Odată s-a întîmplat ca săracul să rămînă fără o bucăţică de pîine în casă, şi ar fi cumpărat bucuros alta, dar nenorocirea era că n-avea nici o leţcae. Atunci, se duse la fratele său cel bogat să-l ajute să iasă din nevoie. Dar bogatul îndată ce-l văzu că se apropie de casa lui îi aruncă pe fereastră o bucată de şuncă mucegăită şi îi strigă să se ducă cu ea în iad:

— Vinde acolo şunca şi-o să faci rost de bani.

— Îţi mulţumesc şi pentru atît, rosti săracul şi, cu lacrimi în ochi, luă şunca şi porni să caute iadul.

În cale se întîlni cu un bătrînel cărunt.

— De ce plîngi? îl întrebă bătrînelul.

Şi săracul îi povesti despre necazul său: frate-său l-a trimis la iad să vîndă şunca, iar el nici măcar nu ştie drumul într-acolo.

— Ei lasă, n-are rost să plîngi de pomană, îl linişti bătrînelul. Mergi pe cărarea asta fără să te abaţi din drum şi o să ajungi la iad. Dar nu uita: să nu iei bani pe şuncă, ci să le ceri rîşniţa aruncată într-un colţ la poarta iadului.

Săracul mulţumi bătrînelului şi o porni în drumul său. Merse el, merse şi cărarea nu se mai sfîrşea. În sfîrşit, ajunse la iad; mai departe nu putea merge, căci în faţa lui se afla o poartă mare cît pomana ţigănească.

Săracul bătu în poartă. La bătaia sa ieşi unul din slujitorii iadului, un drac cu trei capete, şi întrebă:

— Ce vrei?

— Păi, uite, vreau să vînd o bucată de şuncă, spuse săracul.

Slujitorului încornorat îi sclipiră ochii de bucurie.

— Cît ceri pe ea? întrebă dracul.

— N-o vînd pe bani! răspunse săracul. O dau pe rîşniţa aceea din colţ.

Dar necuratul cu trei capete nici nu vrea să audă.

— Cere-mi tot ce vrei, în afară de rîşniţă! zise el.

Săracul văzu însă că dracul nu-şi mai ia ochii de la bucata de şuncă şi tot înghite în sec, aşa că o ţinu morţiş: dă-mi rîşniţa şi gata!

Pînă la urmă, dracul i-o dădu.

După ce încheiară tîrgul, îşi văzu fiecare de ale sale. Sluji- torul drăcesc luă şunca şi dispăru în spatele porţii iadului, pe care o închise bine, iar săracul, cu rîşniţa, se grăbi spre casă.

Pe drum iar se întîlneşte cu bătrînelul.

— Ei, ai luat rîşniţa? îl întrebă el.

— De luat am luat-o, răspunse fratele cel sărac, numai că habar n-am ce-o să fac cu ea, că eu n-am nimic de măcinat.

— Păi, rîşniţa asta e fermecată! zice bătrînul. Cum îi porunceşti să macine, ea începe să duruie şi să se învîrtească şi-ţi macină tot ce doreşti.

Bătrînelul îi mai spuse săracului nişte cuvinte pe care să le rostească atunci cînd vrea să oprească rîşniţa, poruncindu-i să nu le destăinuiască şi altora. După ce-l învăţă toate acestea, bătrînul se făcu nevăzut.

Astfel, fratele cel sărac ajunse să aibă de toate şi trăia fericit. În fiecare zi rîşniţa îi dădea cea mai gustoasă mîncare şi cele mai bune băuturi. I-a măcinat fel de fel de bunătăţi şi atîţia galbeni că şi-a construit un palat de aur.

Cînd fratele cel bogat văzu palatul de aur era gata-gata să-şi iasă din minţi. Dădu fuga la fratele cel sărac şi-l întrebă:

— De unde ai asemenea bogăţie?

Fratele cel sărac îi povesti cum l-a îmbogăţit rîşniţa.

Atunci bogatul se ţinu scai de el să-i vîndă lui rîşniţa.

— De ce să nu ţi-o vînd? zise săracul. Am acum destule bogăţii; să-ţi mai macine şi ţie.

Îndată ce auzi acestea, fratele cel bogat înhăţă rîşniţa şi alergă cu ea acasă. Cînd ajunse cu ea în curte tremura de bucurie.

Nevastă-sa se uita la el mirată: oare ce-o fi păţit bărba- tu-său?

A doua zi de dimineaţă bogatul şi cu argaţii săi se gătiră să meargă la cosit. Nevasta voia să rămînă acasă, să fiarbă caşa, dar bărbatul îi zise.

— Hai şi tu cu noi la cosit, iar eu, cînd o veni vremea prînzului, o să mă reped acasă: rîşniţa o să-mi macine caşă gata fiartă, cît ai clipi din ochi.

Nevasta nu zise nimic şi plecară cu toţii în luncă. Veni vremea prînzului şi stăpînul lăsă coasa şi se grăbi spre casă, după caşă. Ajunse şi porunci de îndată rîşniţei să macine. Macină rîşniţa, macină şi, într-o clipită, toate oalele se umplură. Era de ajuns, dar rîşniţa măcina înainte. Stăpînul strigă rîşniţei să se oprească, dar ea nu voia să asculte. De acum toată casa era plină cu caşă, iar rîşniţa măcina întruna. Bogatul se sperie, nu glumă, şi aruncă rîşniţa afară, dar nici asta nu-i ajută. Caşa creştea mereu, curînd toată curtea va fi plină. Rîşniţa parcă turbase. Fratele cel bogat nu ştia ce să mai facă. În sfîrşit, o luă şi-o duse lui frate-său: ia-o, zice, şi fă cu ea ce-i şti.

Cînd auzi fratele de năzbîtia rîşniţei, se puse pe rîs. Şopti cuvintele fermecate şi într-o clipă toată caşa dispăru, ca şi cînd n-ar fi fost.

Într-o zi, pe lîngă ţărmul mării, trecu o corabie. Naviga- torii observară ceva strălucind în razele soarelui. Coborîră pe mal să vadă ce străluceşte. Cînd se apropiară, văzură un palat de aur, al cărui acoperiş arunca văpăi strălucitoare. Navigatorii întrebară:

— Al cui e palatul acesta şi de unde a răsărit aici?

— Palatul este al meu, le răspunse fratele cel sărac. A răsărit, uite, din rîşniţa asta.

Mult se mai mirară călătorii şi-l rugară, dacă se poate, să-i lase să privească rîşniţa mai de aproape. Şi le plăcu atît de mult, că în noaptea următoare o furară.

A doua zi fratele cel sărac îşi căută rîşniţa, dar n-o mai găsi nicăieri; o luaseră cei de pe corabie,

care dispăruseră de mult în largul mării. Marinarii se strînseră în jurul rîşniţei, gîndindu-se cam ce ar trebui să poruncească întîi şi-ntîi rîşniţei să le macine.

În vreme ce se tot gîndeau ei, cineva, nici una, nici două, strigă să le macine sare, că au uitat sarea acasă. Dacă-i sare, sare să fie. Şi se porni rîşniţa pe măcinat de se ridicau nori de praf. Macină ea, macină, o strachină era de-acum plină şi le-ar fi fost de ajuns. Atunci vrură s-o oprească, dar parcă putea fi vorba de aşa ceva? Rîşniţa măcina fără preget. Se adunară în jurul ei şi încercară s-o oprească cu mîinile, dar fără nici un re- zultat. Curînd corabia se umplu de sare şi se înecă cu marinari şi cu rîşniţă cu tot. Iar rîşniţa şi pe fundul mării a continuat să macine. Şi astăzi mai macină încă, şi de-aceea apa mării este aşa de sărată.

În româneşte de NIC. ILIESCU

POVESTE LETONĂ

Pasărea măiastră

TRĂIA ODATĂ într-o ţară un rege care avea trei feciori. Nu ştiu cum au aflat feciorii lui că regele din ţara aflată peste nouă mări şi ţări are o pasăre care îndeplineşte orice i s-ar po- runci. Pasărea aceasta trăia în grădina palatului, într-o colivie de aur, atîrnată într-un tei cu trei vîrfuri. Seara, ea venea aca- să, să înnopteze în colivia de sus. Dar lucrul cel mai important era că, pe-o gheară de la piciorul stîng, pasărea avea un inel. Cine va izbuti să-i ia inelul va deveni stăpînul pasării, iar ea îl va sluji cu credinţă. Mulţi au încercat, însă zadarnic.

Feciorii împăratului hotărîră să-şi încerce şi ei norocul.

Fratele cel mare se găti de drum şi porunci să-i fie adus calul. Încălecară şi fraţii mai mici, ca să-l petreacă pînă la pod. Lîngă pod, el sări pe cal şi făcu la unul din capetele podului trei crestături cu sabia, lăsînd fraţilor săi cuvînt să vină în fiecare zi să se uite la ele. Dacă crestăturile vor fi albe înseamnă că-i merge bine; dacă ele se vor înroşi, trebuie să se grăbească să-i vină într-ajutor. După nouă zile fratele cel mare ajunse în ţara de la marginea pămînului, se duse la palatul regelui şi-i spuse că a venit după pasăre. Cînd auzi aceasta, regele clătină gînditor din cap şi rosti:

— Vai, fiule! Crezi tu că ai s-o scoţi la capăt? Gîndeşte-te; aceasta e o pasăre măiastră. Mulţi au venit aici şi mulţi vor mai veni, dar degeaba!

Fratele cel mare răspunse regelui:

— Fie ce-o fi, eu încerc!

La scăpătatul soarelui, el se duse în grădină,

dar, spre uimirea lui, nu găsi teiul cu cele trei vîrfuri. Caută-ncoace, caută-ncolo – nu-i şi nu-i. În sfîrşit, îl zări într-un mestecăniş des. Feciorul regelui nu mai putu de bucurie, îşi făcu drum printre tufişuri şi dădu în poieniţa unde se afla teiul cu trei vîrfuri, de care era atîrnată colivia de aur. În poieniţă crescuse iarbă deasă-deasă. Totul în jur era liniştit pentru că pasărea

încă nu sosise. Fiul regelui se ascunse în iarbă şi aşteptă. Nu trecu mult timp şi întreaga grădină se umplu de ciripit, de parcă mii de păsărele începuseră să cînte. Numaidecît apăru şi pasărea măiastră. Se aşeză deasupra coliviei de aur, se uită de jur-împrejur şi prinse să vorbească cu un glas nespus de tînguitor:

— Toată lumea doarme! Oare nu se află nici un suflet viu să-mi spună: „Pasăre măiastră, mergi şi tu de te culcă!”?

„Dacă numai asta-i beleaua, se gîndi fratele cel mare, nu-i mare lucru.”

Şi zise:

— Pasăre măiastră, du-te şi te culcă!

În aceeaşi clipă, pasărea îl lovi cu aripa şi fratele cel mare se prefăcu într-un mesteacăn.

Dimineaţa, fraţii mai mici merseră la pod şi văzură că o crestătură se înroşise.

Fratele cel mijlociu se pregăti îndată de drum şi plecă în ţara de peste nouă mări şi ţări să vină în ajutorul fratelui mai mare. Cînd ajunse în ţara de la marginea pămîntului, regele îi spuse că fratele cel mare a venit după pasărea măiastră, dar nu s-a mai întors din grădină. Fratele cel mijlociu se duse în grădină, se uită-ncolo, se uită-ncoace – nimic; nici fratele, nici teiul cu trei vîrfuri. În sfîrşit, cînd se întoarse spre mestecănişul des, văzu teiul cu trei vîrfuri, dar pe frate-său nu. Se ascunse în iarba cea deasă din poiană şi aşteptă. În jur domnea liniştea. Dar de îndată ce soarele scăpată, întreaga grădină se umplu de ciripit, de parcă mii de păsărele începuseră să cînte. Nu trecu mult şi pasărea măiastră apăru, fîlfîind din aripi. Se aşeză deasupra coliviei, îşi aruncă privirea roată şi rosti cu glas tînguitor:

— Toată lumea doarme! Oare nu se află nici un suflet viu să-mi spună: „Pasăre măiastră, mergi şi tu de te culcă!”?

Fratele cel mijlociu tăcea chitic. Pasărea măiastră aşteptă puţin şi începu iarăşi să se tînguie:

— Toţi pot să doarmă, numai eu nu pot. Oare nici un suflet viu n-o să-mi spună: „Pasăre măiastră, mergi şi tu de te culcă!”?

Fratelui celui mijlociu i se făcu milă de pasăre şi-i spuse:

— Pasăre măiastră, du-te şi te culcă!

În aceeaşi clipă, pasărea măiastră îl lovi cu aripa şi fratele cel mijlociu se prefăcu în mesteacăn.

Dimineaţa, fratele cel mic merse la pod şi văzu că şi a doua crestătură se înroşise. Numaidecît se pregăti şi porni în ţara de peste nouă mări şi nouă ţări, iar regele îi spuse că au venit fraţii lui să ia pasărea măiastră, dar nu s-au mai întors din grădină. Fratele cel mic se duse şi el în grădină. Se uită-ncolo, se uită-ncoace – nimic, nici fraţii săi, nici teiul cu trei vîrfuri. În sfîrşit, privi înspre desişul de mesteceni şi văzu teiul, dar nici urmă de fraţi; numai iarba din poiană era, parcă, tăvălită. Fratele cel mic se ascunse în iarba cea deasă cum putu mai bine, cît mai aproape de tei ca să poată ajunge cu mîna colivia de aur şi aşteptă. În jur – linişte. Dar de îndată ce soarele scăpătă, întreaga grădină se umplu de ciripit, de parcă mii de păsărele începuseră să cînte. Nu trecu mult şi pasărea măiastră apăru. Se aşeză pe colivia de aur, privi de jur-împrejur şi prinse să vorbească cu glas tînguitor:

— Toată lumea doarme! Oare nu se află nici un suflet viu să-mi spună: „Pasăre măiastră, mergi şi tu de te culcă!”?

Fratele cel mic tăcea mîlc, nu scotea o vorbă. Pasărea măiastră mai aşteptă puţin şi începu să se tînguie şi mai jalnic decît înainte:

— Toţi pot să doarmă, numai eu nu pot. Oare, nici un suflet viu n-o să-mi spună: „Pasăre măiastră, du-te şi te culcă!”?

Fratele cel mic nici de data aceasta nu scoase nici o vorbă. Pasarea măiastră mai aşteptă iarăşi puţin şi izbucni în hohote:

— Toţi dorm, numai eu nu pot. Oare, nici un suflet viu nu-mi va spune: „Pasăre măiastră, du-te şi te culcă!”?

Fratelui celui mic îi era peste putinţă să mai tacă. Era gata-gata să vorbească dar, spre norocul

lui, pasărea măiastră, săturîndu-se de atîta tînguit, sări în colivia de aur. Fratele cel mic pricepu că e mai bine să tacă. Din colivie, pasărea măiastră privi de jur-împrejur; prin apropiere nu se vedea şi nu se auzea nimeni, aşa că îşi vîrî ciocul sub aripă şi adormi liniştită.

Atunci fratele cel mic se ridică încetişor şi vîrî mîna dreaptă prin uşa coliviei. Îndată ce luă inelul de pe gheara stîn- gă a păsării, cu mîna stîngă – poc! – trînti uşiţa coliviei. Pasă- rea măiastră se trezi, vru să iasă din colivie, se zbătu de verge- le, sări şi ţipă de parcă s-a întîmplat o mare nenorocire. Se zbătu aşa multă vreme şi doar în zori se linişti, lăsă capul în jos şi zise:

— Mi-ai luat inelul, de-acum sînt a ta!

— Spune-mi, pasăre măiastră, unde sînt fraţii mei?

— Cei doi mesteceni de lîngă tine, aceştia sînt fraţii tăi!

— Spune-mi, pasăre măiastră, cine sînt ceilalţi meste-
ceni
?

— Ceilalţi mesteceni sînt tot oameni.

— Spune-mi, pasăre măiastră, ce pot să fac ca aceşti
mesteceni să fie iarăşi oameni?

— Du-te ceva mai încolo, în crîngul de mesteceni, uită-te bine şi o să vezi o grămadă de nisip. Dacă pe fiecare mesteacăn o să presari cîte trei mîini din acel nisip, toţi mestecenii o să se prefacă în oameni.

Fratele cel mic făcu întocmai. Mai întîi îi învie pe fraţii săi, iar ei îl ajutară să-i învie şi pe alţii. Dar nici în trei nu se descurcau, şi alţi oameni începură să-i ajute să aducă nisipul. Mestecenii începură să dispară unul după altul, pînă cînd întregul crîng şi grădina toată se umplură de forfota mulţimii de oameni. Toţi se înghesuiau în jurul fratelui celui mic şi nu ştiau ce să mai facă de atîta bucurie. Fratele cel mic se gîndi să-i înveselească pe cei salvaţi. Întrebă pasărea măiastră dacă poate să mai cînte cum a cîntat ieri. Şi pasărea măiastră îşi începu cîntatul. Ce viers, ce minunăţie!

Peste trei zile s-au despărţit; fraţii au luat-o într-o parte, ceilalţi în altă parte. Pe la amiază, cei trei feciori de rege au ajuns pe malul unei mări. Fraţii

cei mari voiau să pornească mai departe, dar cel mic obosise. Se culcă şi adormi pe loc. Cînd văzură asta, cei doi se hotărîră să-i fure pasărea măiastră, iar pe el, izbăvitorul lor, să-l arunce în valurile mării. Cum hotărîră, aşa şi făcură. Pasărea măiastră intră în stăpînirea lor, dar ei uitaseră de inel, care rămăsese pe degetul fratelui celui mic. Fraţii cei mari se întoarseră acasă la tatăl lor şi începură

să se laude cum au prins ei pasărea măiastră şi cum s-au istovit căutînd-o, iar ce s-a întîmplat cu fratele cel mic nici pomeneală să ştie ceva. Cei doi fraţi trăgeau nădejde că pasărea măiastră o să înfăptuiască pentru ei tot felul de minuni, însă, fără inel, pasărea nu asculta de nici o poruncă, stătea nepăsătoare, înfoindu-şi penele.

Fraţii cei mari trăiau acasă la tatăl lor şi nu ştiau de nici o grijă, dar bătrînul tată cum îşi aducea aminte de mezinul său, cum începea să plîngă. Dar oricît ai jeli, pe fiu nu-l mai poţi întoarce. Se văita degeaba bătrînul, pentru că feciorul său iubit nu se înecase în adîncurile mării.

L-au prins rusalcele în mîinile lor mîngîietoare şi l-au dus în minunatul palat de cleştar al împărătesei mărilor. Împărătesei i-a plăcut de tînărul frumos şi s-a măritat cu el. Trăiau fericiţi unul lîngă altul cînd, odată, rusalcele au povestit cum au auzit ele bocetul bătrînului rege. Fiului i se făcu milă de bătrîn şi hotărî să părăsească pentru scurt timp palatul de cleştar ca să aline durerea tatălui său. Şi fratele cel mic frecă inelul păsării măiestre.

Într-o clipă inelul se prefăcu într-un pod de aur, ce se întindea de la palatul de cleştar pînă la castelul regelui.

Cînd tatăl îşi văzu fiul întreg şi nevătămat nu ştiu ce să mai facă de bucurie. Atunci începu să cînte şi pasărea măiastră, povestind regelui ce au făcut fiii mai mari celui mic. Aceştia căzură în genunchi şi se rugară să fie iertaţi. Fratele cel mic era bun la suflet, îi iertă pe fraţii săi şi-l convinse pe rege să nu se mînie pe ei.

Trei zile fratele cel mic a rămas în palatul tatălui său, trei zile a povestit de fericirea sa, iar în a patra zi, numai ce a răsărit soarele, a luat pasărea măiastră şi s-a întors în palatul de cleştar. Îndată ce s-au deschis porţile palatului, podul de aur s-a prefăcut iarăşi în inel.

În româneşte de NIC. ILIESCU

POVESTE
LETONĂ

Cei doi fraţi şi pasărea de aur

TRĂIAU ODATĂ pe lume doi fraţi: unul bogat şi lacom, altul sărac şi cinstit. Cel bogat se credea mai deştept ca fratele său şi nu-l scotea din nătărău. Săracul avea doi fii, bogatul n-avea nici unul. Într-o zi săracul se duse la vînătoare şi dădu peste o pasăre de aur. Îi fu milă s-o ucidă şi-o lăsă să zboare. Dar puţin mai încolo, într-un brad, zări cuibul păsării şi hotărî s-o prindă vie. Dădu fuga acasă după o plasă. Se întoarse şi se urcă uşurel în brad, aruncă plasa peste cuib şi aşa prinse pasărea. Săracul nu mai putea de bucurie şi o arăta la toată lumea.

Bogatul veni şi el în fuga mare să privească şi el minunăţia. Cînd văzu pasărea de aur, ochii i se aprinseră. Pasămite, băgase de seamă că sub aripa dreaptă a păsării stătea scris: „Cel care mă va mînca va găsi în fiecare noapte sub căpătîi galbeni de aur”. Iar sub aripa stîngă scria: „Cel care mă va mînca, va deveni rege!” Nu suflă o vorbă despre cele văzute, iar de atunci nu se mai dezlipi de frate-său; se ţinea scai de el să-i vîndă pasărea.

— Unde-o să ţii tu, săracule, asemenea minune? zicea bogatul lui frate-său. Nu fi nătărău, vinde-mi mie pasărea! Eu sînt bogat, o să-ţi plătesc că am de unde. Altfel o să te rîdă lumea; n-ai ce mînca şi nu vrei să vinzi pasărea.

— Las-o să rîdă, frate. Ce, o să mă iau după ce spun toţi?
Eu am prins-o, eu îi sînt stăpînul!

— Eşti un nătărău, un mare nătărău. Uite ce, dă-mi pasărea şi ia-ţi banii!

— Nu vînd eu pasărea, iar ţie n-o să-ţi ajungă

banii s-o cumperi.

— N-o să-mi ajungă? Şi cît face, mă rog, pasărea ta?

— Un pud de aur!

— Bine! Uite aurul şi dă-mi pasărea!

Săracul se pierdu cu firea. De cînd era, nu văzuse atîţia bani, nici măcar în vis. „N-are decît s-o ia!” îşi zise el şi-i dădu pasărea. Din ziua aceea săracul a scăpat de griji. Şi-a făcut o casă nouă, a cumpărat vite şi într-un an a ajuns la fel de bogat ca şi frate-său. Dacă la început ai un pud de aur, treburile-ţi merg strună.

Dar fratele cel bogat n-o mai ducea aşa de bine.

După un an nu mai avea nici aur, iar pasărea nu i-a adus noroc. Cam aşa stăteau lucrurile.

După ce a cumpărat pasărea, bogatul a dus-o acasă şi despre taina ce-o aflase n-a spus nimănui, nici măcar nevestei. Cînd s-a făcut noapte, toţi s-au culcat, dar lui nu-i ardea de somn; se apucă să jumulească singur pasărea ca să nu vadă nimeni ce are scris pe aripi, şi de bucurie tremura tot. Dimineaţa, de cum se crăpă de ziuă, porunci nevestei să frigă pasărea, iar el se culcă puţin, căci nu dormise toată noaptea. Între timp, veniră băieţii fratelui sărac; îi trimisese maică-sa să ceară ceva. „Trebuie să-mi tratez cu ceva nepoţii”, îşi zise nevasta. Şi rupse aripile fripte ale păsării de aur; le dădu copiilor să le mănînce.

Copii înfulecară cu plăcere aripioarele şi plecară.

Îndată se trezi şi stăpînul şi se duse numaidecît la nevastă-sa:

— Unde-i pasărea?

— Aici, bărbăţele, e gata de mult!

— Unde-i sînt aripile?

— Au venit pe-aici nepoţii tăi şi le-am dat lor să le mănînce.

— Dar nu eşti zdravănă! strigă bogatul şi, de necaz, era gata să-şi omoare nevasta.

Iar ea, săraca, mai mult moartă decît vie: „Bărbatu-meu şi-a pierdut minţile în somn, îşi zise ea. S-aştept pînă o să-şi vină în fire.” Dar bogatul, deşi făcea spume la gură de furie, nu-şi pierduse nici mintea, nici viclenia. Dă fuga la frate-său şi-i

spune:

— Azi am de gînd să mă duc după lemne. Lasă copiii să meargă cu mine, să-mi ajute.

— Să meargă, se învoi săracul.

Cînd ajunseră în pădure, bogatul tăbărî asupra copiilor, luîndu-i la bătaie. Copiii, dacă văzură cum stau lucrurile, o luară la sănătoasa, cît îi ţinură picioarele. Se ascunseră în desişul pădurii, iar bogatul îi căută pînă seara tîrziu, dar fără să-i mai afle.

Noaptea, copiii vrură să se întoarcă acasă, dar se rătăciră. Zile întregi colindară prin pădure plîngînd. Spre norocul lor, într-o zi, veni să vîneze pe acolo un vînător iscusit. Cînd îi văzu pe cei doi flăcăiaşi înfometaţi plîngînd sub un copac, îi întrebă:

— De ce plîngeţi?

Şi i-au povestit copiii ce li s-a întîmplat.

— Vreţi să deveniţi vînători iscusiţi?

— Vrem, vrem! se bucurară băieţii.

— Atunci haideţi cu mine! N-o să vă pară rău.

Băieţii se ridicară de pe iarbă, şi în locul unde dormise unul dintre ei vînătorul văzu o grămăjoară de galbeni. Se miră nespus, iar băieţii îi povestiră că în fiecare dimineaţă unul dintre ei se trezeşte cu o grămăjoară de galbeni sub cap.

— Asta-i bine, spuse vînătorul. Ascunde galbenii. O să vină vremea cînd o să-ţi prindă bine.

Şi s-au dus băieţii cu vînătorul. Acesta a făcut din ei nişte vînători tot aşa de dibaci ca şi el. Într-o zi le porunci să-i arate de ce sînt în stare. Tocmai atunci pe deasupra treceau nişte gîşte sălbatice. Unul din fraţi duse puşca la ochi, trase şi nimeri capul unei gîşte.

— Ţinteşti foarte bine! îi spuse bătrînul vînător.

Nu trecu mult şi pe deasupra zbură un cîrd de raţe sălbatice. Celălalt frate ochi şi nimeri ciocul unei raţe.

— Şi tu ţinteşti foarte bine! De acum puteţi merge la vînătoare fără mine. Eu sînt bătrîn, mi-e greu să mai hoinăresc prin păduri, aşa că voi o să aveţi grijă de mine!

Fraţii se gătiră şi pentru întîiaşi dată porniră

singuri la vînătoare.

Merg ei ce merg şi deodată le sare în cale un iepure.

Băieţii duseră puşca la ochi, dar iepurele îi roagă:

— Nu mă omorîţi, că o să vă dau doi iepuraşi!

Vînătorii se învoiră. Merg ei mai departe şi dau peste o vulpe. Duseră puşca la ochi, dar vulpea îi rugă:

— Nu mă omorîţi, că o să vă dau doi pui de vulpe!

Vînătorii se învoiră. Merg mai departe şi dau peste un lup. Duseră puşca la ochi, dar lupul îi rugă:

— Nu mă omorîţi, că o să vă dau doi pui de lup!

Vînătorii se învoiră. Merg şi mai departe şi dau peste un urs. Duseră puşca la ochi, dar ursul îi rugă:

— Nu mă omorîţi, că o să vă dau doi ursuleţi.

Luă fiecare cîte un iepuraş, cîte un pui de vulpe, cîte un pui de lup şi cîte un ursuleţ şi hotărîră: unul va merge să vîneze într-o parte, iar celălalt – în alta. Apoi îşi înfipseră cuţitele într-un pin şi se înţeleseră ca cel ce se va întoarce primul să se uite la cuţitul fratelui. Dacă cuţitul străluceşte înseamnă că îi merge bine, dacă s-a ruginit – i s-a întîmplat o nenorocire şi are nevoie de ajutor.

Curînd fratele care se trezea cu galbenii sub cap îşi încărcă tolbele cu atîta vînat, că abia îl mai putea duce. Cînd ajunse la pin se uită şi văzu cuţitul fratelui strălucind: „Foarte bine, se gîndi el, lasă-l să mai vîneze! Mie mi-ajunge!”

Cînd ajunse acasă cu sălbăticiunile sale, bătrînul vînător îl întîmpină cu fiica sa şi îi arătă un palat de aur.

— În timp ce voi eraţi la vînătoare, din galbenii adunaţi noapte de noapte, am construit acest palat. Şi am chibzuit aşa: care din voi se va întoarce primul se va însura cu fata mea. Fiindcă tu ai venit primul, ia-o şi să trăiţi fericiţi în palatul vostru.

Dar fratele celălalt, în timpul vînătorii, s-a rătăcit. Multă vreme a colindat prin pădure cu cele patru sălbăticiuni ale sale. În sfîrşit, tot rătăcind, dădu peste un oraş. În acea zi tot oraşul era în doliu. Se miră tînărul vînător şi întrebă:

— Ce nenorocire s-a abătut pe capul vostru? De ce e atîta jale?

— Pesemne că nu eşti de pe-aici, dacă nu ştii nimic de

nenorocirea noastră!

— De unde să ştiu? Abia acum am picat în oraşul vostru.

— Atunci ascultă: în fiecare an sîntem nevoiţi să dăm cîte un om, ca să-l mănînce balaurul care trăieşte colo, la munte. Anul acesta a venit rîndul fiicei regelui. E drept că

regele a făgăduit s-o dea pe fiica sa voinicului care-o va scăpa de balaur, dar unde crezi că poţi găsi asemenea viteaz?

Vînătorul n-a mai zis nimic. În ziua cînd fata regelui trebuia să meargă la balaur, îşi chemă animalele şi o porni spre muntele balaurului. Cînd ajunse, căută un loc unde să se ascundă. Dădu peste o peşteră. În ea locuia balaurul. Cum n-avea alt loc ca să se ascundă, flăcăul, fie ce-o fi, se strecură în peşteră. El înainte şi fiarele după el. Cînd se uită mai bine, văzu că peştera adăpostea nenumărate grămezi de aur. Merg ei mai departe, dar acolo, în fundul peşterii dădură peste două butoaie. Deasupra lor se afla paloşul balaurului. Sabia era atît de grea, că nici n-o putu clinti din loc. Vînătorul se apucă să cerceteze butoaiele şi – tiii, ce noroc – băgă de seamă că pe unul scria: „Cine va bea din acest butoi o să-i sporească pute- rile de nouă ori”. Iar pe cel de al doilea iată ce stătea scris: „Ci- ne va bea din acest butoi o să-i slăbească puterile de nouă ori”.

Flăcăul nu stătu mult pe gînduri şi bău din butoiul cu putere. Pe urmă dădu să bea şi celor patru animale. Băură pînă dădură de fundul butoiului. Iar puterea le creştea văzînd cu ochii. Vînătorul puse mîna pe paloşul balaurului, îl luă din cui şi parcă era un fulg, atît i se păru de uşor.

Animalele începură să-şi zburlească blana, ochii le scăpă- rau scîntei, încît şi lui i se făcu frică.

Numai ce sfîrşiseră de băut din butoiul cu putere că peştera începu numaidecît să se cutremure. Vînătorul simţi cine se apropie de peşteră, apucă paloşul, îşi chemă sălbăticiunile, ieşi afară şi se repezi asupra balaurului. Balaurul vărsa văpăi de foc pe gură şi pe nări, că blănile animalelor începură să miroasă a pîrlit. Dar vînătorul cum lovi cu paloşul cel greu, cum spintecă pielea balaurului! Balaurul se năpusti în peşteră spre butoiul cu putere, dar butoiul – blestemat să fie! era gol. Atunci ţîşni afară din

peşteră şi aci îşi află sfîrşitul; vînătorul se ascunsese la intrare şi cît ai clipi străpunse cu paloşul pe duşman, Îl ţintui pe balaur de stîncă – vîrful paloşului se înfipse în stîncă, iar mînerul se afla în mîna flăcăului. Balaurul se zbătea şi se zvîrcolea, dar cu cît se frămînta mai tare, cu atît mai mult paloşul îi spinteca trupul. Dar nici cele patru ajutoare nu dormeau. Ursul se aruncă în

spinarea balaurului; lupul îl apucase dintr-o parte, vulpea îl trăgea de coadă, iar iepurele îi îmbărbăta pe toţi. Şi aşa sfîrşiră treaba cu dihania.

Numai ce balaurul îşi dăduse duhul, fata regelui ajunse şi ea la peşteră. Venea sărmana singură şi plîngea; servitorul care o adusese, de frică o zbughise în tufişuri şi nici o forţă nu l-ar mai fi scos de acolo.

Vînătorul iese în întîmpinarea fetei şi-i spune uite-aşa, aşa, balaurul e mort, iar ea e salvată. Atunci prinţesa se aruncă de gîtul salvatorului ei. Apoi îi dete inelul său şi se jură să nu se despartă de el niciodată. Vînătorul îşi puse inelul pe deget şi făgădui că a doua zi va veni la curtea regelui. Prinţesa îl chemă să meargă cu ea, dar vînătorul îi răspunse:

— Nu vezi, sînt plin de sînge tot! Cum pot să apar aşa în faţa regelui? Aş vrea să mă şi odihnesc. După o astfel de luptă mă dor toate oasele.

— Bine.

Vînătorul se culcă pe muntele balaurului să doarmă puţin şi porunci ursului să stea de pază. Dar şi ursul era istovit, ar fi vrut să aţipească un pic; să păzească lupul! Dar şi lupul voia să doarmă; să păzească vulpea! Şi vulpea ar fi tras un pui de somn, aşa că să păzească iepurele! Se ţinu iepurele cît se ţinu, dar îl răzbi somnul şi adormi.

Servitorul care o adusese pe prinţesă, cînd văzu că toţi dorm, sări iute dintre tufişuri, îl omorî pe vînător şi o luă la goană după fata regelui. O ajunse lîngă poarta oraşului.

Prinţesa nu ştia ce să creadă; încotro se grăbeşte, oare, servitorul? Iar el, gîfîind, îi zise:

— Să spui regelui că eu te-am scăpat de balaur. De nu, te omor!

Prinţesa se sperie şi făgădui să spună tatălui său că servitorul i-a salvat viaţa. Cum zise, aşa şi făcu. Regele îi dădu crezare şi porunci să înceapă pregătirile de nuntă.

Dar adevăratul salvator zăcea mort lîngă peştera

din munte. Venise seara. Primul se trezi ursul. Cînd se uită, îşi văzu stăpînul zăcînd însîngerat.

— Lupule, lupule, ce s-a-ntîmplat aici cît timp eu am dormit?

Lupul sări în sus, frecîndu-se la ochi.

— Eu nu ştiu, zice, vulpea a făgăduit că stă de pază.

O treziră pe vulpe, numai că nici ea nu ştia, iepurele o asigurase că păzeşte el. Îl treziră şi pe iepure, dar nici el nu putu spune nimic. Atunci ursul îşi dădu seama: iepurele să alerge după rădăcina vieţii. Iepurele o zbughi ca vîntul. În ur- ma lui se ridicau nori de praf. Cît ai clipi se întoarse cu rădăci- na vieţii. Ursul luă rădăcina şi începu să descînte cu ea deasu- pra mortului. Se căzni el multă vreme şi iată minune: stăpînul începu să se mişte. Atunci şi celelalte animale se apucară să-i ajute ursului. Şi, după un timp, vînătorul se sculă întreg şi nevătămat. Ce bucurie pe toţi! Toată noaptea n-au mai dormit, vorbind întruna cum şi-au scăpat stăpînul de la moarte şi ce bine le pare acum.

A treia zi vînătorul apucă drumul spre palatul regelui. Cînd ajunse în oraş, băgă de seamă că toate străzile erau împo- dobite, casele luminate şi poporul se veselea. Vînătorul nu-şi putea stăpîni mirarea: ce fel de sărbătoare o fi asta? Începu să-ntrebe oamenii. Şi ce află sărmanul? Prinţesa, pasămite, se mărita cu salvatorul ei.

— Asta-i bună! se minună vînătorul. De unde-a mai ieşit şi salvatorul ăsta?

Şi hotărî să meargă la palat. Pe urmă se gîndi că-i mai bine să trimită iepurele să afle dacă nu cumva l-aştepta pe el. Iepurele se întoarse cu vestea că, adevărat, prinţesa se mărită, dar cu altul. Vînătorul se mînie pe prinţesă. Nu ştia ce să facă.

Dar ursul îl sfătuieşte:

— Pînă nu le afli toate, nu te supăra! Dă-mi inelul prinţe- sei, mă duc eu să aflu ce şi cum. Dacă te-a uitat, mă întorc fără inel, dacă te ţine minte, mă-ntorc cu el.

Se duse ursul la palat şi, în taină, o întrebă pe prinţesă ce şi cum. Ea îi povesti ursului totul, cum s-a

întîmplat, îi înapoie inelul şi îi dădu poruncă să spună vînătorului să vină degrabă la palat pînă n-o vor cununa cu servitorul.

Vînătorul sosi la palat cu animale cu tot. Oaspeţii invitaţi la nuntă se luară de mirare: oare şi pe ăştia i-au invitat?

Între timp, prinţesa povestise totul tatălui său. Regele se mînie foarte, porunci să-l prindă pe înşelător, să-l lege de patru

cai negri ca pana corbului ca să-l rupă în bucăţi, iar pe vînător să-l cunune degrabă cu fiică-sa. Şi se porni apoi un ospăţ cum nu s-a mai pomenit.

După nuntă, regele vesti tuturor hotărîrea sa: el, fiind bătrîn, lasă toată puterea ginerelui său.

A trecut multă vreme şi, într-o zi, tînărului rege îi veni pofta să meargă la vînătoare. Îşi chemă cele patru animale sălbatice şi porniră împreună la pădure. În mijlocul pădurii, regele dădu peste o căprioară albă. Se pregăti să ţintească dar, deodată, în pădure se făcu întuneric ca noaptea. Mult se mai miră regele, dar ce putea să facă? Porunci animalelor să aducă vreascuri şi să facă focul. Flăcările ţîşniră în sus şi regele băgă de seamă că sus, într-un copac, se mişcă cineva. Îşi înălţă capul şi văzu că pe o creangă a unui copac înalt stătea un om.

— Cine eşti tu? întrebă regele.

— Mi-e frig! Vai, cum am îngheţat! Ce bine-ar fi dacă m-ar încălzi cineva.

— Dă-te jos şi încălzeşte-te la foc!

— Mi-e teamă de animalele tale. Ia nuiaua asta şi loveşte-le cu ea; atunci nu se vor atinge de mine.

Regele, care nu bănuia nimic rău, luă nuiaua şi lovi cu ea animalele, dar, fără să vrea, se lovi şi el de vîrful nuielii; cît ai clipi, toţi căzură morţi.

Tînăra regină, văzînd că nu-i mai vine soţul, se prăpădea de durere, dar degeaba! Putea să-l aştepte mult şi bine.

Fratele regelui, ginerele bătrînului vînător, cel ce trăia în palatul de aur, se duse într-o zi să se uite la cuţite. Cînd se apropie de copac, văzu cuţitul fratelui acoperit de rugină. Ce să facă? Îşi adună animalele sale şi porniră să-l caute. Căutară mult, toată pădurea o răscoliră. Deodată fratele regelui văzu o căprioară albă, dar nu putu s-o ucidă; cît ai clipi, în pădure se lăsă întunericul. N-avea ce face, trebuia să aţîţe focul. Apoi vă- zu că sus, printre crengile unui copac înalt, stătea cineva şi ofta.

— Mi-e frig, vai, cum am îngheţat!

— Dă-te jos şi încălzeşte-te la foc!

— Mi-e frică de animalele tale. Uite nuiaua asta, loveş- te-le cu ea; apoi mă dau jos să mă încălzesc.

— Nu, răspunde vînătorul, eu nu-mi bat animalele. Ele îmi sînt mai dragi decît tine acolo sus.

Cînd văzu cel din copac că vînătorul nu-l ascultă de bună voie, începu să-l ameninţe:

— Loveşte-le, îţi spun cu binele, altfel va fi rău de tine. Auzind acestea, vînătorul porunci ursului:

— Ia adu-l încoace pe lăudărosul ăsta.

Ursul se căţără în copac şi-l aruncă jos pe omul acela.

Lupul, vulpea şi iepurele atîta aşteptau; vînătorul nici n-apucă să clipească o dată, că ei îl şi ronţăiseră pe străin.

Numaidecît înviară şi regele, şi animalele sale care ză- ceau de partea cealaltă a potecii. Cei doi fraţi se îmbrăţişară, îşi povestiră tot ce li se întîmplase, îşi mîngîiară animalele şi se îndreptară spre palatul regelui.

A doua zi, durară fraţii un drum lung şi drept prin pădure, de la palatul tînărului rege pînă la palatul de aur al vînătorului. Pe acest drum, în fiecare săptămînă, fraţii mergeau în ospeţie unul la altul.

În româneşte de NIC. ILIESCU

POVESTE
LETONĂ

Oglinda fermecată

TRĂIA ODATĂ pe lume un flăcău, care a moştenit de la părinţi o avere mare. Dar bogăţia nu i-a ajuns pentru multă vreme; curînd a risipit totul şi i-a mai rămas doar paloşul lui taică-său, la brîu, puţină sare pe masă şi un motan isteţ sub masă. Ce poţi să mai faci în această situaţie? Luă sabia, sarea şi motanul şi porni să-şi caute o nouă fericire. Merse el, merse, dar încotro nici el nu ştia, nici motanul nu-i spunea. Aşa au nimerit într-o pădure. Acolo, în pădure, se stîrnise o larmă nemaipomenită. Se duseră să vadă ce-i cu larma asta, şi – fir-ar să fie! – ce le văd ochii? Un leu se lupta cu un drac! Ce să facă? Flăcăul vru s-o şteargă, dar leul îi strigă:

— Stai! Tu ai paloş! Ajută-mi să-l înving pe dracul ăsta!

Dacă mă ajuţi, n-o să fie pe degeaba, o să ai şi tu un folos.

Flăcăul îl ascultă şi, împreună, biruiră repede dracul.

Leul, în culmea fericirii, îi zise flăcăului:

— Iată ce-ţi spun: pentru că m-ai ajutat, o să te răsplă- tesc şi eu cu un bine. Dincolo de pădurea asta se află un oraş, în el trăieşte un rege şi acel rege se luptă cu un drac la fel ca ăsta, pe care-l dădurăm gata. Dar el, săracu’, nu prea are noroc; oricîtă oaste ar aduna peste noapte, dracul îi vine de hac a doua zi. Şi tare mă tem că, în curînd, şi regele o să cadă în ghearele dracului. Trebuie să mergem şi împreună să-l izbăvim pe rege. Dacă am reuşit să-l învingem pe acesta, de acela nu trebuie să ne mai temem, iar tu vei deveni cunoscut în toată lumea.

Am auzit că regele are o oglindă fermecată, cu patru şuruburi mici. Cînd învîrţi vreunul din ele, îndată apar nişte spiriduşi care o să-ţi împlinească toate dorinţele. De îndată ce biruim dracul, regele o să te întrebe ce răsplată vrei. Tu să-i răspunzi că doreşti oglinda cu patru şuruburi. Regele ţi-o va da, iar tu o să-ţi vezi de drum. Ei, ce zici, nu ţi-e frică de drac?

— Aş, da' de unde! Să mergem, fie ce-o fi!

Curînd ajunseră la rege, care fu nespus de bucuros de-un asemenea ajutor. Numai că nu prea credea el că un singur om o să poată să facă ceea ce o mie n-au fost în stare.

Dar flăcăul îi răspunse:

— De puterea mea să nu te îndoieşti! Doar ştiu ce mă aşteaptă.

— Bine, fiule, fie ca tine! De-l vei birui pe drac, să-mi ceri orice, pentru tine n-o să-mi pară rău de nimic.

Flăcăul şi leul se apucară de treabă. Nu le fu prea uşor, că doar nu era glumă să vii de hac unui asemenea drac. E drept că ei îl biruiră mai degrabă prin şiretenie decît prin forţă. Îndată ce dracul îşi făcu apariţia, leul se strecură dinapoia lui, îl apucă de ceafă şi-l răsturnă pe spate, iar flăcăul sări şi începu să-l lovească cu paloşul. Se părea că va termina repede, mai ales că dracul era strîns ţinut de leu. Dar nu era aşa de simplu; dracul vărsa flăcări pe gură, cît pe aci să-i pîrlească. Totuşi îl biruiră. Flăcăul se duse la rege şi-i ceru drept răsplată oglinda ferme- cată cu patru şuruburi. Regele se posomorî. N-ar fi vrut să-i dea tocmai oglinda, dar cuvîntul dat e mai scump decît orice.

Flăcăul porni mai departe în drumul său, cu oglinda în mînă şi paloşul la brîu. Leul se ţinea de-o parte, iar motanul de cealaltă. Merg ei, merg şi, deodată, pe-un deal, între pîraie, zăresc un crîng.

— Staţi! exclamă flăcăul. Ce loc fermecător! Aici ne vom

opri

! După lungile lor rătăciri, toţi trei erau tare înfometaţi.

Dar nu aveau nici o coajă de pîine. Ce-i de făcut?

— Vai, ce uituc! zise leul. Are lingura în mînă şi-ntreabă de lingură! De ce ai oglinda fermecată? Ca să te-ngrijeşti sin- gur de merinde? Învîrte primul şurub!

Flăcăul învîrti şurubul; îndată apăru primul spiriduş, în chip de om, şi întrebă:

— Ce porunceşti?

— Mîncare pentru trei inşi! Da' să fie bună! Asta-i tot!

Spiriduşul se făcu nevăzut şi, cît ai clipi din ochi, în faţa lor se iviră cele mai gustoase bucate. Mîncară pe săturate.

A doua zi, flăcăul se plictisea, nu ştia ce să facă.

— Ah, uitucule! zise iarăşi leul. Pentru ce ai oglinda fer- mecată? Îngrijeşte-te să avem un adăpost. Unde o să locuim? Învîrte cel de al doilea şurub!

Flăcăul învîrti cel de-al doilea şurub, şi cel de al doilea spiriduş, tot în chip de om, îşi făcu apariţia.

— Ce porunceşti?

— Să înalţi un palat pentru noi trei. Şi să fie cît mai frumos! Asta-i tot.

Spiriduşul se făcu nevăzut. Cît ai clipi, în văzduh apăru plutind un palat de diamant care se aşeză pe deal, între cele două pîraie. Flăcăul intră îndată în palat să se odihnească. Leul rămase la poartă, de strajă, iar motanul sări pe cuptor, să păzească odaia. Totul era minunat.

Dimineaţa, flăcăul iar îşi bătea capul: ce să mai facă?

— Ce să faci? zice leul. Dar pentru ce ai oglinda fermeca- tă? Îngrijeşte-te ca în jurul palatului să fie o grădină frumoasă!

Flăcăul învîrti cel de al treilea şurub şi cel de al treilea spiriduş, în chip de om, îşi făcu apariţia:

— Ce porunceşti?

— Vreau ca în jurul palatului să fie o grădină! Spiriduşul se făcu nevăzut.

Cît ai clipi din ochi, prin văzduh se iviră fel de fel de copaci. Fiecare copac se lăsa pe pămînt, înfigîndu-şi rădăcinile. În urma copacilor, în grădină, apărură felurite păsări cîntă- toare şi-o mulţime de animale de pădure. Dintr-o dată, totul în jur deveni nespus de vesel: păsările cîntau, animalele se hîrjo- neau, copacii înfloreau – nu te mai săturai ascultînd şi privind. A doua zi, flăcăul se gîndi din nou, ce-ar putea să mai facă?

— Ce să mai faci? îi zice leul. Ştiu eu ce trebuie să mai faci. Trebuie să te însori. Ce viaţă e aceea fără

nevastă? Pentru ce ai oglinda fermecată?! Porunceşte să-ţi aducă o nevastă. Acolo, unde rîul se varsă în mare, trăieşte un rege care are o fată aşa de frumoasă că la soare te poţi uita, dar la dînsa ba. Iată o nevastă care ţi s-ar potrivi. Porunceşte să ţi-o aducă!

Flăcăul învîrti cel de al patrulea şurub şi numaidecît apăru cel de al patrulea spiriduş, tot în chip de om:

— Ce porunceşti?

— Acolo, unde rîul se varsă în mare, trăieşte un rege, care are o fată frumoasă cum nu s-a mai văzut pe lume. Ad-o aici, vreau să mă însor cu ea!

Spiriduşul se făcu nevăzut.

Flăcăul n-apucă să clipească o dată, că prinţesa era lîngă el. Se însură cu ea.

Dar bătrînului rege îi era tare dor de fiica lui. Echipă corăbiile şi le trimise pe toate mările, trimise curieri, pe uscat, s-o caute pe prinţesă. Dar nici corăbiile, nici curierii n-o găsiră. Ce să facă oare?

Hotărî să ceară sfatul vrăjitoarei. Vrăjitoarea vrăji şi îi spuse că prinţesa trăieşte cu bărbatul ei în palatul de diamant, pe vîrful dealului. Apoi adăugă:

— Dă-mi o corabie şi oameni, şi mă voi duce pe rîu, în sus, să încerc s-o ademenesc pe fiica-ta să se întoarcă.

Dar regele îi răspunse:

— Ce-o să faci tu singură, babo? Mai bine să trimit soldaţii să distrugă palatul!

Vrăjitoarea îl lămureşte:

— În palatul de diamant trăieşte un leu care păzeşte poarta. El singur îţi va birui întreaga oaste. Mai bine nu te încăpăţîna şi lasă-mă s-o iau prin viclenie, va fi mai sigur.

— Bine! Fie ca tine, răspunse regele, şi-i dădu corabia şi oamenii.

Vrăjitoarea porni pe rîu în sus, pînă în apropierea pala- tului. Porunci corăbierilor să ancoreze, se îmbrăcă în haine de cerşetoare şi porni spre palatul de diamant pe jos. În timp ce vrăjitoarea mergea pe malul rîului spre palat, prinţesa căzu deodată bolnavă. Iar flăcăul, leul şi motanul nu erau în acea zi acasă, plecaseră la vînătoare. Astfel, vrăjitoarea se strecură cu uşurinţă în palat, la bolnavă. Bolnava geme, plînge, iar vrăji- toarea o mîngîie cu blîndeţe şi o întreabă unde o doare.

— Mă apasă ceva, răspunse prinţesa, nu mai am puteri!

— Ei, asta nu-i mare nenorocire! Cîţi bolnavi n-am pus eu pe picioare! Uite, eu o să te mîngîi şi o să te faci sănătoasă.

Într-adevăr: vrăjitoarea o mîngîie şi prinţesa se înzdră- veni. Apoi îi zise vrăjitoarei:

— Cu siguranţă că chiar Dumnezeu te-a trimis. Rămîi să înnoptezi la mine, nu pleca acum, cînd se lasă noaptea. Se va întoarce şi bărbatul meu şi pentru fapta ta cea bună te va umple de galbeni.

Vrăjitoarea asta aştepta, s-o lase în palat peste noapte. De aceea i-a trimis prinţesei boala şi apoi a vindecat-o, ca s-o lase să rămînă la palat. Iată că se întoarse şi bărbatul, iar nevastă-sa îl întîmpină zicîndu-i:

— Vai, bărbăţele, cît timp ai fost plecat, era să mor. Norocul meu că pe lîngă palat a trecut o cerşetoare, parcă mi-a luat boala cu mîna. Să rămînă la noi!

— Bine, să rămînă. Eu sînt totdeauna bucuros de oameni buni.

Aşa a rămas vrăjitoarea în palatul de diamant.

A doua zi, bărbatul plecă iarăşi la vînătoare.

Vrăjitoarea toată ziua colindă prin palat, minunîndu-se şi iscodind întruna. În sfîrşit, întrebă, aşa, ca din întîmplare:

— Dar cum a putut el să construiască asemenea palat? Eu am văzut fel de fel de palate, dar ăsta – să nu mă mişc de aici – nu e făcut de mînă de om! Nu ţi-a povestit nimic? Tu doar eşti nevasta lui!

— Nu, nu mi-a spus nimic! O să-l întreb deseară, ce-i rău în asta?

Seara, cînd bărbatul se întoarse, nevasta îl întîmpină zicîndu-i:

— Vezi, bărbăţele, cum eşti? De cînd trăim noi împreună şi tu nu mi-ai spus măcar cine ţi-a construit palatul. Bătrîna cerşetoare zice că o fi căzut din cer. Oare se poate aşa ceva?

— Am o oglindă fermecată, cu patru şuruburi. Învîrţi şuruburile şi numaidecît apar nişte spiriduşi şi-ţi îndeplinesc orice doreşti. Ei mi-au adus palatul.

— Tiii, ce minune! se miră nevasta şi nu-l mai întrebă nimic.

Dar vrăjitoarea aflase tot ce-i trebuia. În ziua următoare bărbatul plecă din nou la vînătoare. Îndată ce ieşi din palat vrăjitoarea alergă la oglinda fermecată, învîrti primul şurub, al doilea, al treilea, al patrulea – toţi spiriduşii îşi făcură apariţia:

— Ce porunceşti?

— Duceţi acest palat acolo unde rîul se varsă în mare şi aşezaţi-l peste drum de palatul regelui.

Într-o clipă, palatul de diamant se înălţă în văzduh şi împreună cu prinţesa şi vrăjitoarea se mută peste drum de palatul regal.

Bărbatul, care vîna prin pădure, înălţă capul şi văzu că palatul său pluteşte în văzduh. Se sperie şi se întristă, dar leul zise:

— Acestea sînt năzbîtiile bătrînei cerşetoare! De ce-i fi lăsat-o să rămînă la palat? Ei, ce-a fost a fost. Trebuie să ne gîndim ce vom face de acum încolo. Schimbă-ţi veşmintele, să nu te recunoască nimeni şi ia-o pe rîu în jos pînă ajungi la socru-tău; cu siguranţă, palatul tău se află acolo. Eu rămîn aici, să păzesc grădina. Aştept pînă te vei întoarce cu palatul şi nevasta.

Bărbatul prinţesei îşi schimbă înfăţişarea, să nu-l recu- noască nimeni, luă motanul cu el şi porni pe rîu în jos. Merse puţin pe mal şi, cînd se sfîrşi pădurea, zări o corabie cu oameni. Oamenii îl întrebară:

— N-ai văzut cumva o bătrînă cerşetoare? A făgăduit că se întoarce şi, uite, n-o mai putem aştepta.

— Dar cine sînteţi voi şi de ce întrebaţi de ea?

— Sîntem oamenii regelui care trăieşte pe ţărmul mării.

— Minunat! Tocmai la acest rege aveam eu treabă. Sînt cel mai vestit bucătar din lume. Am auzit că în ţara voastră nimeni nu ştie să gătească gustos. Am hotărît să mă angajez bucătar la rege, iar voi o să mă duceţi la el. Cerşetoarea pe care o aşteptaţi a ajuns de mult acasă.

— Aşa o fi, dar dacă eşti un bucătar atît de vestit, pregăteşte-ne prînzul, altfel nu te credem.

— Bine.

Bărbatul prinţesei le pregăti prînzul.

El aflase că în ţara socrului său nu auziseră de sare, aşa că adăugă puţină sare la mîncare. Sarea o

avea în buzunar încă de cînd plecase din casa părintească.

Corăbierii gustară mîncarea şi le plăcu nespus de mult.

Dar bărbatul prinţesei îi grăbi:

— Întoarceţi corabia spre casă; o să mîncaţi pe drum, nu pierdeţi timpul de pomană. Doar v-am spus că sînt bucătar vestit! Acum mă credeţi?

— Te credem, te credem! strigară ei, întorcînd corabia şi pornind spre casă.

Noul bucătar sosi la rege şi văzu palatul de diamant în faţa palatului regal, iar nevasta lui sta în pridvor şi plîngea amarnic. Bărbatul se temu că nevastă-sa îl va recunoaşte şi-l va striga (dacă oamenii ar fi băgat asta de seamă, totul era pierdut). Se gîndi ce să facă. Se aşeză pe malul rîului şi porunci motanului să-i spună nevestei tot ce avea el de gînd să facă şi s-o întrebe unde-i oglinda fermecată. Motanul alergă să înde- plinească porunca şi, curînd, se întoarse cu vestea: vrăjitoarea ţine oglinda la ea acasă şi o păzeşte cu străşnicie. Regele e supărat pe el şi nici să nu se gîndească a-i vorbi deschis, cu nevasta poate să se întîlnească în palatul de diamant, cînd toţi se vor culca.

În timp ce bărbatul prinţesei stătea pe malul rîului, corăbierii povestiră regelui despre vestitul bucătar pe care-l aduseseră cu ei. Regele îl chemă la palat şi-i porunci să gă- tească ceva. Bucătarul găti o mîncare cum ştia el – cu sare şi cu sos – şi-i dădu regelui să guste. Regele gustă; ei, da! aşa bucătar mai zic şi eu! E păcat să scapi asemenea ocazie.

Dar regele nu se bucură multă vreme; chiar în a doua săptămînă, oamenii observară că noul bucătar merge noapte de noapte în palatul de diamant, la prinţesă, iar motanul păzeşte la poartă. Cînd află despre asta, regele vru ca bucătarul să fie omorît pe loc. Dar curtenii interveniră:

— Oare îl laşi să scape cu o moarte uşoară? Porunceşte mai bine să fie aruncat, împreună cu motanul, în groapa şoare- cilor şi şobolanilor, să se chinuie îndelung.

Regele făcu întocmai. În ţara aceea nimeni nu auzise de pisici, şi pentru şoareci şi şobolani făceau

gropi speciale. Acolo aruncau tot felul de resturi, ca şoarecii şi şobolanii să nu iasă din găurile lor şi să facă rău oamenilor.

Îndată ce bărbatul prinţesei şi motanul fură aruncaţi în groapă, o mulţime de şobolani şi şoareci se strînseră să-i sfîşie pe loc, dar motanul se linse pe mustăţi:

— Ei, acum la treabă!

Şi se năpusti ca o vijelie asupra şoarecilor şi şobolanilor. Ucidea la ei cu miile. Cînd văzură asta, şoarecii şi şobolanii îşi ziseră că e de rău şi alergară la regele lor şobolănesc să se plîn- gă că a intrat dracul în groapă şi îi ucide supuşii. Regele şobolanilor ieşi din palatul lui şi-l întrebă pe bărbatul prinţesei:

— Ce fel de drac ai adus aici, multă vreme o să-mi mai omoare supuşii?

— Ăsta-i cel mai al dracului drac, şi-i va ucide pe supuşii tăi, iar pe tine o să te strîngă de gît. Aveţi o singură scăpare: şoarecii şi şobolanii tăi să aducă din casa vrăjitoarei oglinda fermecată. Atunci dracul n-o să se mai atingă de voi!

Regele şobolanilor se bucură – asta-i posibil.

În noaptea următoare, o mulţime de şobolani şi şoareci se strecurară în casa vrăjitoarei şi se răfuiră cu ea; în timp ce dormea, şobolanii şi şoarecii o sfîşiară în bucăţi, aduseră oglinda fermecată şi o dădură bărbatului prinţesei. Acesta se bucură nespus, învîrti şuruburile şi porunci spiriduşilor să-l scoată din groapă şi să-l ducă în palatul de diamant la nevastă. Apoi mai învîrti o dată şuruburile şi le porunci să ducă palatul de diamant pe locul vechi, unde leul păzea grădina. Într-o clipă totul era făcut. De atunci, bărbatul cu nevasta lui, prinţesa, cu leul şi motanul au trăit fericiţi.

În româneşte de NIC. ILIESCU

POVESTE
LETONĂ

Darurile naşilor

ERA ODATĂ PE lume un rege foarte sărac. Tot ce mai avea erau unsprezece ostaşi; în rest, numai datorii. Mai avea şi un fecior. Regele n-o ducea prea bine. Abia izbutea, cu chiu cu vai, s-o scoată la capăt. Ştia bine că n-o să mai fie niciodată bogat şi moartea nu era prea departe. Mai toată vremea umbla îngîndurat şi trist, pînă ce, într-o zi, s-a îmbolnăvit grav. Cînd şi-a dat seama că i-a sunat ceasul, a poruncit să fie chemat fiul său. Băiatul, plin de jale, veni la căpătîiul tatălui. Tatăl îi zise:

— Nu fi amărît. Cînd voi muri, să mă îngropi cu toată cinstea, iar pe urmă să dai poruncă ostaşilor să sape la colţul castelului. O să dea peste o hrubă. În hrubă se află un cufăr, iar în cufăr – trei daruri de la naşul tău. Ia-le de acolo. În cufăr vei mai găsi şi un hrisov în care spune ce să faci cu darurile şi la ce sînt bune.

Spunînd aceste vorbe, regele îşi dădu sufletul.

Prinţul îl îngropă pe tatăl său cu toată cinstea. Pe urmă căzu pe gînduri: oare, cum o să trăiască el pe lumea asta? Se gîndi ce se gîndi, dar degeaba, nu găsi nici un răspuns. Deodată îşi aduse aminte de ce-i spusese tatăl său înainte de moarte. Chemă îndată pe cei unsprezece ostaşi ai săi şi vru să meargă cu ei să sape la colţul castelului. Dar era aşa de sărac, că n-avea nici măcar lopeţi pentru toţi ostaşii. Răscoli toate vechiturile de prin toate ungherele castelului şi cu greu găsi unsprezece lopeţi. Atunci porunci ostaşilor să sape.

Soldaţii săpară în prima zi, săpară pînă nu mai putură, dar nu găsiră nimic. Prinţul se întristă. „Cu

siguranţă, acolo nu se află nimic!” se gîndi el. Dar nu mai avea ce face.

A doua zi, porunci să se sape mai departe. Săpară ostaşii, săpară, se trudiră sărmanii pînă se lăsă întunericul, dar tot nu găsiră nimic. Prinţul cel sărac era amărît peste măsură. Dar hotărî aşa: „Mai săpăm o zi, iar pe urmă vom vedea”.

A treia zi, ostaşii săpară cît îi ţinură puterile şi, spre seară, dădură peste hrubă. Prinţul cel sărac se coborî degrabă în hrubă şi găsi acolo cufărul de care-i vorbise taică-său. Era un cufăr mare şi greu, că prinţul abia putu să-i ridice capacul. Îl ridică şi, de mirare, nu ştia ce să mai facă; cufărul era aproape gol! Iar el nădăjduia să găsească în el bijuterii şi bani! În cufăr se aflau doar trei vechituri: un chimir ponosit, un corn de vînătoare şi o pungă goală. Prinţul şi-aduse aminte că taică-său îi vorbise de trei daruri de la naşii săi. Cînd le văzu, se înfurie cumplit; ce să facă, oare, cu ele, nu e plin castelul de atîtea alte vechituri?!

Dar pe urmă prinţul şi-aminti că tatăl său, înainte de moarte, i-a vorbit şi de un hrisov, în care trebuie să scrie ce trebuie făcut cu darurile. Se apucă să caute prin cufăr şi, într-adevăr, dădu peste un hrisov străvechi. Începu de îndată să descifreze hrisovul ca să afle ce-ar putea face cu asemenea daruri. În hrisov scria că chimirul e fermecat. Dacă te încingi cu el şi spui unde vrei să mergi, într-o clipă te şi trezeşti în acel loc. Vechiul corn de vînătoare era şi el un lucru folositor; cînd suni din el, într-o clipă, se adună o oaste uriaşă. Punga cea veche era şi ea bună la ceva. Deşi e goală, cine o va purta va avea mereu bani. Trebuie doar să dai cu ea de pămînt şi apoi s-o ridici, că îndată se şi umple cu galbeni.

Cînd prinţul cel sărac citi acestea se bucură aşa de mult, de parcă găsise cea mai mare comoară din lume. Luă din cufăr chimirul, cornul de vînătoare şi punga, iar odată cu ele şi hrisovul, şi le duse în castel. Porunci apoi ostaşilor să astupe groapa ce-o săpaseră; de-acum n-au ce mai căuta în ea.

Ajuns în camera sa, prinţul aruncă punga de pămînt, iar punga, într-o clipă, se umplu cu galbeni strălucitori. Şi atunci se puse pe treabă; goli punga, apoi o aruncă iar de pămînt. Şi aşa mereu. Avea

acum atîţia galbeni, cît dracul cenuşe.

Prinţul se duse pe la toţi cei cărora le era dator şi le plăti toate datoriile, pînă la ultima centimă, în aur, iar oamenii se mirau: oare de unde are prinţul cel sărac atîţia bani?

După ce termină cu datoriile, prinţul îşi cumpără straie scumpe şi tot felul de lucruri preţioase. Pe cei unsprezece

ostaşi îi îmbrăcă în uniforme noi şi puse de se repară şi se împodobi castelul, care, acum, strălucea de frumuseţe.

Cînd avu de toate din plin, prinţul îşi aduse aminte că regele vecin are o fată nespus de frumoasă. Iar lui îi venise vremea să se însoare. Şi, cum devenise bogat ca şi alţi regi, hotărî să meargă în peţit la prinţesa cea frumoasă. Se încinse cu chimirul cel ponosit şi dori să ajungă la palatul regelui vecin, lîngă prinţesa cea frumoasă. Şi, în aceeaşi clipă, se şi află în faţa ei.

Prinţesa se miră nespus şi-l întrebă:

— De unde-ai apărut aici, de parcă ai căzut din cer? El îi răspunse:

— Am un chimir care mă duce într-o clipă oriunde doresc. Îndată ce m-am încins cu el şi mă gîndesc la locul unde vreau să ajung, într-o clipă mă şi trezesc acolo.

— Arată-mi şi mie acest chimir! zise prinţesa. În viaţa mea n-am mai văzut un asemenea chimir neobişnuit.

Prinţul, de bună credinţă, îşi desfăcu chimirul şi i-l dădu să-l privească. Ea îl privi minunîndu-se, apoi zise:

— Lasă-mă să-i arăt şi tatălui meu chimirul, să-l vadă şi el.

— Bine, arată-i-l, se învoi prinţul.

Prinţesa alergă în grabă la taică-său şi-i povesti ce fel de chimir e ăsta.

Regele luă chimirul fermecat şi-l ascunse într-un cufăr, iar fiică-si îi dădu unul din chimirele sale care era la fel cu cel fermecat. Prinţesa se întoarse şi-i înapoie prinţului chimirul ce i-l dăduse regele, spunîndu-i:

— Regelui i-a plăcut foarte mult chimirul tău fermecat!

Apoi, prinţesa se apucă să-l descoasă cum a făcut el, un prinţ sărac, de s-a îmbogăţit aşa, deodată? Ia te uită ce straie şi ce încălţări scumpe are! Prinţul nu se putu abţine, se gîndi să se fălească în faţa frumoasei prinţese. Şi se apucă să-i povestească.

— Acum sînt atît de bogat, că într-un veac n-am să-mi pot cheltui toţi banii. În această pungă veche şi goală sînt atîţia bani cîţi nimeni n-a visat vreodată. Trebuie doar s-o arunci de pămînt şi într-o clipă se umple cu galbeni.

Şi prinţesa cea frumoasă dori să vadă punga cea veche. Prinţul, de bună credinţă, i-o dădu. Ea o privi din toate părţile minunîndu-se, apoi zise:

— Permite-mi s-o arăt şi tatălui meu. Nici el n-a văzut în viaţa lui asemenea minunăţie.

— Bine, arată-i-o! se învoi prinţul.

Prinţesa alergă la taică-său şi-i povesti de noua minune; dacă arunci această pungă de pămînt se umple numaidecît cu galbeni. Regele ascunse repede punga în cufărul în care se afla şi chimirul prinţului. Apoi îi dădu prinţesei o pungă aidoma cu cea fermecată, ca s-o dea prinţului în locul celei adevărate.

Prinţesa luă punga şi alergă înapoi. Mergea şi nu mai putea de bucurie că izbutise să-l păcălească pe acest prostănac. Se apropie de el, blîndă şi prietenoasă, spunîndu-i că bătrînul ei tată tare s-a mai minunat deoarece de cînd este el pe lume n-a mai văzut o pungă fermecată.

Purtarea aceasta îl făcu să-şi piardă capul şi uită să-i mai povestească prinţesei despre cornul de vînătoare fermecat pe care-l avea în buzunar. Îşi luă dar rămas-bun de la prinţesă şi vru să plece acasă. Se încinse cu chimirul şi dori să se trezească la castelul său. Ei, dar ce-i asta?! Nici măcar nu se mişcă din loc. Mai dori încă o dată să ajungă acasă. Dar din nou rămase unde era. Nu pricepea ce se întîmplă. Atunci, luă punga cea goală şi o aruncă de pămînt. Se aplecă s-o ridice, şi ce să vezi? Punga era goală ca şi mai-nainte.

Prinţul îşi dădu seama că fusese înşelat. Fără a sta mult pe gînduri, scoase din buzunar cornul de vînătoare şi sună din el. De la primele sunete, porniră să se-adune ostaşi cîtă frunză, cîtă iarbă, din toate părţile, de nici nu-i puteai cuprinde cu privirea. Totul în jur strălucea luminat de luciul armelor lor. Ostaşii întrebară care-i porunca regelui?

Cînd văzură ce se pregăteşte, prinţesa cea

frumoasă şi tatăl ei tare se mai înspăimîntară. Regele vru să înapoieze numaidecît prinţului lucrurile furate, dar prinţesa nu se învoi.

— Pe prostul ăsta o să-l duc şi acum de nas!

Regele îşi ascultă fiica cea deşteaptă şi vicleană şi nu înapoie lucrurile furate. Prinţesa cea frumoasă ieşi în

întîmpinarea prinţului şi armatei sale, zîmbi prietenoasă, de parcă nimic nu se întîmplase şi întrebă:

— De ce ţi-ai adunat această oaste? Sau nu înţelegi de glumă? Am vrut doar să-ţi trag o păcăleală! Trimite-ţi oastea de aici şi-ţi vei primi chimirul şi punga. Am vrut doar să văd ce vei face cînd îţi vei da seama că ai fost înşelat.

Prinţul o crezu şi îşi slobozi oastea.

— De unde ai această oaste numeroasă, îl întrebă prinţesa uimită.

Prinţul uită că fusese înşelat, şi-i spuse:

— Am un corn de vînătoare. Trebuie doar să suni din el şi, într-o clipă, din toate părţile se adună atîţia ostaşi, cît ai nevoie.

— Arată-mi şi mie acest corn neobişnuit! îl rugă prinţesa.

Prinţul nu prea vrea să i-l arate, dar prinţesa se ţinea scai:

— Da’ n-o să i-l duc lui tata, o să-l văd doar eu.

— Dacă-i aşa, bine!

Şi prinţul îi arătă cornul.

— Dă-mi-l puţin, îl rugă prinţesa, vreau să-l privesc mai bine!

Prinţul, de bună credinţă, îi dădu cornul. Prinţesa apucă cornul şi sună din el. Numaidecît se înfăţişă o oaste numeroasă. Ostaşii o întreabă pe prinţesă care-i porunca.

Prinţul cel sărac pricepu că iarăşi a fost înşelat şi că de data aceasta lucrurile nu se vor termina cu bine. Dar nu mai era nimic de făcut. Nici măcar nu putea fugi. Prinţesa porunci ostaşilor să-l înhaţe pe prinţ şi să-l ducă într-o pădure de nepătruns. Soldaţii îl tîrîră în pădure, iar prinţesa cea vicleană porni mulţumită spre palat, să-i ducă regelui cornul

fermecat. Cînd află toate acestea, regele fu foarte bucuros şi sărută fruntea înţeleptei lui fiice.

De-acum încolo, ei trăiră ca-n poveşti. Bani aveau, de nici nu le mai ştiau numărul. N-aveau decît să arunce punga de pămînt şi galbenii se adunau cu grămada. Iar armata lor era aşa de mare, că nici în vis aşa ceva regii nu văzuseră. Numai ce sunau din corn, îndată năvăleau atîţia ostaşi că puteau birui pe

toţi regii la un loc. Iar chimirul, într-o clipă, îi ducea unde voiau. O viaţă mai bună nici nu-şi doreau!

Prinţul cel sărac fu aruncat în pădurea de nepătruns singur-singurel, şi nici drumul spre casă nu-l ştia. De trei zile rătăcea prin pădure.

În cea de-a treia zi dădu peste un măr, cu nişte mere aşa de frumoase cum nu mai văzuse vreodată! Prinţul luă un măr şi-l încercă. Era grozav de gustos! Începu să mănînce mere, căci de trei zile nu pusese nimic în gură. După ce se sătură, i se făcu sete, apoi somn. Se duse să-şi potolească setea la pîrîul ce susura în apropiere. Dar, în timp ce mergea, îl cuprinse un somn de mai să-l doboare din picioare. Încercă să se tîrască pînă la pîrîu, pentru că i se făcuse tare sete. Dar, chiar la marginea apei, adormi fără să mai bea.

Cînd prinţul se trezi, mare-i fu mirarea observînd că în timpul somnului îi crescuse un nas cît toate zilele de mare. Îl trecură toţi fiorii de spaimă. Şi încă îi era sete. Bine că era aproape de pîrîu şi putea lua apa cu mîna, altfel ar fi murit de sete; cu ditamai năsoiul nici nu se putea mişca din loc! Prinţul luă apă cu mîna şi bău. Şi cu cît lua mai mult, cu atît nasul devenea mai mic. Bău întruna, pînă seara tîrziu şi, în sfîrşit, nasul se făcu mic, ca la toţi oamenii.

Atunci se gîndi prinţul cum s-o pedepsească pe prinţesă pentru înşelătorie. Îşi umplu buzunarele cu mere şi ieşi din pădure. Apoi se duse pe la casele oamenilor să vîndă merele. Şi le vîndu foarte scump, pentru că aşa mere gustoase nimeni nu mai văzuse. Cu banii cîştigaţi îşi cumpără straie noi şi un coş. Îşi îmbrăcă straiele cele frumoase, luă coşul şi porni spre mărul cu mere fermecate. Umplu coşul cu mere şi se duse la palatul prinţesei celei frumoase. În straiele cele noi, prinţul nu putea fi recunoscut, aşa că mergea fără teamă. Cînd trecea pe lîngă palat, văzu la intrare alaiul curtenilor. Prinţul se apropie

de cîţiva slujitori şi îi îmbie să cumpere mere. Slujitorii cumpărară mere, lăudîndu-le.

Cîteva slujitoare povestiră prinţesei că cineva vinde nişte mere neobişnuit de frumoase. Numaidecît prinţesa trimise după mere, deşi costau foarte scump. Cum îi plăceau lucrurile

bune, mîncă dintr-o dată foarte multe mere. Iar omul care vindea merele îşi văzu de drum.

Ei, şi să vezi ce larmă se iscă la palat după aceste mere! Tuturor celor ce le mîncaseră le crescură nişte nasuri uriaşe, cît toate zilele de mari. Din cauza lor, la palat era o aşa de mare înghesuială, că nici nu te puteai mişca. Dar cel mai mare era nasul prinţesei celei frumoase; ea mîncase cele mai multe mere. Era mare jale la palat, dar n-aveau ce face, toţi aşteptau să vadă ce se va mai întîmpla.

Între timp, prinţul cel sărac se îmbrăcă în straie de vraci, se duse la pîrîul din care băuse apă, pînă-i reveni nasul la loc şi umplu multe sticle cu apă. Dar într-o sticlă luă apă obişnuită, dintr-o fîntînă, şi porni spre palat.

Cînd ajunse la palat, făcu înştiinţare că el e un vraci vestit, care vindecă orice boală. Curtenii se bucurară nespus; poate acest vraci îi va scăpa de nasurile lor îngrozitoare.

Prinţul cel sărac se învoi, pentru bani grei, să le facă nasurile ca mai înainte. Dădu fiecăruia cîte o sticluţă cu apă din pîrîu şi le porunci să bea cîte o picătură. Prinţesei îi dădu sticla cu apă obişnuită. Tuturor li se micşorară nasurile, dar nasul prinţesei rămase cum a fost! Prinţesa nu-şi mai găsea locul de necaz. Făgădui vraciului orice, numai să facă ceva ca să aibă iarăşi nasul de mai-nainte.

— Nu-i aşa de simplu, zise vraciul. Se vede că te-ai făcut vinovată de ceva, dacă nasul nu ţi se micşorează. Spune-mi ce rău ai făcut; poate oi izbuti să te ajut.

Şi prinţesa îi povesti:

— Am furat de la un prinţ sărac un chimir fermecat, o pungă fermecată şi un corn fermecat, şi am poruncit soldaţilor să-l arunce într-o pădure adîncă. Ştiu, am făcut un mare rău, dar cum aş putea să-mi îndrept vina? Ce-o să porunceşti, aceea voi face!

— Dă-mi, zise vraciul, chimirul, punga şi cornul, o să le dau eu prinţului. Cînd le va primi, cu siguranţă nasul tău se va micşora.

Prinţesa îi spuse unde se află chimirul, punga şi cornul.

— Ia-le singur de-acolo; din cauza nasului, eu nici nu mă pot mişca.

Cînd prinţul luă înapoi chimirul, punga şi cornul, îi dădu prinţesei să bea apă din pîrîu. Şi cum bău din apă, nasul începu să se facă din ce în ce mai mic. Cînd nasul era încă de un arşin şi jumătate, prinţul nu-i mai dădu apă şi prinţesa cea frumoasă rămase slută, cu nasul de un arşin şi jumătate. Şi a rămas aşa, monstru, pînă la sfîrşitul zilelor.

Iar prinţul cel sărac a devenit iar bogat şi fericit. Şi-a găsit o fată săracă, dar frumoasă şi cinstită, şi s-a-nsurat cu ea. Au trăit fericiţi şi, poate, mai trăiesc şi azi.

În româneşte de NIC. ILIESCU

BASM ROMÂNESC, POVESTIT DE V. VELICU

Şi comoara e bună la ceva

ÎN MALURILE LUTOASE ale rîpei lui Ghem, Moş Noe îşi săpase, nimeni din sat nu-şi mai amintea cînd, casă care aducea mai mult a vizuină decît a locuinţă omenească.

Jumătate din casa lui moş Noe era vîrîtă în malul galben şi clisos al rîpei, iar cealaltă jumătate, un fel de gîrlici, stătea ca un cozoroc în afară, acoperită cu un fel de bucăţi de tablă colo- rată, puse unele peste altele.

Bătătura, înaintea casei, nu întrecea cu mult întinderea unei odăi. Cîteva beţişoare uscate închipuiau zăplazul gospodăriei. Portiţă nu avea, nici măcar o vraniţă cît de simplă, făcută din nuiele împletite.

Un burlan de tablă ruginită, ridicat cu cîteva palme mai sus de creasta gîrliciului, arăta că pe acolo îşi dă afară fumul soba lui moş Noe. Un fănar cu o găzălniţă, în care ardea naft în nopţile întunecoase, atîrna de un băţ deasupra intrării în gîrlici.

Alte acareturi împrejurul acestei locuinţe cu o înfăţişare străveche nu mai erau; doar decît o coteneaţă lipită de ea, dormitorul a cîtorva găini nadolene roşii şi alte cîteva albe boghete.

Între ele se învîrtea toată ziua un cocoş ţanţoş şi mîndru ca un dragon de altădată, împintenat şi cu casca acoperită de un panaş înflăcărat ca focul.

Fiind un gălăgios dimineaţa, şi noaptea de cîteva ori, adesea baba lui moş Noe îi striga:

— Şi mai lasă-ne în pace, răutăciosule, că nu ţi-i fi închipuind că fără tine nu ne sculăm sau nu se

face ziuă?!

În faţa căsoaiei, mai era o buturugă cu o toporişcă înfiptă în ea, cu care moşul îşi dehoca lemnele pentru sobă.

De unde o fi venit acest Noe şi cu baba lui pe locurile acelea şi cînd venise, nimeni nu ştia şi nici el nu mărturisea nimănui.

Moş Noe era un om paşnic, blajin. N-a fumat în viaţa lui, nu a respirat niciodată aburul coclit al cîrciumelor, nu s-a îm- bătat niciodată că, spunea el, la beţie omul devine din om, mai întîi maimuţă, apoi cîine arţăgos şi la urmă porc. Nu s-a certat cu nimeni, n-a clevetit contra nimănui. S-a ruşinat de minciu- nă, de călcarea prieteniei, de defăimare că, vorba înţeleptului pe care o spune adesea: „Mărirea, ca şi necinstea, stau în cuvînt şi în limba omului”.

Şi cu boierul megieş, pe a cărui moşie zicea că e bezmă- nar, dimpreună cu tot satul, o ducea bine. Se descoperea înain- tea vechilului, un om îmbelşugat în răutăţi, dar nu-i zicea sărut mîna, ca alţii. Ieşea apoi regulat, în fiecare an, la prăşit şi la se- cerat, cînd omul boierului dădea gură în sat, strigînd de pe un medean: „Mîine, măăăă! La prăşit la Poampă, la boier! O dupcă de mîncare pe zi!(O dupcă însemna o piesă mică de argint, de 50 de bani, iar „poampa” era o pompă stricată şi părăsită, cu care boierul încercase să înlocuiască cumpăna unei fîntîni.)

Cînd n-avea de lucru, asculta, cu multă plăcere şi mare răcoreală în inimă, cîntecul unui plop de munte, care îi acope- rea locuinţa ca o umbrelă uriaşă.

Frunzele lui aproape rotunde, cu peţiolul lung şi în veşnică mişcare, apăreau în soare ca o puzderie de cioburi de oglindă strălucitoare; iar coroana, luată în totalitatea frunzelor ei, cu susurul adormitor al lor, părea o orchestră fantastică, cu neputinţă de a fi plăsmuită de o minte omenească.

Şi aşa au trecut mulţi ani peste capul lui moş Noe Orto- doxu. Cîţi? Nimeni nu ar fi putut spune. Nici chiar cel mai bătrîn om din sat.

Moş Noe şi cu baba lui şi cu casa lui păreau a fi de cînd lumea în rîpa lui Ghem, tot aşa de firesc cum stau munţii şi dealurile şi stîncile şi apele din veleatul veleaturilor, la locurile lor.

Primăvară după primăvară albăstrelele cu

tulpinele albu- rii şi petalele ca cerul senin îi dezmierdau ochii şi-i înseninau sufletul.

Vară după vară căuta ca un urs şi mînca mure albastre- brumării şi zmeură şi fragi aromaţi, de care era plină văioaga.

Măceşii cu globurelele lor roşii toamna şi mărăcinii cu porumbelele negre şi gust acrişor, împrăştiaţi pe coastele de chinoros ale rîpei, îi păreau în dimineţele cu brumă groasă adevăraţi pomi împodobiţi de Crăciun.

În asemenea ceasuri, nu se îndoia că simte de la mare depărtare, din fundul zăvoiului, mirosul sălcioarei cu frunzele acoperite de solzi stelaţi argintii şi flori galbene, sau că prinde în scoicile urechilor şoaptele loziilor, a mlajei cu tulpinele purpurii adunate în pîlcuri, ca la un mare sfat obştesc.

Şi mult îi mai plăcea atunci, lui moş Noe Ortodoxu, să-şi aprindă candelă umplută cu mireasmă de mare omenie, să simtă lîngă inima lui cum bate inima celor ce asudă şi-şi bătă- turesc palmele pentru fericirea altora.

Şi iată că, într-o zi, se lăsă în rîpa lui Ghem şi pe întinderile acelea o iarnă grea.

Viscolul scormonea şi spulbera zăpada de pe cîmp troie- nind-o în adăposturi şi în fundul văilor.

Crivăţul se năpustea cu urgie peste oameni şi locuri, ducînd pe aripele lui suflul gheţurilor de la miazănoapte.

Talazuri mari de omăt se goneau unul după altul pe dea- lurile încremenite de ger şi spaimă.

Şipotul din vale îngheţase tun. De-abia un firicel subţire de apă, ca o beteală de argint, se strecura cu mare greutate de sub blocul de gheaţă ce se formase la gura rîmnicului, strălu- citor ca o bucată de cleştar.

Pămîntul se întărise ca fierul, şi copacii şi şarampoii de telefon din şosea trosneau şi sîrmele lor ţipau a deznădejde şi durere.

Plopul se învolbura, se smucea şi răcnea în viscol, ca un om înnebunit, furios că nu-şi poate rupe lanţurile cu care e legat.

— Nu degeaba, îi spunea în gînd, plopului, moş Noe, te socotesc oamenii arborele vrăjitorilor, şi al

morţilor nespove- diţi şi cu lemn bun numai de chibrituri.

Şi, într-o noapte de un astfel de infern, muri şi baba lui moş Noe Ortodoxu. A închis ochii fără să zică nimic; numai două lacrimi mari alunecară încet, prin şănţuleţele întortocheate ale zbîrcitei ei feţe.

Moş Noe i le şterse cu podul palmei pe care, ducînd-o apoi la ochi, le amestecă cu lacrimile lui.

Puse după aceea un şerveţel curat peste faţa jumătăţii lui de viaţă, care îl părăsea pentru totdeauna, aprinse liniştit candela din peretele de la răsărit, buchisi un cărbune într-o căţuie peste care aruncă nişte boabe de tămîie aromitoare şi, trăgînd apoi un scaun, se aşeză la o masă cu capul pe mîini.

Noaptea aceea fu îngrozitoare. Afară urlau furiile dezlăn- ţuite ale naturii, bleahurile de pe casă zăngăneau sinistru şi în sufletul lui era o învălmăşeală nebună de suferinţă şi durere neputincioasă.

Dinspre ziuă, cînd cocoşul anunţa zorile, totul se linişti, în natură şi în sufletul lui.

Ieşi afară. Cerul era albastru ca un baldachin uriaş de sa- fir şi luna călătoare vărsa peste întinderi pulberea ei de argint.

După ce s-a luminat bine, Noe îşi puse pe el cea mai groasă buleandră şi, cu un băţ în mînă, luă drumul satului.

Nu avea nici un ban şi bătrîna trebuia înmormîntată. Mergea, orbiş, fără nici o ţintă, fără a se gîndi la vreun om anu- mit, la care să se ducă. Voia să ajungă în sat şi atîta tot.

Satul, în mintea lui, părea o vatră caldă unde trebuia să vină în ceasuri grele nenorociţi ca el, un cuptor cu pîini proas- pete care să astîmpere foamea celor flămînzi, ceva care să um- ple cu pitaci pungile săracilor, o fîntînă cu apă vie care să dea puteri nevolnicilor, o cascadă de bunătăţi, o comunitate plină de milă pentru cei în necazuri.

Mergea cu capul în piept, ca un om doborît de suferinţă, cu lacrimile îngheţate pe obraz ca nişte bobiţe de sticlă, înfrun- tînd cu greutate potrivnicia troienelor de zăpadă. Intrase bine în sat cînd , o voce îl trezi din amarele lui visări, strigîndu-i de după un gard:

— Încotro, moş Noe?

— Nu ştiu.

— Ce ţi s-a întîmplat? mai întrebă vocea de după zăpla- zul de scînduri.

Şi moş Noe îi povesti repede, cu glasul întretăiat de sus- pine, răul ce-l aducea în sat.

Tot printre şipcele gardului şi în hămăitul unui zăvod cît un viţel, se încheie discuţia:

— Apoi, moş Noe, nu pot să te ajut cu nici un ban.

— Am să-ţi lucrez.

— Ce să-mi lucrezi? Cu treaba care mi-ai face-o, nu-ţi scoţi nici mîncarea. Du-te cu Dumnezeu!

Şi moş Noe plecă mai departe.

Cînd ajunse în dreptul unei case, gospodarul de acolo, un om sărac, dar ceva mai bogat decît el pentru că avea un cal, tocmai ieşea cu vita de căpăstru, s-o ducă la apă.

După cîteva minute de întrebări şi răspunsuri, convorbi- rea se încheie:

— Nu înham eu calul, pe iadul ăsta. Şi mai ales, pe de- geaba. Ai bani? Merg. Nu ai? N-am ce-ţi face. Hi! gloabă! ţipă omul la cal, împungîndu-l cu codiriştea biciului.

Şi iar plecă mai departe necăjitul moş Noe Ortodoxu, nedumerit dacă i-au fost adresate calului, sau lui, ultimele cuvinte.

După ce se mai desmetici puţin din bobîrnacele ce le primise de la cei doi semeni ai săi, care îl ameţiseră de-a binelea, se gîndi să meargă la preotul satului. Bătu la poartă. O femeie, servitoarea popii, îi deschise. În cerdac, cu un dolman îmblănit pe umeri, cu o căciulă miţoasă în cap şi încălţat cu şoşoni groşi de pîslă călduroasă, îl aştepta preotul, care-l văzuse din casă, pe fereastră, cum bătea în poartă.

Cele ce au vorbit încheiară, şi aici, aşa:

— N-am ce-ţi face, frate. Dacă nu ai cu ce mă plăti, nu merg la cimitir. Descurcă-te cum ai putea.

Şi plecă mai departe, să se descurce cum o putea. În sufletul lui începu însă să bată o vifornită tot aşa de cumplită, ca şi cea de astă-noapte. Tot ce gîndise el despre sat şi despre oameni se năruia şi se veştejea acum ca o grădină plină de flori, peste care ar da năvală valuri de zăpadă şi aer îngheţat.

„Adică, se gîndea el, după vorba popii, în adevăr că-s încurcat. Îs bătrîn, slab şi cu buzunarele pline de vînt, n-am nici un prieten, îs încurcat în nevoi, ca o muscă în pînza unui păianjen. A! dacă aş fi un bondar, repede aş trece prin pînză. Ce-mi trebuie însă, ca să fiu un bondar?” Şi, cu o mulţime de astfel de

semne de întrebare, bătrînul se îndreptă către cel mai nevoiaş om din sat. „Oamenii săraci îs mai miloşi şi mai simţitori”, se gîndea el.

Omul nevoiaş tocmai stătea, cînd ajunse moş Noe la locuinţa lui, pe un scaun de lemn, mic, rotund, şi aţîţa focul din sobă, cu hlujanii pe care-i scotea dintr-un snop aşezat alături de el. Îşi perpelea mîinile şi tălpile picioarelor la dogoarea flăcărilor din cuptor.

— Cu dragă inimă aş merge, moş Noe, dacă aş fi sănătos. Dar, cum vezi, nu pot. Să sap o groapă adîncă cît omul, într-un pămînt îngheţat, pe o vreme ca asta, mi-i peste putinţă. Poate mîine, sau poimîine, dacă mă voi simţi mai bine.

— Apoi, îţi doresc, dar, multă sănătate.

Inimi goale, se gîndi moşul, după ce ieşi afară şi luă dru- mul înapoi către rîpa lui Ghem. Suflete reci la toţi. Măcar ăsta nu mi-a pomenit nimic de bani. O să vie, o să facă. Făgăduie- lele lui un fel de flori de hîrtie. Da, mai ştii, e un om sărac. S-ar fi putut să mă ajute, dacă nu era bolnav. Sărăcia e o suferinţă şi în dosul ei, mai întotdeauna se găseşte cîte o inimă duioasă şi gata de a sări în ajutorul celor ce sînt în necaz şi durere.

Şi, după prînz, moş Noe, care ştia că întristarea inimii încovoaie puterile şi înţelepciunea se dobîndeşte cu zăbavă, cum scrie la carte, luă un tîrnăcop şi o lopată şi începu să sape o groapă sub ramurile bătrînului tei tremurător, chiar sub dîmb, în lutăria îngheţată.

Lucrul mergea greu. Pămîntul era ca de cremene. De sub tîrnăcop săreau scîntei, ca nişte steluţe şi bulgări tari ca de criţă îi loveau ţîrloaiele.

Noaptea începuse să-şi întindă valurile întunecate peste volbura de omăt, orizontul către asfinţit să se tigheleze cu o uşoară şuviţă purpurie de cărbune aprins şi bătrînul moş Noe, deşi muncise din răsputeri, nu săpase, nici pînă la genunchi măcar, groapa în care avea să se odihnească în veac

aceea cu care împărţise o viaţă întreagă zilele bune ca şi cele rele. Plîn- gea, sufla în mîini ca să şi le dezgheţe şi iar lovea cu tîrnăcopul în pămîntul care i se punea dimpotrivă cu atîta vrăjmăşie.

„Şi acum, o ultimă lovitură. Mîine o să duc mai departe lucrul”, îşi spuse în gînd bătrînul, repezind tîrnăcopul în

pămînt.

Ultima lovitură, însă, zăngăni ca o căldare de aramă. Încă o lovitură; dar şi aceea zurnui la fel. Cu toată lipsa lui de vlagă, moşul începu să-şi înteţească loviturile împrejurul obiectului sunător, reuşind, în cele din urmă, cu mare greutate, să-i scoată capacul.

Obiectul cu răsunet de acioaie era un ceaun plin cu gal- beni, o comoară ascunsă sub teiul tremurător, simbolul vrăjito- rilor şi al morţilor nespovediţi.

Vîrî mîinile în bănet şi-l vîntură de cîteva ori. Avu atunci părerea că, din căldarea plină de aur, se ridică un cal sălbatic înşeuat, cu coama răsfirată în vînt, cu potcoave galbene ca pucioasa, din caielele cărora ieşeau limbi de foc mici şi repezite ca limbile de şarpe.

Îndată ieşi şi un călăreţ cu o mare torţă aprinsă într-o mînă care, dintr-o săritură, se aruncă în şaua calului. Calul şi călăreţul erau ca jăraticul înflăcărat.

Inima lui moş Noe începu să-i tremure ca frunza plopului de deasupra capului său. Cerul se învineţise de tot şi văzduhul se încrîncenase ca sub ameninţarea unei primejdii înspăimîntătoare.

Ce se va întîmpla, oare? Călăreţul stătea gata să-şi înfigă pintenii în coastele calului. Torţa din mîinile lui se înroşise ca sîngele. Era flamura şi semnul metalului strălucitor, a aurului cu care nelegiuiţii pot incendia lumea, metal care poate aprin- de în inima unora cohorta patimilor cu mistuitoarele lor dis- trugeri trupeşti şi sufleteşti.

Deodată, vedenia dispăru şi moşul se văzu iar singur lîngă bordeiul lui, cu tîrnăcopul în mînă, alături de groapa în care zăceau nemăsurate gînduri deşarte şi pofte spurcate.

— Darul şi binecuvîntarea să fie peste aceşti bani! zise bătrînul, trecîndu-şi mîna peste ochi, ca şi

cum ar goni din faţa sa icoana nălucirii ce-o avusese mai înainte.

Băgă apoi mîna iarăşi în galbeni şi, luînd un pumn bun de monede, le dădu drumul zuruind în buzunar. După aceea puse capacul deasupra ceaunului şi acoperi groapa cu pămînt şi zăpadă, ca să nu se cunoască nimic.

A doua zi merse la omul cu cei mai buni cai din sat.

— Îmi dai sania pînă la tîrg?

— Ai bani?

— Am.

— Cinci lei.

— Bine. După ce plec eu de-aici, o să vină cineva şi o să-ţi dea şi mai mult. Trimite-mi sania acasă.

Şi moş Noe, ieşind din casă, plecă spre bordeiul lui, lăsînd însă, fără a fi văzut, un ban de aur pe masa omului cu cei mai buni cai din sat.

Nu trecu nici un ceas şi o sanie trasă de doi telegari fru- moşi zbura către tîrgul din apropiere.

La întoarcere era plină de colaci, de pîini, de covrigi, de lumînări, smirnă, tămîie, smochine, făină, zahăr, carne, şipuri de rachiu, basmale şi tot ce trebuie la o pomană şi la o înmormîntare.

Argatul omului cu cei mai buni cai din sat căpătă şi el bofturi de iuft moale şi unsuros, căciulă bună, un cojoc şi un suman după gustul lui.

În aceeaşi zi, tot pe ascuns, aşa cum făcuse cu omul ca cei mai buni cai, dădu ceea ce li se cuvenea, după spusele lor şi, mai mult chiar, decît ceea ce li se cuvenea şi popei, şi dascălu- lui, şi slujbaşilor de la primărie, ca să-şi lase hierul pe buletinul de moarte, şi celor ce trebuia să sape groapa la ţintirim, şi boci- toarelor, bani de aur, bani bătuţi de austrieci, franţuzi şi turci.

Şi, chiar din aceeaşi zi, după ce-şi înmormîntă bătrînica, moş Noe deveni legendar. Tot satul vorbea de el. Doi oameni însă, care să spună acelaşi lucru despre dînsul, nu s-ar fi găsit. Viaţa lui moş Noe devenise un fel de caleidoscop, în care tot omul vedea altceva şi altceva, fel de fel de închipuiri, fiecare în felul lui.

— De ce-mi dau, oare, oamenii atîta consideraţie, acum? se gîndea moş Noe. Toţi mă bagă în seamă, pare că chiar mai mult încă decît pe boierul megieş. Înainte, nu se uita nimeni la mine. Ce

am acum, de le par tuturor un alt om? Banii, banii, banii! Ăştia sînt care mă ridică acum în ochii semenilor mei şi care, înainte, pentru că nu-i aveam, îmi legau pietre grele de picioare, de nu mă puteam mişca în viaţă. Oare nu cu ei am deschis mai bine decît cu orice cheie toate uşile pe care am

vrut? Pînă a nu găsi comoara, eu, Noe săracul, nu aveam de la nimeni mîngîiere şi ajutor. Şi văd acum că în faţa banului inima nu are nici o trecere. În punga oamenilor cuminţi, gîndea mai departe moş Noe, el poate fi un servitor credincios şi plecat, după cum în mîinile celor fără cap şi inimă, care nu ştiu, sau nu vor a pune pază puterii lui, banul ajunge, sigur, din servitor, cel mai crud şi mai nelegiuit stăpîn al lor.

Şi unul din cei cărora banul le pusese mai straşnic decît tuturor genunchiul pe grumaz era preotul satului. Nimeni nu dorea mai mult ca el să ştie de unde are moş Noe bani, cîţi are şi cum ar putea să pună mîna pe ei.

Aşa că, stînd acesta într-o seară, de vorbă cu preoteasa, au chibzuit ei cum ar putea afla secretul lui moş Noe.

— Am să-l chem mai întîi la spovedanie, zise popa preotesei. Am să-i spun că-i bătrîn, că nu se ştiu zilele omului, că nu ştie nimeni cînd e scrisă, în zapisul vieţii, întoarcerea lui în pulberea din care s-a născut. O să-l afurisesc şi o să-l înspăi- mînt cu ceasul cînd va trebui să se înfăţişeze înaintea Domnu- lui cu sufletul încărcat că poate a ucis pe cineva ca să-l jefu- iască, poate că a tîlhărit sau a găsit bani străini pe care acum îi tăgăduieşte. O să-i arăt sfintele icoane, ca să vadă cum sînt chi- nuiţi şi cum se perpelesc pe lumea cealaltă, deasupra cărbu- nilor aprinşi, în frigare, ca nişte berbeci puşi la fript, toţi cei ce nu se spovedesc nouă, preoţilor, aici pe pămînt. În sfîrşit, o să văd eu ce am să fac cu el.

A doua zi, l-a şi chemat pe moş Noe. Ca să-i zguduie puţin inima şi simţurile, l-a dus să stea de vorbă cu el în biserică. Era un frig acolo, de i-ar fi îngheţat şi limba în gură lui moş Noe. Icoanele acelea însă, cu diavoli care împingeau cu furcile pe oameni în foc, asupra cărora popa îi atrăgea mereu atenţia, în loc să-l înspăimînte, îi încălzeau chiar parcă plăcut, ca o sobă, bunda din spate. Aşa că

putea sta de vorbă cu popa şi o zi întreagă, în gheţăria din biserică.

În cele din urmă, după ce popa l-a întors şi l-a sucit pe toate feţele, au ieşit din biserică. În vifornița de afară, preotul abia auzi ultimele cuvinte ale lui moş Noe.

— Nu, părinte, n-am omorît pe nimeni; n-am furat punga nimănui; nu am cu nimic cugetul încărcat. Şi, dacă e să

socoteşti în credinţă, părinte, de ce te-ai întreba de unde am bani de aur? Nu se cinsteşte de biserică pilda milostivului Erarh Nicolae, care împărţea pungi de cîte trei sute de galbeni împovăraţilor de greutăţi? Unul asemenea marelui Erarh Nico- lae poate m-a ajutat şi pe mine.

— N-am putut afla nimic de la el, preoteaso, spuse popa, înciudat, soţiei lui. Trebuie să încercăm altceva.

Şi făcură alt plan. Chiar în seara acelei zile, popa îşi puse pe el blana unui ţap pe care-l tăiase de curînd, pe faţă o mască cu gura roşie ca focul şi ochi înspăimîntători de bufniţă, iar preoteasa îi fixă, cu clei, coarnele ţapului, cetluindu-i-le de tidvă şi în sbanţuri de fier.

Şi, aşa gătit, popa ciocăni cu băţul în uşa lui moş Noe, aşa cum ar bate ţapul cu copitele în ea şi împunse de cîteva ori şi cu coarnele în ochiul de geam de lîngă uşă.

Moş Noe se sculă, aprinse un chibrit şi, văzînd la lumina lui, în fereastră, bazaconia aceea care îi tulbura liniştea nopţii, trase zăvorul şi, mai aprinzînd încă un chibrit, întrebă:

— Ce vrea Întunecimea Sa de la mine? adică

diavolul. Întunecimea Sa îi răspunse:

— Am venit să-mi iau partea mea de comoară.

Auzind moş Noe că iar e vorba de bani şi de comoară, îşi dete cu presupusul cam cine îi stătea în faţă şi, în loc de orice răspuns, îl stupi în ochi.

La urmă dădu drumul şi cîinelui, pe care îl ţinea iarna în casă, de-i făcu popii mantia ferfeniţă şi-l goni, pînă în vîrf de sat, cu lătrături furioase, ca pe o dihanie sălbatecă.

Şi nici a doua zi şi nici a treia zi nu mai văzu nimeni pe popă ieşind din casă. Tuturor preoteasa le spunea că părintele e bolnav. După un timp, neavînd încotro, fu nevoit să iasă între poporenii lui, pentru diferitele slujbe religioase ce trebuia să le facă:

botezuri, cununii, pomeni, îngropări, sfeştanii.

Cînd l-au văzut prima dată, oamenii îşi făcură cruce, iar unele femei se abătură înfricoşate din calea lui. De sub şalul aruncat peste căciulă, ieşeau cele două coarne de ţap, pe care preoteasa, orice făcu, nu mai putu să i le mai dea jos de pe cap.

Dar încet, încet oamenii se obişnuiră cu ideea că au un popă cu două coarne de ţap, de o parte şi de alta a potcapului, în dreptul urechilor.

Ochi lacomi, însă, pe galbenii lui moş Noe, mai pusese şi starostele satului şi pisarii primăriei şi ceilalţi slujbaşi şi oa- meni, zişi de vază, ai obştei. Aşa că nu se minună deloc moş Noe cînd, într-o zi, oameni înarmaţi, cu fireturi albe pe umăr şi petliţe albastre la guler, bătură cu patul puştilor în pereţii şi pămîntul bordeiului lui, scotociră cu ochii şi cu mîinile acope- rişul, tavanul şi singurul sipet pe care-l avea din tinereţe, de la întovărăşirea lui cu bătrînica ce-l părăsise.

Tuturor moşul le răspundea la întrebare, după capul şi înţelegerea lui.

— Ai găsit o comoară, moşule! Trebuie s-o dai!

— Ştiu eu ce să vă spun? răspundea moşul. Şi, dacă aş fi găsit şi aş fi găsit-o în pămîntul meu, tot trebuie să v-o dau?

— Da, moşule. Şi încă fără multă vorbă.

Şi atunci află moş Noe, de la oamenii stăpînirii, că palma de pămînt, pe care era aşezat bordeiul lui nu-i aparţine decît la suprafaţă, o pojghiţă. Mai departe şi tot ce se află mai la fund sînt bunuri naturale şi aparţin comunităţii, nu cum credea el că dreptul lui merge pînă în inima pămîntului, ca o ţăncuşă făcută în pepenele pe care vrei să vezi dacă e copt.

— Cu toate acestea, le spunea şi moşul lor, eu am văzut pe unde am umblat, oameni ghiftuiţi de bani, bani pe care nu mai ştiau cum să-i cheltuiască, bani scoşi din naftul, fierul, cărbunii, arama, sarea şi aurul şi alte asemenea bogăţii ce se găseau sub pămînturile lor. Cum le era îngăduit acestora să rumege, ca nişte tauri la iesle atîtea bunuri care nu erau ale lor, ci ale tuturor oamenilor şi mai ales ale acelora care le scoteau pentru ei, din fundul pămîntului, cu sudoare şi multă obidă?

Comoara mea, se gîndea apoi în sine moş Noe, nu-i nici cum un bun natural. Cineva, un om a ascuns-o acolo unde am găsit-o. E a lui? Dar? Nu-i nici a lui. Cum putea să adune un singur om, prin munca sa, atîta bănet? Comoara e a altora. Alţii au muncit, alţii au năduşit şi au chinuit ca s-o adune. Acelora trebuie să li se dea, că e a lor. Şi, fiindcă s-a găsit sub plopul meu, înseamnă că banii au fost adunaţi de pămîntenii

din partea locului, fie că sînt încă în viaţă, fie că îs moşi şi strămoşi de-ai celor de astăzi. Lor li se cuvine, dar, comoara.

Şi moşul începu, după ce se mai limpeziră apele, cu însufleţirea unui apostol, să încerce a şterge cît s-o putea mai bine, nedreptatea pe care o socotea că se găseşte în căldarea cu galbeni, de sub plopul cu frunzele într-o veşnică mişcare, mii şi mii şi sute de mii de mici ventilatoare, care răcoreau aşa de plăcut zăduful şi primeneau vara, fără încetare, aerul de deasupra bordeiului său.

În mintea sa, se aranjau mai bine decît în cel mai bun catastif, toate nevoile ce le aveau oamenii dimprejurul lui. Ure- chile lui auzeau şi inima lui prindea orice suspin, orice durere, orice nevoie.

În sufletul său înflorise un trandafir fermecător, din care se răspîndea, în valuri, aroma celei mai curate omenii; din toa- tă fiinţa lui izvora un şipot, un rîmnic neînchipuit de bogat de simpatie umană, din care să bea să se răcorească şi drepţii, şi nedrepţii, şi fericiţii, şi nefericiţii.

Şi, pînă să-şi dea duhul, moş Noe n-a încetat a stinge necazurile oamenilor şi a striga împotriva celor ce-şi întrebuinţează banul ca să-şi sporească stricăciunea în pofida celor mulţi, care aveau mare nevoie de el.

Zi de zi şi noapte de noapte, moş Noe se strecura în curţile celor ce aveau nevoie de ajutor, lăsîndu-le bani strălucitori în pragul caselor sau pe pervazurile ferestrelor.

Cîinii nu-l lătrau. Nici o vietate nu-l simţea. Unii, care bănuiau că el ar fi binefăcătorul, ziceau că o vrăjitoare i-ar fi dat un beţişor care-l făcea nevăzut, iar alţii că i-ar fi dat o tichie fermecată.

Aşa o fi fost sau n-o fi fost, n-aş putea spune. Ceea ce pot adeveri, însă, este că, de multe ori, moş Noe era văzut prin mezelăriile tîrgului încărcat cu bunătăţi a căror aromă ar fi tentat la părăsirea

postului de gardă şi pe vestitul Cerber, cîi- nele cu trei capete, paznicul sever şi incoruptibil al infernului.

Şi, cînd în cele din urmă, adormi întru cele veşnice şi Moş Noe, norodul îngenunchia în colbul drumului pe unde tre- cea pataşca legănată în sunetul trist al clopotului din ţintirim.

În urma lui, se împrăştia pînă departe un puternic miros de ambră şi de parfum dulce de roze.

Natura făcu şi ea praznic mare în ziua aceea. Văioaga se umplu de flori de tot felul, unele – cărora le trecuse vremea, altele – care trebuiau să vină mai tîrziu şi încă altele care nici nu se mai văzuseră prin locurile acelea.

Iar cînd noaptea îşi întinse vălul întunecat peste întin- deri, luna, mai strălucitoare decît oricînd, urmată de un corte- giu de stele sclipitoare, se opri din mersul ei deasupra rîpei lui Ghem şi, ca un mare şi minunat candelabru, o lumină ca ziua, pînă ce ornicul arătă crucea nopţii şi începutul altei zile. Şi, în fiecare an, se repetă, după aceea, aidoma, marele şi minunatul praznic al ceasului cînd moş Noe trecuse întru veşnică odihnă şi rîpa lui Ghem, din an în an, se prefăcea într-o poiană din ce în ce mai fermecătoare, pe care omul de-abia şi-ar putea-o închipui în basme şi făuritorii de versuri în magica lor fantezie poetică.

Şi tot în fiecare an după aceea, o pereche de porumbei albi sfîşia draperiile nopţii în revărsatul zorilor şi, zburînd din orizontul împurpurat, ca dintr-o colivie cu uşile deschise, ve- nea fîlfîind din răsărit, să petreacă într-o linişte şi sfială sfîntă, toată ziua în plopul cu frunzele tremurătoare de deasupra bordeiului lui moş Noe şi în loziile sîngerii din rîpa lui Ghem.

BASM ROMÂNESC, POVESTIT DE V. VELICU

Făt-Frumos Ursu

DEMULT, DEMULT, s-a născut la casa unui om ceea ce nu se mai văzuse de cînd lumea, un fecior, care în unele pri- vinţe aducea mai mult a urs decît a om. Părinţii lui i-au dat nu- mele de Ion, iar oamenii i-au zis unii Ion Ursu, iar alţii, pentru că avea un cap minunat de frumos şi o faţă luminoasă ca lucea- fărul, i-au zis Făt-Frumos Ursu şi aşa i-a rămas numele toată viaţa.

Şi acest Făt-Frumos era o mare minune, căci mereu, ne- sătul ca flămînzilă, mînca cîte două cuptoare de pîine pe zi şi tot nu se sătura.

Tatăl său nu era un om chiar sărac, dar cu pofta de mîncare a lui Făt-Frumos Ursu nu erau multe speranţe că va putea rezista pînă la urmă şi că nu va ajunge, în sfîrşit, la sapă de lemn.

Văzînd el că n-o s-o scoată la capăt cu acest mîncăcios, se gîndi să-l dea de la casa lui, să-l vîre la stăpîn şi să-i facă, cum s-ar zice, un pic de bine cuiva.

Dar cine să-l ia? Că de-ar fi muncit numai pentru mîncare şi tot nu l-ar fi primit nimeni, da încă să-i mai dea şi simbrie.

Se gîndi el, se gîndi mult, pînă ce, într-o bună zi, îi zise lui Ion:

— Fiule, vezi, să nu-ţi fie de deochi, eşti sănătos, eşti mai voinic decît un urs şi ai, slavă domnului, o poftă de mîncare zdravănă, numai că asta nu poate ţine pînă la sfîrşitul lumii. Noi, după cum ştii, nu mai avem bani, ne suflă vîntul în pungă. Comori de asemenea nu avem. Tot ce se mai găseşte pe lîngă casa noastră se topeşte ca gheaţa, în fiecare zi. Gîndeşte-te şi tu să te apuci de vreun lucru, de vreo

treabă, că doar eşti cogeamite flăcău frumos, voinic, bun şi plin de duh.

De unde şi pînă unde, se gîndi Ion Ursu, îi venise aşa deodată lui tată-său în cap să-l laude? Dar, pentru că era în

adevăr un băiat bun şi cu o inimă dreaptă, fără ascunzişuri viclene, îi răspunse:

— Tată, e adevărat. Ce, eu nu văd? Bogat nu eşti şi cred că n-ai fost niciodată. Am să fac cum ai zis.

— De, fiule, cîndva am avut şi eu o stare mult mai bună ca astăzi. Acum am numai ce mi-a mai rămas, ce mi-au mai lăsat nişte căpcăuni, care mi-au luat-o, cînd au trecut odată pe aici.

Asta era o minciună, pe care bunul părinte al lui Făt-Fru- mos i-o spunea acestuia, ca să-l facă să se ducă de pe capul lui, după ce i se furase avutul şi, cu ocazia asta, poate că nu s-o mai întoarce şi o rămîne pe acolo.

Atît i-a trebuit lui Ion Ursu. Făţarnicul părinte, cu minciuna lui, lovise bine la ţintă.

— Spune, întrebă el pe tatăl său, ce erau, cine erau acei căpcăuni?

Şi tatăl său îi spuse că erau nişte oameni sălbatici, nişte nelegiuiţi, care, el nici nu era născut pe atunci, călcaseră locu- rile acestea, tăiară, vătămară şi băgară lumea în sperieţi, jefu- ind-o de tot ce avea.

Auzind asemenea lucruri, Ion Ursu, căruia îi venise muş- tarul la nas, sări în sus turbat de furie.

— Tată, zise el, vreau să-i caut pe aceşti căpcăuni şi să-mi măsor puterile cu ei. Mai întîi însă, să-mi cauţi un drug de fier gros cam cît braţul şi să-mi dai şi cincizeci de catîri voinici, pe care să încarc averile ce am de gînd să le aduc.

Tată-său atît aştepta. Cît ai fuma o lulea bună, îi şi aduce cincizeci de catîri şi o rangă de fier aşa cum a cerut el, pe care, luînd-o în mînă, Ion Ursu o îndoi şi o rupse ca pe o nimica. Atunci tată-său îi aduse un drug gros cam cît pulpa piciorului. Dar şi pe acesta Făt-Frumos Ursu îl frînse în două, ca pe o surcică. Alergînd încoace şi încolo, căutînd şi întrebînd pe unul şi pe altul, în sfîrşit, tatăl, care nu

ştia ce să mai facă, ca să scape de fiu-său, găsi şi-i aduse un alt drug, lung şi gros, aşa cam ca o tînjală, pe care Ion Ursu nu-l mai putu rupe.

Luîndu-şi apoi rămas-bun de la tatăl său, căruia îi rîdeau ochii de bucurie că scapă în sfîrşit de o povară, încălecă pe cel mai voinic catîr şi, cu groaznica lui armă pe umăr, plecă în lu-

me, urmat de caravana de catîri, să caute pe căpcăuni. În dru- mul lui, se abătu şi zăbovi puţin la un fierar, pe care îl cunoştea şi care îi auzise încă de departe tălăngile catîrilor ca un vuiet, ca un fel de freamăt de pădure cînd o bate furtuna.

— Încotro, Ioane? îl întrebă fierarul.

— Merg să-i găsesc şi să pun mîna pe căpcăunii care l-au prădat pe tatăl meu.

— Într-un ceas bun, Ioane! Treaba însă îi cam grea. Uite, dacă ai să poţi să ridici fierul ăsta, să ştii că ai să reuşeşti în ceea ce ţi-ai pus în minte.

Şi fierarul îi arătă o grindă groasă de fier, care stătea de cîţiva ani în curtea lui şi pe care zadarnic încercaseră atîţia să o mişte măcar din loc.

Ion Ursu se aplecă şi numai cu o mînă o ridică ca pe un beţişor. O duse apoi în fierăria omului şi cu amîndouă mîinile o rupse bucăţică cu bucăţică, ca s-o poată lucra meşterul.

Fierarul holbase ochii cît pumnul. Nu-i venea să creadă ceea ce vedea. Era oare posibil aşa ceva? Nu cumva era vreo vrăjitorie la mijloc? Se clătina pe picioare ca un om beat. Un asemenea ajutor la lucru i-ar fi trebuit lui. Vru să-l oprească la el. Ion Ursu însă avea alte scopuri.

După ce plecă de acolo, ajunse la o bătrînă.

— Încotro, Ioane? îl întrebă bătrîna.

— Departe, bunico, departe. La căpcăuni.

— Ce să faci acolo?

— Vreau să le iau averea ce-au furat-o de la tatăl meu.

— Întoarce-te acasă, fiule. Nu te pune cu căpcăunii, că ţi-ai pierde viaţa. Că mulţi regi şi împăraţi, cu oaste cîtă frunză şi iarbă şi feţi-frumoşi s-au dus la ei şi înapoi nu s-au mai întors. Acolo şi-au lăsat oasele. Şi dacă n-au putut face ei nimic, cum ai să faci tu, singur cum eşti?

— Om vedea, bunico.

Şi Ursu îşi urmă calea mai

departe. Curînd, curînd, dădu de
un brutar.

— Dacă ai să mănînci şase cuptoare de pîine şi ai să bei şase buţi de vin, ai să-ţi împlineşti dorinţa, îi zise brutarul.

Vorbele brutarului căzură taman bine lui Ion Ursu, care chiar nici nu mai mîncase nimic de cînd plecase de-acasă. Şi

Făt-Frumos Ursu, flămînd ca un cîine fără stăpîn, fără a mai aştepta a doua îmbiere, începu să hăpăiască pîine după pîine şi să dea gîlgîind pe gît vinul, butoi după butoi, pînă la cea din urmă picătură. Iar brutarul stătea năucit şi se uita prostit la treaba ce-o făcea Ion Ursu.

— Halal de mama lui! zicea el, după fiecare poloboc de vin şi fiecare cuptor de pîine pe care le dădea gata Făt-Frumos. Ăsta ştiu că e om! E o adevărată comoară la casa lui tată-său. Să-i trăiască!

Şi cînd zise şi ultimul, al şaselea „Să-i trăiască!" auzi pe Ion Ursu strigînd la el:

— Hei, brutarule, ce stai? Ce te zgîieşti aşa la mine? Mai ai grîu, mai ai făină, mai ai pîine? Alt vin mai ai?

— Eşti voinic, Ioane! Du-te în drumul tău, că numai tu le poţi veni de hac căpcăunilor! îi zise brutarul, lăsînd braţele în jos, ca un om învins, care se predă.

Şi iar plecă mai departe Ion Ursu, scotocind lumea în toate cotloanele ei, pînă în cele din urmă ajunse la palatul căpcăunilor.

Aceştia cum îl văzură şi prinseră a sări şi a juca într-un picior, că le vine chiar la masă un mezelic aşa de bun, care să le deschidă pofta de mîncare. Şi se repeziră spre el, să-l bea de viu, nu altceva.

— Înapoi, cîinilor, că vă fac bucăţele! strigă Ion

Ursu. Căpcăunii veneau însă ca vîntul, înspre el.

Dacă văzu aşa,
descălecă şi începu a le căra cu drugul, de-i culcă pe toţi la pămînt. Nu scăpă din încăierarea asta nici picior de căpcăun. După aceea, Ion Ursu intră în palatul căpcăunilor, unde nu se mai găseau decît bătrîni, femei şi copii. De ei nu mai avea frică, că-i lungea pe toţi la pămînt numai cu o palmă. Luă apoi cheile palatului, deschise odăile şi cămările lui şi, încărcînd pe cei cincizeci de catîri toate bogăţiile din el, plecă înapoi spre casă.

Cînd ajunse acasă şi cînd văzu, tatăl său îşi făcu cruce. Nu se aştepta să-l mai vadă vreodată. Dînd însă ochii cu caravana de catîri încărcată de covoare, de lăzi cu bani, de saci cu bijuterii şi cu fel de fel de alte bogăţii, îi venea să sară şi să joace de bucurie. Şi veneau acum o mulţime şi o mulţime să-l vadă pe Făt-Frumos Ursu, că acesta tuturor celor ce veneau

să-l vadă, le dădea cîte un pumn de galbeni. Şi, din om în om, vestea se duse pînă la împăratul acelui loc. Trimise atunci împăratul ca să-l cheme, ca să-l poftească la palatul lui. Dar cum Ion Ursu era puţin cam încăpăţînat şi nu prea dispus să dea ascultare repede ordinelor şi nu numai ordinelor, ci chiar şi rugăminţilor şi unui împărat, zise trimişilor acestuia:

— Mergeţi şi spuneţi multe închinăciuni stăpînului vos- tru şi că, dacă doreşte să mă vadă, să poftească aici: casa mea e deschisă şi celor buni şi celor răi.

Neavînd încotro, împăratul se coborî din înălţimea tronului său şi veni să stea de vorbă cu Ion Ursu, la casa acestuia. Din vorbă în vorbă, încet, încet se împrietenîră repede amîndoi.

— Un asemenea om de seamă ca tine se cade a veni la domnia mea şi, cît voi trăi, să-mi fie de ajutor în conducerea împărăţiei, îi zise împăratul lui Ion Ursu.

Iar acesta, care se lăsa cam greu, dacă văzu că împăratul stăruise atît de mult, zise şi el la rîndul lui:

— Să vedem ce-o spune şi tatăl meu. Şi cum o spune el, aşa o fac.

Tatăl său nu zise „nu”.

Nici nu ajunseră bine la palat, Ion Ursu şi cu împăratul, că şi veni vestea că împăratul Laiu a intrat cu oştile sale în împărăţie. Şi vorbi Ion Ursu către împăratul, prietenul său:

— Nu te speria, împărate! Lasă treaba asta pe socoteala

mea

. Şi îndată Ion Ursu trimise vorbă prin olăcari repezi, lui

Laiu împăratul, să se întoarcă din drum, să se tragă înapoi din ţară, că altfel n-o să scape de el chiar de s-ar ascunde şi în gaură de şarpe. Dar împăratul Laiu rîse cu oamenii lui de Ion Ursu. Atunci, Ion Ursu îi trimise încă o dată vorbă să renunţe la

planurile sale, că altfel va avea de-a face cu el, şi nici cel cu un picior n-o să-l poată scoate din mîinile lui.

Împăratul Laiu nici nu vru să audă de aşa ceva şi conti- nuă a petrece şi a chefui fără grijă în ţara în care intrase.

Văzînd asta, Ion Ursu îşi ieşi din fire şi se supără aşa de rău, că părul pe el îi stătea zburlit ca nişte ţepi de arici.

Porni ca o vijelie, cu drugul de fier pe umeri, fără nici un alt ajutor. Neavînd timp de pierdut, nu stătu să-l aştepte, a-şi găti oastea de luptă, nici pe împăratul lui. Laiu împăratul, cînd îl văzu venind singur ca să se bată cu el, nu-şi mai putea ţine rîsul.

— Un prăpădit ca ăsta să mi se împotrivească mie, să stea împotriva oştirii mele? S-a mai auzit aşa ceva vreodată?

Dar îndată îi pieri rîsul, cînd Ion Ursu se repezi ca o vijelie în oamenii lui şi începu a-i culca la pămînt, ca iarba sub tăişul coasei. Nu trecu nici un ceas şi din toată oastea împăra- tului năvălitor nu mai rămăsese nici un om în picioare.

După aceea, dîndu-şi cu părerea că împăratul lui n-o să mai aibă treabă cu el, plecă înapoi spre casă. Drumul la întoar- cere trecea printr-o pădure. Acolo dădu peste un om, care în loc să taie lemnele, rupea cu mîinile copacii, din picioare.

— Voinic eşti, măi frate, îi zise Ion Ursu.

— Voinic? Asta îi voinicie? Voinic, dacă ai auzit de el, e Ion Ursu, care s-a luptat cu căpcăunii şi le-a luat toate bogăţiile ce le-a găsit în palatul lor.

— Apoi, eu sînt acela.

— Tu? Atunci, ia-mă cu tine. Mă cheamă Strîmbă Lem- ne. Poate o să-ţi fiu de folos.

— Te iau.

Şi-l luă cu
el.

Mai încolo, dete peste un alt om, care se juca cu pietre, cum se joacă copiii mici, cu nişte pietroaie de o sută de ocale unul. Le arunca în sus, de nu se mai vedeau din nori şi apoi le prindea în mînă, ca pe nişte pietricele.

Cum îl văzu, Ion Ursu îi zise:

— Să nu-ţi fie de deochi, da voinic om mai eşti!

— Voinic? Eu voinic? Să-l vezi întîi pe Ion Ursu ş-apoi să
zici .

u sînt acela.

— P — Da? Nu vrei să mă iei cu tine?

ă — Te iau. Cum te cheamă?

i — Mă cheamă Sfarmă Piatră.

, Şi plecară mai departe cîteşitrei. Mai către seară,

e nu ieşi-
se încă din pădure, prinseră o căprioară, o tăiară şi o puseră la

fript, într-o frigare. Părîndu-li-se că le-ar fi puţin o căprioară pentru masă, Ion Ursu şi cu Strîmbă Lemne plecară prin pădu- re, prin împrejurime, să mai găsească ceva de vînat, lăsînd friptul căprioarei în grija lui Sfarmă Piatră.

Nici nu se fripsese bine căprioara şi iată că vine „cel cu coarne” şi hap! hap! mănîncă toată carnea, de nu lasă nici o bucăţică măcar în frigare. După care făcu o tumbă prin aer şi se făcu nevăzut.

Ce să facă Sfarmă Piatră? El văzuse totul, dar de frică nici nu strigase şi nici nu îndrăznise să-l gonească. Ce să pună, se gîndea el, în frigarea pe care Cel cu Coarne, nu numai că nu mai lăsase nimic, dar o şi linsese de strălucea ca oglinda? Te-mîndu-se să nu fie certat şi de Ion Ursu, dădu fuga în pădure. Tot căutînd să vîneze ceva, dete peste un cerb bolnav, pe care îl tăie şi-l vîrî în frigare, în locul căprioarei pe care o mîncase dia- volul.

După puţin timp veniră şi ceilalţi doi tovarăşi de la vînă- toare. Scoaseră cerbul din frigare, întinseră masa pe iarbă ver- de şi se apucară să mănînce. Deşi mîncau cu pofta unor lupi flămînzi, totuşi ziceau, din cînd în cînd, ba că friptura are un miros urît, ba că o să le cadă greu la stomac, ba că-i crudă.

În ziua următoare, din vînatul adus în ajun, rămase să pregătească masa Strîmbă Lemne. Dar şi acesta o păţi la fel ca Sfarmă Piatră. Şi tot ca şi el, căutînd în pădure să vîneze ceva, găsi un măgar mort pe care, aducîndu-l la coliba lor, îl puse în frigare, pe foc. La masă, pe care o întinse pe iarbă ca de obicei, mîncară, dar ca şi în ziua trecută, numai cu noduri în gît şi cu scîrbă. Zi-i carne de măgar şi pace! ba încă de măgar mort.

În ziua a treia, rămase la colibă Ion Ursu. Ceilalţi doi plecară la vînat.

Cînd era gata-gata friptura, hop, răsare şi Scaraoschi şi, repede, după ce făcu o tumbă, se şi repede la frigare, cum era învăţat. Ion Ursu însă nu-i

dădu răgaz nici sa miroasă frigarea. Ridică drugul în sus şi, cînd îl plesni, îl culcă la pămînt, mai mult mort decît viu.

— Unde te afli tu, afurisitule, îi strigă Ion Ursu, de te repezi aşa la frigare?

Şi, înhăţîndu-l de chică, îl ridică în sus, începînd a-l întoarce şi a-l răsuci şi a-l trînti de pămînt, de să-i crape fierea în el.

Împeliţatul începu să plîngă.

— Lasă-mă, se rugă el de Ion Ursu, iartă-mă, că o să-ţi arăt unde se găsesc două zîne frumoase cum nu se află altele în lume.

— Bine, îi zise Ion Ursu, vorbim noi mai tîrziu. Pînă atunci, ia vino încoace!

Şi, luîndu-l pe Aghiuţă, îl legă zdravăn de un buştean, acoperindu-l apoi cu o pătură groasă de păr de capră.

Şi iată că, după întîmplarea asta, veniră şi cei doi tovarăşi de la vînat şi mîncară şi se săturară şi lăudară cu cele mai bune cuvinte pe Ion Ursu, spunîndu-i că e cel mai iscusit în ale cuh- niei, că a gătit o friptură aşa de gustoasă, cum n-au mîncat în viaţa lor.

Ion Ursu nu grăi nimic, ci rîdea încetişor numai pe sub mustaţă.

— Nu ştiu cum se face, le zise el mai tîrziu, că m-a apucat un frig, aşa dintr-o dată. Mergeţi, vă rog, şi aduceţi-mi pătura aceea, de pe buşteanul de colo.

Ei se duseră. Cînd traseră însă pătura şi dădură cu ochii de tartorul legat de buştean, începură să urle şi să tremure de frică ca frunzele de plop.

— Nu mai ţipaţi! îi ocărî Ion Ursu. Unde e curajul vostru, voinicoşilor? Dacă aş fi fost şi eu ca voi, n-aţi mai fi mîncat friptura pe care aţi lăudat-o atîta.

Luă apoi pe Scaraoschi de urechi şi, împreună cu ceilalţi doi, merse cu el să-i arate unde se găsesc zînele. Şi dracul îi duse la un puţ.

— Aici, zise el, în fundul acestei fîntîni.

Atunci Ion Ursu, Sfarmă Piatră şi Strîmbă Lemne traseră la sorţi ca să vadă cui o să-i cadă a intra întîi în fîntînă. Sorţii căzură pe Ion Ursu.

Agăţat de un odgon gros, acesta se coborî încet-încet pînă în fundul puţului, în fundul pămîntului.

Acolo, ce să-i vadă ochii?!

Oriunde se întorcea, numai palate şi palate cu pereţii de aur bătuţi cu fluturi de onix, cu scări de fildeş şi acoperişuri în fel de fel de culori.

Intră în unul din cele mai frumoase palate, unde din întîmplare dădu chiar peste cele două zîne. Cum îl văzură, ele îl şi întrebară:

— Cum ai îndrăznit, Făt-Frumosule, să te joci cu moar- tea, venind aici? Nu ştii că aici domneşte mai-marele diavolilor, cel care ne-a răpit şi pe noi?

— N-am nici o frică de el, fetelor. Eu sînt Ion Ursu, şi-s mai drac decît toţi dracii. Pregătiţi-vă să ieşiţi în lume.

Fetele auzeau şi nu le venea să creadă. De mult pierduseră orice nădejde că o să ajungă să mai vadă vreodată lumea. De aceea nu aşteptară să le mai zică a doua oară. Luară cu ele ce aveau mai de valoare şi, una cîte una, fură trase afară de Sfarmă Piatră şi Strîmbă Lemne.

Cînd îi veni rîndul şi lui Ion Ursu să fie scos din fîntînă, cei doi nu mai lăsară funia în jos, ca să rămînă astfel în fundul puţului şi să se prăpădească.

Săracul Ion Ursu nu ştia ce să mai creadă. De ce nu ve- nea, oare, funia în jos?

Alergă într-o odaie, alergă în alta, şi în alta, şi tot aşa, căutînd o ieşire din fundul puţului. În sfîrşit, ridicînd chepen- gul de la o pivniţă văzu stînd acolo, pe cîte o sofa, ca nişte paşa- le, doi berbeci: unul alb şi altul negru.

Stă atunci Ion Ursu şi se gîndeşte: să coboare sau să nu coboare? Hotărî în cele din urmă să coboare. Berbecii erau în slujba mai-marelui diavolilor. Cînd acesta voia să coboare în lumea cealaltă, încăleca pe berbecul negru; iar cînd voia să se ridice în sus, în lumea pămînteană, încăleca pe berbecul alb. De unde să ştie acest lucru Ion Ursu? Cum se văzu în salonul paşalelor, se şi aruncă pe berbecul negru. De îndată însă, simţi cum îi fuge pămîntul de sub picioare şi se trezi într-o clipă în

lumea de dincolo, în lumea de jos, chiar pe casa unei bătrîne. Bătrîna, speriată, începu să urle şi să strige la el în gura mare, că-i dărîmă casa.

Cînd îl văzu însă că-i om din altă lume, îl întrebă:

— Ce cauţi aici, fiule?

— O să-ţi povestesc îndată, mătuşo. Mai întîi însă, dă-mi măcar o picătură de apă, că nu mai pot de sete.

Şi bătrîna îi aduse un pahar de apă tulbure, de parcă dracul şi-ar fi spălat cămaşa în ea.

— Altă apă nu ai, mătuşo?

— De, măi fiule, aici o ducem cam greu cu apa. În fiecare zi mînăm cîte un om la balaur, la zmeu, ca să slobozească ape- le. Dar asta nu ţine mult. Apa nu curge decît numai atît cît îi trebuie zmeului ca să mănînce omul, apoi o opreşte. Iată, astăzi vine rîndul fiicei împăratului să meargă la balaur. Mai mare mila îţi este de frumuseţea şi de tinereţea ei. Trebuie să meargă. Nu se poate altfel. Altminteri, ar muri lumea de sete. Bietul împărat, care nu mai are pe nimeni, nici fată, nici fecior care să-i poarte numele! Ce-o fi astăzi în inima lui?!

Fără a-şi pierde vremea, grăbit, după ce spuse bătrînei cum a ajuns în lumea de jos, Ion Ursu porni de îndată către văgăuna zmeului. Ceva mai încoace de intrarea văgăunii, găsi şezînd pe o buturugă de lemn pe fata împăratului. Dar ce fru- moasă! Părul îi era ca aurul. Văluri vaporoase îi acopereau tru- pul. Avea briliante în păr şi în urechile delicate ca doi tranda- firi. Sub vălurile de purpură i se vedea inima cum licăreşte şi luminează ca steaua dimineţii. Aştepta, plîngînd şi jelind, clipa înspăimîntătoare cînd trebuia să vină balaurul. De mila ei plîngeau şi pietrele.

— Nu mai plînge, grăi Ion Ursu către ea. Nu mai

plînge. Şi-l podidiră şi pe el lacrimile.

— Cum să nu plîng, voinicule, şi să nu ţip şi să nu mă bocesc, cînd ştiu ce bine mă aşteaptă?

— Nu te teme, fată frumoasă, că n-ai să păţeşti nimic. Cunosc nenorocirea voastră, a oamenilor de pe aici. Fă-ţi inimă bună, că balaurul o să aibă de-a face cu mine.

Şi fetei îi veni inima la loc.

Stînd ei acolo şi fiind şi cam obosit de prin cîte trecuse, Ion Ursu se aşeză la picioarele domniţei şi-şi puse capul înce- tinel pe genunchii ei, rugînd-o ca, dacă o adormi, să-l înţepe cu un ac, cînd o vedea că vine zmeul.

Şi nu trecu mult şi iată că-l zări pe balaur venind cu un vuiet de furtună, cu o gură cît o şură şi cu balele curgîndu-i şu-

voi în urma lui. Îngrozită peste măsură, fata uită să-l mai înţe- pe cu acul pe Ion Ursu. O înăbuşi însă plînsul ca o ploaie vije- lioasă de vară. Din torentul de lacrimi, una fierbinte ca focul îi căzu pe fruntea lui Făt-Frumos Ursu. Picătura îl făcu să deschi- dă ochii.

Şi atunci, nu departe de el, văzu balaurul frecîndu-şi la- bele de bucurie, că i se trimisese doi oameni în loc de unul.

Dar cînd fiara se apropie cu gura căscată ca să-l înghită, Ion Ursu ridică drugul de fier în sus şi, cînd îl lăsă în jos, cît ai clipi din ochi, zmeul zăcea la pămînt, zdrobit şi zvîrcolindu-se ca un şarpe.

— Dă încă o dată! grăi spurcătura către Ion Ursu.

— De două ori nu mă face mumă-mea! îi răspunse aces-

ta

. Căci, dacă l-ar mai fi lovit o dată, balaurul s-ar fi ridicat

cu puteri înzecite şi Ion Ursu nu era aşa de prost să nu ştie lucrul acesta.

— Am eu altceva mai bun de făcut!

Şi, trăgînd cuţitul din cingătoare, tăie limba dihaniei, şi laba dreaptă, pe care le băgă în traistă, ca să se afle acolo, cînd i-o trebui la ceva.

Apoi se despărţi de fata împăratului de acolo, fiecare vă- zîndu-şi de drumul lui: el înspre sat şi fata către curtea împă- rătească.

Era fericit. În calea lui alergau oamenii în toate părţile, cu fel de fel de vase, ca să le umple cît mai repede cu apă. Ei încă nu aflaseră că apa nu se va mai opri niciodată şi că va curge mereu.

În aceeaşi zi, ajunse şi fata împăratului acasă. Străjile palatului sunară din buciume de corn, vestind sosirea ei. Împăratul o primi, însă, cu mustrări, în loc de vorbe bune.

— Ai fugit! îi spunea el. Ai călcat legea şi înţelegerea cu poporul meu! Ce-o să se facă atîta lume fără apă? E drept, oare, să moară tot norodul,

ca să trăieşti tu?

— Nu mă mai certa, tată! grăi fata. Ai să vezi că nu-i ni- mic. Balaurul nu mai trăieşte.

Şi fata îi povesti tatălui său cum un Făt-Frumos, cu care se întîlnise, ucisese balaurul mai uşor decît s-ar reteza, cu cel mai ascuţit hanger, un firişor de iarbă.

— Să mulţumim atunci cerului, fata mea, zise împăratul ridicînd mîinile în sus, ca o implorare şi în viitor a puterii care făcuse minunea aceasta.

Luă apoi capul fetei, îl aplecă pe pieptul lui şi, sărutînd-o cu dragoste, îi udă cu lacrimi părul ei ca aurul roşu.

— Să se bată tobele! strigă către oamenii care îl slujeau. Să se cînte din ţimbale, să se aprindă luminile palatului, să se pună cărbuni aprinşi în căţui şi să se arunce deasupra uleiuri de smirnă şi cuişoare, să se întindă ghirlande de flori şi lampioane colorate, să se veselească cu noi toată împărăţia, nu numai că a scăpat de moarte fata mea, ci şi pentru că tot noro- dul, de azi încolo, nu va mai pieri de sete şi nu va mai hrăni şacalii şi balaurii din hrubele pămîntului. Să se deschidă coli- viile porumbeilor, ca să vestească lumea de pacea care s-a coborît în inima şi în împărăţia noastră.

Îşi chemă apoi sfetnicii la sfat şi dădu zvon în cele patru colţuri ale pămîntului să se afle şi să se aducă la el acel Făt-Frumos care ucisese balaurul, ca să-l facă ginerele său.

De astă dorinţă împărătească auzi şi o namilă de om, o matahală uşurel de minte şi urît de mama focului. Şi hăbăucul şi măscăriciul acesta, căruia îi tremura şi carnea pe el de gras ce era, se gîndi să se facă, nici mai mult, nici mai puţin, decît ginerele împăratului.

Dete dar fuga unde se găsea balaurul mort, îl jupui şi, punîndu-i pielea pe un băţ şi capul într-un sac, se înfăţişă înaintea împăratului şi-i zise:

— Eu am ucis zmeul, împărate. Uite-i pielea şi capul.

— Dacă tu eşti acela, te fac ginere! îi zise

împăratul.

Fata, ca fata care nu îndrăzneşte să iasă din cuvîntul părinţilor, tăcea şi nu spunea nimic. Dar plîngea de ruşine, cînd se gîndea să stea alături de bivolul acela grosolan.

De atîta suferinţă şi plînset se înnegrise aproape ca un corb.

Cînd Ion Ursu ajunse iar acasă, la bătrîna de la care ple- case, îi ceru ca şi de rîndul trecut, să-i dea măcar o picătură de apă, ca să-şi potolească setea.

— Nu am, maică, nu am, doar ştii povestea cu apa noas- tră, răspunse bătrîna cu un ton necăjit.

Atunci Ion Ursu îi zise:

— Nu te amărî atîta, tuşico. Mergi la şipot şi ia-ţi apă cît îţi doreşte inima, că de azi înainte, şi mîine, şi poimîine, şi cît ţine veleatul, apele sînt dezlegate.

Bătrînii nu-i venea să creadă într-o asemenea minune. Îşi închipuia că voinicul glumeşte, că vrea să-şi rîdă de ea. Cum omul la nevoie, cînd e să se înece, se agaţă şi de un pai, aşa şi bătrîna, deşi aproape nu credea nimic, plecă totuşi numai cu un ulcior, după apă. Şi ce văzu, o făcu să-şi treacă mîna de mai multe ori peste ochi. Să fie adevărat sau e vreo nălucire? Apele curgeau fără oprire, iar oamenii jucau împrejurul lor, mai ceva ca la nuntă. Intrată în iureşul acela de veselie omenească, înce- pu şi bătrîna să joace, cu toată greutatea anilor ce-i ducea în spate.

Cînd se mai potoli, în sfîrşit, tăria primei izbucniri de fericire, bătrîna îşi umplu ulciorul cu apă. Avu şi destul timp ca să mai tragă cu urechea şi la oamenii care vorbeau şi-şi împăr- tăşeau părerile şi să afle şi de zvonul ce-l dăduse împăratul, ca să fie adus la el acel Făt-Frumos ce ucisese monstrul, pentru a-i da fata de soţie; ba că acel voinic se şi dusese la împărat şi că pregătirile de nuntă şi începuseră.

Vine bătrîna acasă şi-i spune lui Ion Ursu ce se vorbeşte prin lume.

— Bine, bunico, spune Ion Ursu, cum, în ţara asta se află vreun Făt-Frumos? Ai auzit de aşa ceva?

— De, dragul meu, ştiu şi eu? Parcă le poţi şti pe toate? Dar, dacă balaurul a fost ucis de cineva, se vede treaba că o fi.

— Nu se poate, bunico. Doar eu am ucis balaurul.

— Nu rîde, fiule, de mine. Dacă tu l-ai omorît, de ce stai şi nu te duci să spui împăratului, ca să te facă

pe tine ginere?

— Lucrurile nu prea miros a bine, bunico. Trebuie să fie aici ceva nelalocul lui.

Şi, fără a mai spune ceva, îşi trecu traista cu băierile pe după gît şi, cu mare grabă, plecă şi el spre palatul împăratului.

Cînd ajunse la porţile palatului, străjile îşi sunau lăncile de caldarîmul de pietre din faţa lor.

— Nu-i voie, îi strigară lui Ion Ursu şi încrucişară spăngile înaintea lui, cînd acesta vru să intre înăuntru.

— Nu-i voie?

Şi, mai mult rîzînd decît în serios, Ion Ursu îi luă de ceafă şi-i repezi de nu se mai văzură unul pe altul.

Curtea palatului era plină de oameni de rînd, de ostaşi, de demnitari şi de alţi invitaţi. Miresme de flori umpleau văzduhul şi lampioane de hîrtie colorată se legănau în adierea vîntului, deasupra acestei mulţimi, ca aripile unor fluturi.

Se pregătea nunta prinţesei.

În faţa palatului, Ion Ursu se opri. Zidurile lui erau de alabastru, uşile de aramă roşie ca focul în care se bătea cu cio- cane de abanos, clanţele de ivoriu alb şi scările erau de marmo- ră şi acoperişul de argint strălucitor.

Bătu la uşă şi intră în palat. Împăratul şi cu sfetnicii lui stăteau pe covoare de mătasă. Fata cea blondă şi frumoasă a împăratului părea un văl de abur, nu fiinţă omenească. Stătea şi ea cu alte fete mai încolo.

Cînd îl văzu pe Ion Ursu dete un ţipăt de bucurie şi l-ar fi întîmpinat cu braţele deschise, dacă nu i-ar fi fost ruşine de atîta lume. Că lumea pe atunci era, cum zic unii, mai proastă, se ruşina de bătrîni, de părinţii lor, de rudele lor.

Într-un tron, pe piei de leopard, cu ghearele vîrîte în teci de argint şi de aur, stătea ca un bivol, cu un ciubuc mare în gură, şarlatanul care voia să se facă ginerele împăratului.

Ion Ursu se apropie de împărat şi-i zise:

— Împărate, nu acest om a ucis balaurul, ci eu.

— Cum îndrăzneşti să spui aşa ceva? răcni namila de pe tron. Eşti un mincinos. Nu vezi colo capul şi pielea balaurului?

— Capul? Da, îl văd. N-ai vrea însă să-mi arăţi şi limba balaurului?

Îndată săriră cîţiva oameni şi despicară capul fiarei. În gură, nimic. Limba lipsea.

— N-o fi avut, strigă haimanaua. Da’ pielea o vezi? mai stărui cu obrăznicie şarlatanul.

— Pielea? Da, o văd. Dar n-ai vrea să-mi arăţi şi laba dreaptă a balaurului?

Şi iar săriră cîţiva oameni şi întinseră pielea balaurului pe podea. Laba dreaptă lipsea.

— Iată sînt la mine, şi limba şi laba, zise Ion Ursu, scoţîndu-le din tolbă.

În faţa acestor dovezi că el e mincinosul, bivolul de pe tron rămase cu gura căscată, şi buimăcit, se rostogoli pe jos, ca un buştean.

Bucuria schimbării ce se făcuse în treburile palatului şi ale împărăţiei n-avea margini. Se bucură împăratul, se bucura- ră sfetnicii, se bucură norodul dinăuntrul şi din afara palatului şi se bucură, mai mult decît toţi, fata împăratului.

— Noi vrem să stai la noi, în lumea noastră, să te veseleşti şi să trăieşti fericit, ca domn şi ginere al împăratului, că binele ce ne-ai făcut nu se cumpără şi nici nu se poate plăti vreodată, cu nimic în lume.

— Nu, le răspundea tuturor Ion Ursu. Nu pot. Eu nu sînt din lumea voastră. Trebuie să mă întorc la ai mei.

Şi cînd zicea „la ai mei”, se gîndea şi la cele două fete, pe care le trimisese sus, din fundul pămîntului. Şi-i mai venise şi pofta să-şi facă socotelile cu cei doi fraţi, tovarăşi ai lui, Sfarmă Piatră şi Strîmbă Lemne, care se dovediseră a fi din belşug împodobiţi cu inimi viclene, limbi mincinoase şi mîini ucigaşe. Nu s-ar fi putut împăca niciodată cu gîndul să nu le dea să guste puţin din dulceaţa buzduganului său şi acestor doi trădători, care se purtaseră atît de vrăjmăşeşte cu el.

Îşi luă rămas-bun şi plecă iar în lumea mare. Ajunse într-un loc, lîngă o sihlă deasă ca peria, tocmai cînd din înaltul cerului se cobora un vultan cu un pui în cioc. După el veniră îndată şi alţi vultani şi vulturoaice, tot cu pui în cioc, care povestiră lui Ion

Ursu că sînt nevoiţi să-şi poarte puii cu ei din cauza unei vulpi îngrozitoare care-i mănîncă şi pe care n-o pot simţi cu nici un chip cînd vine la cuiburile lor.

— Ce putem face pentru tine, Făt-Frumos, dacă ne scapi de nenorocirea asta? îl întrebară vultanii.

— Să mă duceţi în lumea cealaltă de sus, le răspunse Ion Ursu.

— Greu lucru ne ceri, dar o să încercăm.

În cîteva clipe săpă o groapă adîncă în care intră el şi cu toţi puii. Pe vultani şi pe vulturoaice îi înşiră ca un lanţ pe cîmp şi prin copaci, de unde să pîndească toate mişcările vulpii.

De-abia făcuse rînduiala asta şi iată că apăru şi vulpea pe cîmp, mirosind în toate părţile şi scormonind toate muşuroa- iele, tufele, rîpele şi văgăunile ce le întîlnea în calea ei. Luase urma vultanilor şi acum le căuta ascunzătorile.

Cînd ajunse la gura groapei se opri. Dădu din coadă şi-şi linse buzele. Pradă bună. Apoi, parcă ar fi alunecat pe o funie de aer, îşi dădu drumul în fundul groapei. Acolo, căzu în bra- ţele lui Ion Ursu.

— Bine ai venit, cumătro! zise el apucînd-o de coadă. Pînă aici ţi-a fost. Ce cojocel o să-mi torn din blana ta!

Şi vîrî mîna în cingătoare, după cuţit. Vulpea începu să scheaune şi să se zbată în mîinile lui Ion Ursu.

— Lasă-mă o clipă, numai o clipă! se ruga ea.

Şi Ion Ursu o slăbi puţin, atît cît vulpea putu facă o tumbă peste cap. Înaintea lui apăru deodată un drac cu coarne, cu coadă, cu ochii roşii şi limba ca para focului.

— Nu mă omorî, Făt-Frumos. Iartă-mă, cum m-ai mai iertat o dată pe pămînt.

— Tu eşti, Sarsailă? Ia să te văd puţin, la lumină. Şi Ion Ursu îl luă de perciuni şi-l ridică în sus. Îmi pare rău, dar de data asta cred că n-o să te mai pot cruţa. Eşti burduşit de răutăţi şi de toate ispitele. Trebuie să ieşi din danţul vieţii.

— Iartă-mă, iartă-mă! se văicărea dracul. Nu mă

mai ating de puii vulturilor, las pe toată lumea în pace, iar ţie o să-ţi arăt o comoară, cum nu mai e alta la fel cu ea.

Şi a chemat Ion Ursu poporul vulturesc să-şi ia puii şi să trăiască în veci liniştit, iar el plecă cu Sarsailă pînă la ruinele unei mănăstiri, ruine pustii şi înspăimîntător de triste. Cine ar fi putut bănui ce era înăuntru!?

— Iată uşa, spuse diavolul. Nimeni n-o poate deschide. Soarele e sus. Du-te într-o parte! Eu o să-mi trec umbra peste

uşă, ea se va deschide şi tu vei intra şi te vei face stăpînul bogăţiilor dinăuntru.

Şi s-au întîmplat toate aşa cum a zis diavolul. Şi erau într-o încăpere numai rafturi şi măsuţe de lemn mirositor de mahon şi pe ele înşirate numai tăvi de chihlimbar şi cupe de cleştar pline cu pietre nestimate, care străluceau ca nişte sfărî- mături de stele, iar în jurul lor plutea o lumină orbitoare, ca o pulbere de soare. Şi era acolo şi un arc nestrunit, pictat şi bătut cu pietre nestimate. Lîngă el cîteva săgeţi de aur, în vîrful că- rora sclipeau, ca nişte scîntei puternice, cîte un diamant ascu- ţit.

După ce-şi umplu tolba cu perle, rubine, safire, mărgăritare, cu cercei scumpi, cu brăţări şi inele, cu paftale şi alte giuvaeruri, la coapsă cu arcul şi cîteva săgeţi de aur, merse la mai-marele vultanilor şi-i spuse:

— Să mă duceţi acum, în lumea cealaltă, aşa cum ne-am înţeles.

Şi vultanii îi făcură, pentru a-l duce în lumea de deasu- pra, un fel de coş de nuiele, în care îl aşeză cu toată averea lui, pe perne făcute din puf de vulturoaice. După ce umplu şi un al doilea coş cu de-ale mîncării şi cu multă apă, ca să le ajungă pe drum, se înhămară la ele un stol de vultani tineri, sub condu- cerea unuia mai bătrîn şi, după şase zile de zbor neîncetat, îl puseră pe pămînt sănătos şi nevătămat, ba şi bine odihnit.

— Sănătate şi mulţămim, le zise vultanilor.

— Sănătate şi voie bună şi foarte vă mulţămim şi noi, răspunseră vultanii.

Întors pe pămînt, o luă la picior, uşor ca un fulg. Jos, aerul era mai greu, aşa de rar şi fără împotriveală, că i se părea că zboară, nu merge.

Din arcanul gîndurilor sale, Ion Ursu slobozea mereu idei înainte, înapoi, într-o parte şi alta, căutînd să desluşească vreo cale, care să-l ducă la găsirea lui Sfarmă Piatră şi Strîmbă Lemne.

Numai ce se întîlni, cît colo, cu un bătrîn.
— Unde te duci, fiule?
— Unde m-or duce ochii, răspunse Făt-Frumos.

— Şi de ce mergi, fiule, unde te-or duce ochii? Mai bine încearcă să scapi două zîne închise, frumoase cum nu se mai află altele pe lume.

Ion Ursu stătu puţin şi se gîndi. Apoi zise:

— Şi unde sînt, bătrînule, zînele de care îmi vorbeşti?

— Uite, colo, în zare, în cetatea care se vede în pădurea de pe vîrful dealului. Nişte oameni hapsîni au luat-o cu hapca, zburătuind în lume pe cei ce se aflau în ea. Mulţi au vrut să le scape, dar n-au ştiut cum.

Porţile cetăţii şi uşile palatului au închizători făcute cu mare meşteşug şi nemaiînchipuită viclenie. Zeci şi sute de discuri zmălţuite împodobesc în multe culori faţa palatului. Şi numai unele din ele ascund secretul încuietorilor. Cine le nimereşte, deschide ca la bîlci, în barăcile în care se trage la semn, una din porţile cetăţii, că sînt nouă la număr, ori una din numeroasele uşi ale palatului. Dar lucrul acesta nu e aşa de uşor de împlinit, numai din trei săgeţi cît e îngăduit să se tragă. Tu însă cred că ai să reuşeşti, că parcă n-ai fi săgetător din lumea noastră.

— Mulţumesc, moşule, omule necăjit. Pentru ce mi-ai spus, ţine-ţi răsplata. Şi Ion Ursu îi aruncă în căciulă cîţiva pumni de galbeni, de pietre scumpe şi giuvaeruri. Mergi sănătos şi înveseleşte inima ta şi alor tăi şi durează-ţi acareturi frumoase, şi saivane, şi grajduri cu vaci cu clopote grele de acioaie, şi cîini voinici, şi cai frumoşi, şi catîri, şi cămile domoale ca nişte cucoane.

Şi bătrînul plecă spre casa lui, cu faţa zîmbitoare ca o floare care-şi desfăcea petalele în faptul dimineţii, iar Ion Ursu către cetate, călcînd îngîndurat pămîntul cu pasul greu ca apăsarea unui munte.

Pînă să ajungă la marginea cerului, unde o vedea ridi- cîndu-se trufaşă şi plină de întuneric şi umbre tainice deasupra pădurii, îl apucă noaptea. Se

hotărî să aştepte zorile. Culcat în iarbă, într-un cot, chitea cum ar face să nimerească talgerile care i-ar deschide porţile cetăţii şi uşile palatului.

Toată noaptea observă cu multă grijă licărirea lor, asemenea sclipirilor a sute de ochi ai unei fiinţe fantomatice. De la o vreme, observă că din puzderia de licăriri, cîteva îi

dădeau ciudate înfiorări, ori de cîte ori apăreau. Le notă cu multă atenţie în minte şi, ca să fie sigur că le găseşte fără îndoială a doua zi, le fixă poziţia cu crăcane de mesteacăn alb.

În sfîrşit, trecu noaptea şi se apropia ziua. O lumină dulce apăru la orizont înaintea dimineţii. În curînd răsări şi soarele, mîngîind frunzele strălucitoare ale copacilor şi gonind umbrele pădurii.

Ion Ursu îşi ocupă un loc bun de ochit. Învăluit în raze de lumină, stătea înaintea lui un palat zidit numai din chihlimbar. Păsări roşii şi albastre se roteau deasupra lui. Sirene tinere şi delicate dormeau încă sub umbreluţe multicolore, pe marginea bazinelor cu apă sinilie. Încolo, cetatea era pustie.

După ce mai controlă o dată, prin crăcanele de mestea- căn, poziţia discurilor, Ion Ursu alese pe unul dintre ele. Scoase din tolbă o săgeată cu vîrful de diamant şi încordîndu-şi arcul, a cărui coardă zbîrnîi ca vuietul a mii de bondari, trase. Din discul ochit izbucni o flacără roşie şi un nor de scîntei în mii şi mii de culori. Îndată porţile cele mari şi grele ale cetăţii, scrîşnind cu zgomot, se traseră larg într-o parte. Lovise bine.

Trase a doua oară, în alt disc. De data asta se deschise una din uşile palatului. Din ea se repeziră afară zînele. Le văzu alergînd prin iarba bogată a parcului către porţile deschise. Îmbrăcate în rochii ţesute din fir fin de aur şi argint, cu părul fîlfîind în vînt ca două caiere de beteală galbenă, cu buzele roşii ca macul, cu brăţările de la glezne ce sunau ca nişte minunaţi zurgălăi, alergau, alergau. Cu ochii strălucitori de lacrime, se lipiră de Ion Ursu.

— Nu vă mai fie teamă, le zise el. Îndată mă răfuiesc şi cu oamenii mei.

Şi, cînd trase în al treilea disc, săgeata se întoarse înapoi şi-i căzu la picioare, cu cei doi ticăloşi legaţi de ea în lanţuri de oţel. Şi, luîndu-i Ion Ursu de cîte un picior, îi zvîrli în văzduh, împrăştiindu-le

trupul în mii fărîme.

După aceea, Făt-Frumos Ursu chemă înapoi poporul cetăţii ce pribegea în toate părţile, ca să trăiască cu el împre- ună, în pace şi fericire.

Se însură cu una din cele două zîne, care erau surori. Iar cînd fiul împăratului care se războise cu împăratul Laiu luă în căsătorie pe cealaltă zînă ajunse şi cumnatul acestuia.

Şi cred că n-a fost norod mai fericit decît acela care a trăit sub paza lui Făt-Frumos Ursu şi nici cetate mai vestită în care să fi domnit în mod mai desăvîrşit dragostea, adevărul şi dreptatea, decît cetatea lui Ion Ursu.

POVESTE SPANIOLĂ

Mîneca cea galbenă

APOI, DRAGI ASCULTĂTORI, aceştia despre care este vorba în povestea noastră erau un rege şi o regină din Castilia. Şi nu aveau ei decît o fată care era o comoară de copilă.

Cînd împlini cincisprezece ani, regina îi spuse regelui că ar trebui să-şi mai plimbe puţin copila prin lume, aşa că să se pregătească de o călătorie prin regatele vecine; la care regele mai întîi se împotrivi zicînd că regatul lor era destul de bogat şi fiica lor îndeajuns de cunoscută din cîte portrete i se făcuseră şi răspîndiseră pretutindeni şi nu credea că e nevoie să se mai ostenească într-o călătorie.

— Uiţi, adăugă regina, că tot într-o călătorie, deşi regatul tatălui meu era puternic, m-ai cunoscut tu pe mine.

Şi, cum vorba proverbului: „Cînd femeia îşi pune ceva în cap nu poţi să i-o mai scoţi”, plecară în călătorie.

S-au plimbat ei prin multe ţări. În una din ele întîlniră un prinţ care se îndrăgosti nebuneşte de prinţesă. Prinţul era dintr-un regat foarte bogat şi rămăsese înţeles cu regele că-i va cere în căsătorie fata cînd aceasta va împlini douăzeci şi şapte de ani.

Tot atunci, regele şi regina se împrieteniseră cu două fe- mei, mamă şi fiică, ce nefiind de viţă nobilă voiau să se creadă că sînt: văzînd că aceştia erau regi, îi însoţeau pretutindeni.

Într-o bună zi, pe cînd regele îşi continua voiajul, regina părăsi această lume. Regele şi prinţesa căzură în neagră triste- ţă, dar femeia aceea, care-i însoţea mereu, îi mîngîia întruna şi atît de bine o

scoase la capăt, încît, întorcîndu-se cu regele în Castilia, acesta le invită la palat pentru cîteva zile. Însă ea îşi dădu toată osteneala şi rămase pentru totdeauna, fiindcă se că- sători cu regele. Din acea clipă toată dragostea şi toate darurile începură să se reverse asupra fetei sale, pe care o prezenta în toate părţile, în timp ce biata prinţesă rămînea tristă şi părăsită în cîte o încăpere a palatului.

Văzînd-o mereu abătută, regele o întrebă pe noua regină ce avea copila lui de se află mereu în starea asta?

— Ce să aibă, zicea regina, se gîndeşte la logodnic. Fetele de măritat îşi petrec vremea gîndindu-se mereu la ursitul lor.

Da, e firesc, gîndea şi regele. Cum iubitul ei este prinţul şi, de vreme ce se va căsători cu acesta, e firesc să se gîndească tot timpul la el.

Dar fata cea vitregă mereu îi spunea mamei sale:

— Vai, mamă! Aş vrea ca atunci cînd tu nu vei mai fi să fiu eu regină. Dacă m-aş putea căsători eu cu prinţul...

Regina cea vitregă căuta să-şi liniştească odrasla, spunîn- du-i că s-a gîndit ea mai dinainte la toate acestea şi că totul se va aranja cum va fi mai bine.

Cînd mai erau doar cîteva luni pînă cînd prinţesa cea adevărată împlinea vîrsta la care se înţeleseseră să o căsătorească, logodnicul scrise că va sosi în curînd spre a-i cere mîna. Regele îşi dădea osteneala să o înduplece pe regină să meargă împreună prin tîrgurile învecinate, ca să aleagă lucrurile trebuincioase de nuntă. Dar regina spunea de fiecare dată că era obosită, că nu suporta drumul şi-l îndemna pe rege să plece singur.

Din clipa în care regele părăsi palatul, regina, care era mai rea decît deochiul, încît toţi îi ştiau de frică, chemă la ea pe scutierul cel mai bătrîn din palat, căruia îi era teamă cel mai mult de regină. Aşa că, venind acesta, îi zise vitrega regină:

— Chiar acum vei lua pe pocitania asta de prinţesă şi o vei duce la cîmp. Acolo o vei omorî, îi vei scoate ochii şi mi-i vei da mie.

Şi fata cea vitregă zise şi ea:

— Iar mie îmi vei aduce inima ei.

Bietul om, care nu avea cum să scape de mînia reginei dacă nu-i îndeplinea pe loc poruncile, mai mult mort decît viu, o luă pe biata prinţesă şi o duse

cu sine afară în cîmp, departe de palat.

Pe drum, prinţesa îl întreba mereu unde-o duce, fiindcă sărmanul scutier plîngea tot timpul.

— Vai, cum să ţi-o spun?

— Spune-mi adevărul, fiindcă ştiu că ceva rău ele ţi-au poruncit să faci cu mine.

Şi atunci îi zise scutierul:

— Apoi, mi-au poruncit să te omor şi, vezi, eu care te cunosc, fata mea, de cînd ai venit pe lume, nu pot s-o fac.

Şi, deşi prinţesa îl îndemna întruna să dea ascultare poruncilor reginei, că de nu îl va omorî şi pe el, scutierul se jelui întruna, zicînd că n-o va putea face.

Şi numai ce apăru un mieluşel în faţa lor. Atunci omul se lumină la faţă şi zise:

— Iată, acum totul s-a aranjat. Trebuia să omor o fiinţă nevinovată dar, în locul ei, voi omorî mielul acesta şi nimeni nu va şti nimic. Îi scot ochii şi inima şi le duc reginei, iar pe tine te las aici. Îl rog pe Dumnezeu să te aibă în paza lui, iar tu roagă-te mult răposatei regine, căci mamele din cer văd totul şi veghează mult asupra copiilor lor.

Se despărţiră, îmbrăţişîndu-se şi plîngînd, iar prinţesa îi mai spuse:

— Ai grijă multă de sărmanul tata, căci această fiară urzeşte ceva rău şi contra lui.

Scutierul se întoarse la palat, iar prinţesa rămase în cîmp, hoinărind în sus şi-n jos. Toată ziua, biata de ea, rătăci încolo şi-ncoace, gîndindu-se cu mare teamă unde se va adăposti noaptea.

Şi, în vreme ce se mai oprise puţin să se odihnească, numai ce văzu o bătrînică venind spre ea. Şi, cum se uită fata, deodată bum! căzu bătrînica jos. Fata sări de la locul ei, alergă în ajutorul bătrînei şi, în timp ce-o ridica întrebînd-o de nu s-a lovit cumva, femeia îi zise:

— Copilo, ce cauţi tu, singură, pe aceste meleaguri? Prinţesa îi povesti tot ceea ce-i făcuse mama cea vitregă.

— Cît e de rea, cît e de rea! murmură bătrîna şi-o invită pe fată s-o însoţească la coliba ei.

Fata primi bucuroasă. Ajunseră în faţa unui soi de peşteră, unde aceasta îşi avea locuinţa.

— Priveşte, este căsuţa mea. Aici nimeni nu te va supăra. Dar, cum eu ies de multe ori, tu vei fi nevoită să rămîi singură,

căci nimeni nu te va deranja. Dacă totuşi un nepoftit va îndrăz- ni, ţine asta.

Şi-i dădu o vărguţă. Căci bătrîna era o vrăjitoare, aşa că dîndu-i vărguţa îi spuse:

— Cînd vei dori ceva nu vei spune decît atît: „Vărguţă a vîntuţii, înfăţişează-mi asta”. Şi ea îţi va aduce orice numai- decît. De asemenea, cînd vei voi să vezi pe cineva sau orice alt lucru din palatul tău, să-i ceri, pentru că dorinţa ţi se va înde- plini pe loc. Dar niciodată să nu ceri ca ei să te vadă pe tine şi nici să nu încerci să le vorbeşti.

Iar prinţesa, după ce-i mulţumi bătrînei, îi zise că de-aici încolo îi va spune bunicuţo, pentru că dînsa e atît de bătrînă, iar ea atît de tînără.

— Bine, răspunse bătrîna. Tu spune-mi cum vei vrea. Şi-acum mă duc, dar mai înainte va trebui să te învăţ multe lucruri pe care eu ştiu să le fac.

Şi-o învăţă pe prinţesă să facă dantele, să brodeze şi multe alte treburi măiestrite.

— Eu cred, bunicuţo, că tot ceea ce a pus la cale mama cea vitregă este pentru că vrea s-o dea pe fata ei de soţie logodnicului meu, prinţul.

Bătrînica însă îi zicea:

— Crezi tu asta? Ce copilărie!...

Dar să le lăsăm pe bătrînică şi pe copilă şi să ne înapoiem la palat.

Cînd sosi scutierul la palat, regina îl întrebă dacă i-a îndeplinit poruncile şi acesta îi dădu ceea ce adusese. Iar fata cea vitregă, fuga, scoase inima şi-o zvîrli cîinelui.

În acest timp se întorsese şi regele care întrebă de fata lui. Regina îl minţi, zicîndu-i că în clipa cînd l-a văzut ieşind din palat, prinţesa care stătea în pridvor cu un oarecare, a fugit, nu se ştie unde şi de-atunci nimeni nu a mai văzut-o.

Regele se întristă foarte. Voi să cheme toate slugile pen- tru a le da porunci în legătură cu prinţesa.

— Omule, cauţi scandal. Eu nu am spus nimic celor din casă pentru a ocoli orice ceartă.

Atunci, regele care credea toate înşelătoriile pe care i le făcea sau i le spunea regina, o crezu şi p-asta.

Aceasta chemă din nou scutierul şi-i zise:

— Ia aminte, regele a întrebat despre prinţesă şi e foarte lesne ca să te întrebe şi pe tine. Eu i-am spus că a fugit cu un necunoscut care a venit să o caute la palat. Şi, dacă vei destăi- nui o singură vorbă din cele ce ţi-am poruncit să faci, voi pune să te frigă de viu. Aşa că vezi cum vorbeşti.

Bietul om asigură că nu va spune nimic, dar mereu plîn- gea, fiindcă nu ştia ce se alesese de sărmana prinţesă.

Regele începu să se vaiete reginei că nu va putea spune prinţului că fiica lui a fugit cu un altul, pentru că era ceva de necrezut. Atunci regina îi zise:

— Uite, prezint-o pe fiica mea în locul fetei tale.

Degeaba căuta regele să-i spună că el nu putea rosti o astfel de minciună, căci regina îl îmboldea întruna.

— Vezi-ţi de treabă, omule! E o prostie ceea

ce spui! Şi atîta-i zise, încît conveni şi regele

la aceasta.

Sosi şi ora cînd prinţul se prezentă şi ceru să se pregă- tească rochia prinţesei în vederea nunţii.

Îi fu prezentată cealaltă prinţesă, dar el căzu pe gînduri fiindcă nu o plăcea.

Regele îi spuse că fiica lui primise să-i fie soţie atunci cînd îl văzuse. Cunoscuse între timp alt bărbat care-o iubea. Acum, dacă prinţul va voi, cum aceea nu era fata lui bună, ci vitregă, i-o va da pe aceasta de soţie.

Prinţul răspunse că nu mai avea ce face acum decît să se căsătorească, întrucît în ţara lui nu se putea să spui una şi alta să faci. Aşa că, acestea fiind zise, va trebui să facă nunta cu cea care nu era adevărată prinţesă.

Se vesti în regat să se prezinte de îndată la palat: croito- rese, lenjerese, dantelărese etc. Şi zise vrăjitoarea prinţesei:

— Mîine te vei duce la palat, pentru a lucra

dantele.

— Dar bine, cum mă voi putea duce? Mama mă va recu- noaşte şi mă va omorî şi pe mine şi pe bietul scutier.

— N-ai grijă, răspunse bătrîna. Acolo vei avea de întîm- pinat multe piedici, dar de cunoscut nu te va cunoaşte nimeni.

Cînd se prezentă fata la palat, aducea cîteva modele de broderii şi dantele. Văzură toţi cîte ştia să lucreze şi rămaseră minunaţi de dibăcia fetei.

Regina şi fata ei supravegheau lucrul fetelor. Prinţul se afla şi el în iatacul de lucru, fiindcă datoria cerea să stea mereu împreună cu prinţesa. Prinţului îi plăcea să stea de vorbă cu dantelăresele şi de multe ori se adresa logodnicei, arătînd spre prinţesa adevărată.

— Nu pare o lucrătoare de rînd: are un chip atît de fin şi nişte purtări atît de alese.

Aşa că logodnica, văzîndu-l cît privea şi mereu vorbindu-i, îşi zise că de asta va trebui să se descotorosească. Regele o privea şi el şi se gîndea că fata lui ar fi arătat aidoma acestei fete, dacă acum ar fi acolo, într-atît se asemănau la chip.

Şi logodnica nu găsi alt mijloc de a o îndepărta decît să arunce degetarul peste balcon în apa rîului care trecea pe aco- lo, spunînd că i s-a furat degetarul. Începu să se vaiete şi găsi că cea care l-a furat nu e alta decît brodeza, adică prinţesa noastră.

Degeaba se dezvinovăţi fata, că nu s-a atins de el, că avea degetarul ei şi nu avea trebuinţă de altul, prinţesa cea vitregă spunea sus şi tare că ea l-a furat.

— Mîine, cînd vei sosi la palat, îi spuse acasă bătrîna, să te apleci peste balcon şi vei vedea un rac ieşind din apă, căruia îi vei zice: „Răcuşor ce ieşi din mare, prinţesei i s-a furat degetarul şi pentru asta mă vor pedepsi pe mine”. Iar racul îţi va răspunde.

A doua zi întrebă logodnica pe prinţ:

— A adus degetarul?

— Cum să-l fi adus, dacă nici nu m-am atins de el, răs- punse fata.

Atunci regina dădu dispoziţii să i se dea zece lovituri, ca să spună unde l-a pus.

De faţă se aflau şi regele şi fetele care lucrau la trusoul prinţesei.

Iese fata atunci în balcon şi începe să spună racului ceea ce o învăţase bătrînica. Iar racul:

„Nu s- a pierdut şi nici nu s- a furat, Ci stăpîna însăşi l- a aruncat.
Aruncă o cutie cu aţişoară,

Că îndată eu o să- l scot afară.”

Apucă fata o cutioară şi-o aruncă în jos, în apa rîului. Atunci prinţul şi regele se aplecară să vadă; racul se scufundă şi, după cîteva clipe, ieşi cu degetarul în gură, aruncîndu-l în cutioară.

Mai trecură patru sau cinci zile, cînd iată că din nou regi- na începe să se vaiete că i-au dispărut nişte voaluri şi catifele.

Şi, cum toate fetele care lucrau la palat erau foarte aran- jate şi gătite, iar prinţesa era foarte modest îmbrăcată, logodni- ca spuse că pentru nuntă vor trebui să se îmbrace toate cît mai frumos, dar fiecare în altă rochie. Şi, pentru că se va căsători noaptea, fetele vor purta în mîini lumînări aprinse, iar flăcăii vor duce făclii.

Fiecare începu să spună cum se va îmbrăca.

Atunci, cum logodnica nu aştepta decît un prilej pentru a arunca din nou vina asupra ei, începu s-o învinovăţească că a furat voalul şi catifelele ei, pentru a-şi face rochia de nuntă.

Degeaba repeta fata că nu şi nu. Prinţesa cea vitregă îi zise că de nu se va înfăţişa a doua zi dis-de-dimineaţă cu găte- lile furate, loviturile care nu-i fuseseră încă date o aşteptau.

Se înapoie prinţesa la peştera unde locuia cu bătrînica.

— Vai, bunicuţă! Nu ştii cît pătimesc.

— Ce ţi s-a mai întîmplat, fata mea?

— S-a furat o catifea!

— Ei, nu fi prostuţă, las’ să se fure!

— Bine, dar regina spune că eu sînt cea care a furat-o şi că mîine, de nu i-o voi aduce, mă va biciui.

— Nu te vor biciui. Mîine te vei întoarce acolo, încă o da- tă. Şi, cînd vei fi în atelierul unde lucrezi, va intra un porumbel căruia îi vei spune:

„Porumbiţă vestitoare,
Peste cîmpuri

călătoare, Voalul şi
catifeaua poţi tu
Să- mi spui cin' le- a furat sau nu?"

Şi ea îţi va răspunde.

Cînd, a doua zi, fata intră în atelierul de broderie, regina o întrebă dacă a adus cele furate. Prinţesa se dezvinovăţi din

nou şi spuse că dacă nu se va afla acolo mai înainte de prînz cu lucrurile pe care le luase, va primi douăzeci şi cinci de lovituri de bici.

Cum regele îi făcea pe voie de cînd o luase pe noua regină şi n-o contrazicea la nimic, n-avu tăria să i se împotrivească nici de data aceasta.

Era ora douăsprezece şi regina poruncise să fie chemaţi cei ce urmau s-o biciuiască pe prinţesă, de faţă cu toţi, iar prin- ţul se căia că promisese să se căsătorească cu fata cea vitregă. Dar pentru că-şi dăduse cuvîntul, nu avea decît să-l îndepli- nească. În sinea lui îşi zicea: „cît de răi pot fi unii oameni!”

Dar deodată intră porumbiţa, o porumbiţă albă care, rotindu-se lin prin atelier, îi zise fata cuvintele pe care o învă- ţase bătrîna să le rostească.

La care răspunse porumbiţa că regina ţine ascunsă în dulap catifeaua şi voalul de care o învinuia pe prinţesă.

Atunci regele zise:

— Să mergem să vedem dacă e adevărat ceea ce a spus porumbiţa.

Şi plecară cu toţii şi găsiră catifeaua în camera reginei, ascunsă în dulap. Regina începu să se dezvinovăţească. „Aşa e, am pus-o acolo din nebăgare de seamă şi tocmai aici nu am căutat-o.”

Se răspîndiră toţi care încotro. Fetele începură lucrul, iar cînd sosi noaptea, fata povesti din nou bunicuţei ceea ce i se întîmplase.

Iar bătrîna îi zise că acum, curînd, curînd, va fi şi nunta.

A doua zi, prinţul spuse că el voieşte să dăruiască fiecăreia dintre lucrătoare cîte o rochie şi fiecare să-şi aleagă culoarea care-i place. Cînd ajunse la prinţesă, logodnica îi alese culoarea galbenă. Le aduseră şi mătăsurile şi sulul pentru că fiecare avea garnitura din altă culoare. Fiecare îşi alese ce-i plăcea, numai prinţesa spuse că ea nu are nici o preferinţă. Atunci prinţul spuse că-i va alege el

culoarea, şi-i alese culoarea cerului. Logodnica se mînie foarte, dar nu putu să zică nimic, pentru a nu-l supăra pe prinţ, tocmai acum cînd mai aveau cîteva ore pînă la nuntă. Totuşi îndrăzni:

— Găsesc că voalul nu l-ai ales cu gust. Cred că era mai bine să fi ales mov sau o altă culoare.

— Nu, fiindcă mie îmi place aceasta, zise prinţul, şi pentru că astfel rochia aduce cu steagul ţării mele, care este galben şi albastru.

Cînd o auzi şi p-asta, crescu şi mai mult mînia şi invidia logodnicei. Dar încerca s-o ascundă. Iar fetele începură să se pregătească de nuntă.

Sosi şi ziua nunţii. Şi o sfătui vrăjitoarea pe fată:

— Bagă de seamă, tu caută şi mergi cît mai aproape de tatăl tău, pentru că tatăl tău îi va da braţul logodnicei, iar logodnicul, mamei. Şi, cînd va fi să treacă mireasa pe sub torţele aprinse, tu ridică-ţi lumînarea cît mai sus şi caută să-ţi cadă cîteva picături mai mari de ceară pe mîneca rochiei. Şi astfel rochia să ţi se păteze şi cînd mirele îţi va atrage atenţia că-ţi pătezi mîneca cea galbenă, tu să-i răspunzi: „prea bine, căci sînt fiica regelui Castiliei”, dar s-o spui cît mai tare, ca tatăl tău să te audă.

Sosi ora nunţii şi au plecat cu toţii la palat.

Cînd regele o văzu pe fată îi zise că seamănă leit cu fata lui, iar mirele nu-şi putea dezlipi ochii de la ea, deşi mergea cu soacra alături, şi căuta să meargă cît mai aproape de ea pentru a o putea vedea mai bine. Şi, cînd fetele ridicară toate lumînă- rile în sus spre a lăsa să treacă pe dedesubt mireasa, prinţesa ridică lumînarea ei şi mai sus, pentru ca ceara să-i cadă deasu- pra mînecii, şi-i zise mirele:

— Ei, neroado, ţi se pătează mîneca

galbenă! Iar ea:

— Şi dacă mi-o pătez este fiindcă sînt fata regelui Casti-

liei

. Şi toţi rămaseră uluiţi.

Regele o privi atunci şi mai atent şi o întrebă dacă ea este

cu adevărat fiica lui, iar prinţesa răspunse că da şi

că aceste femei vitrege i-au poruncit lui Filip, scutierul, s-o omoare.

Regele voi să-l pedepsească pe scutier, dar fata îi spuse că nu era vinovat, că fusese foarte bun cu dînsa şi că suferise mult şi avea mare frică de regină şi de aceea nu putuse să facă altfel.

Şi, cu toată mîneca pătată de ceară, nunta se ţinu, dar cu mireasa cea adevărată.

Atunci prinţul zise: „Mulţumesc că am întîlnit comoara pe care o căutam!”

Şi în ziua următoare se afla tot poporul adunat la poarta palatului, cerînd pedeapsa pentru regină şi fiica ei.

Ieşi regele în balcon şi întrebă:

— Ce vreţi?

— Să fie pedepsită regina! răspunseră toţi, pentru că nimeni nu putea s-o vadă în ochi de rea ce era.

— Atunci să hotărască poporul soarta ei! mai spuse regele.

— Iată aceşti doi cai; să fie legată de copitele lor şi să fie tîrîtă şi lăsată în voia lor.

Şi aşa făcură. Iar ceilalţi rămaseră foarte fericiţi.

În româneşte de ALEXANDRINA CARAPETRU

POVESTE SPANIOLĂ

Veinte şi regele

FAMILIA despre care este vorba în această poveste era aceea a unui croitor dintre cei care cos în palat haine pentru toată armata.

Avea croitorul nouăsprezece fete şi făcu întîmplarea că femeia lui mai rămase grea o dată şi mai născu o fată şi cu aceasta se făcură douăzeci, adică Veinte, şi chiar aşa îi puse numele. Femeia muri şi, cum se întîmplă, în astfel de cazuri, copiii crescuseră la întîmplare, aşa că Veinte crescu foarte repede, ajungînd în scurt timp o fetişcană mai isteaţă decît toate surorile sale.

Iar tatăl, bietul de el, neştiind cum s-o scoată la capăt cu atîtea fete, pentru că la palat nu era de lucru pentru atîtea mîini, nefiind bogat, se gîndea cum va putea da de mîncare atîtor guri.

Într-o zi, el le spuse fetelor:

— Dacă-aş avea aici o femeie pe care m-aş putea bizui, apoi aş lăsa-o în casă şi aş pleca departe, să văd doar oi putea cîştiga vreun ban mai mult, fiindcă la palat se cîştigă foarte greu.

Veinte îi zise atunci:

— Pare de necrezut, tată, ca în faţa fetei tale Veinte să zici una ca asta. Poţi să pleci liniştit căci, de va fi nevoie de cro- itori în acest palat, noi nu vom lipsi de la ce va fi de făcut. Dumneata poţi să încui toate uşile şi să spui regelui să ne trimită în fiecare zi de mîncare, ca să nu mai ieşim. Te vei soco- ti cu regele şi el ne va trimite mîncarea.

Croitorul făcu întocmai. Iar regele îi spuse că va rămîne în grija lui să le trimită fetelor tot ceea ce aveau nevoie. Dar cum erau atîtea, tot ceea ce le

trimitea regele de mîncare tot puţin pentru ele se afla.

Tatăl nu le lăsase decît o fereastră foarte înaltă, care da în drum şi de unde ele aruncau o sforicică pentru a-şi urca

mîncarea pe care de jos le-o trimitea regele. Mai aveau un bal- con, care da spre palat, spre o grădină a regelui. Cam asta era totul.

Într-o zi, Veinte ieşi în balcon şi văzu craca mare a unui păr ce se apleca în jos, gata să se frîngă de greutatea rodului şi se gîndea că, dacă va găsi o scăriţă, va pune-o în grădină sprijinind-o de balcon, va coborî şi va culege pere într-un coşu- leţ.

Zis şi făcut. Găsind scara, începu să coboare în fiecare zi după pere, pînă ce grădinarul observă că perele se împuţinau din ce în ce, dar nu ştia cine le culege. Aşa că se duse la rege. Îi dădu cheia grădinii, zicîndu-i că el nu mai e vrednic a fi grădi- nar, fiindcă va veni şi ora cînd regele îi va cere un coş cu pere şi el nu va avea cu ce să-l umple, pentru că perele se furau mereu.

— Nu pleca de la palatul meu, îi zise regele, căci eu voi sta la pîndă şi voi vedea cine este acela care-mi fură perele.

A doua zi, se aşeză sub peri. Simţi mişcare în pom, privi în sus şi o zări pe Veinte suită într-unul din peri şi îi zise:

— Veinte, tu eşti cea care îmi furi perele?

— Păi, să vedeţi, maiestatea voastră, să ne iertaţi, pentru că noi sîntem nouăsprezece surori şi cu mine douăzeci şi aici se prăpădesc perele de pomană şi, fiindcă măria ta are grijă să ne sature atunci cînd ne trimite mîncarea, ne va lăsa de asemenea să ne săturăm şi de pere.

Regele începu să-i vorbească despre alte

lucruri. Dar Veinte zise:

— Am aflat că are măria ta un porumbar, care e demn de privit, şi eu aş vrea să-l văd.

— Atunci hai să-l vedem, îi zice el.

Pleacă ei, dar lipsea grădinarul ca să le deschidă poarta. O deschise regele şi intră în porumbar. Ea rămase în uşă. Aşteptă ca el să intre, trînti poarta şi, lăsîndu-l înăuntru, luă coşul şi la

revedere.

Cînd sosi grădinarul pentru a da grăunţe porumbeilor, se miră că-l vede pe rege acolo.

— Majestatea voastră, aici, închis?

Şi-i spuse regele că, pe cînd privea la porumbei, un val de aer îi închisese poarta şi nu mai putu să o deschidă.

Iar regele, ieşind de acolo, gîndi în sinea lui: „Îmi vei plăti tu totul."

În ziua următoare, Veinte era cocoţată în păr, în timp ce regele se plimba prin grădină.

— Cum, Veinte, după tot ce mi-ai făcut ieri, mai ai cura- jul să stai acolo?

— Vezi, măria ta, răspunse Veinte, noi sîntem nouăspre- zece surori şi cu mine douăzeci. Ieri o mare ceartă se auzea din casa noastră: „Veinte! Veinte! Veinte!" Am ieşit în fugă, poarta s-a trîntit şi nu am mai avut ce face.

Regelui îi plăcură mult vorbele fetei.

— Mi-au spus că măria ta are o moară de apă pe care merită să o vezi şi eu ţin mult s-o văd.

— Atunci, haide chiar acum.

Şi s-au dus împreună să vadă moara. Intrară, şi regele zise:

— Păcat că nu-i aici grădinarul ca să înhame măgarul la roată şi să vezi cum vine apa. Totuşi am să mă leg eu în locul lui. Tu ţine-mi sfoara, iar eu voi da înconjur.

Iar ea, cînd îl vede legat, ce face? Îi prinde capătul sforii ce-l ţinea în mînă de un pom, ieşi, închise poarta şi-l lăsă acolo.

Cînd sosi grădinarul ca să dea drumul la apă, se miră din nou de ceea ce văzu. Regele îi zise că bine că s-a prins de pom, căci de nu, cădea în apă.

Cealaltă zi, la fel. Veinte suită în păr, iar regele pe jos, aşteptînd-o:

— Pare de necrezut că te afli din nou aici, după tot ceea ce ai făcut ieri cu mine.

— Maiestatea sa trebuie să mă ierte neapărat, zise din nou Veinte, căci sîntem nouăsprezece surori şi cu mine două- zeci. Aşa că dacă mare gălăgie a fost alaltăieri, şi mai mare a fost cea de ieri: „Veinte, Veinte, Veinte, Veinte, Veinte!" Şi eu, repede să ies, dar întîmplarea a făcut de am legat pe măria ta de

pom căci, de nu, ar fi căzut în apă.

Coborînd ea din pom, îi zise regele că dacă vrea, el va ve- ni la noapte la ea. Veinte zise că vrea şi întrebă la ce oră să-l aş- tepte. Rămaseră înţeleşi ca să urce regele cam pe la nouă seara.

— Eu, noaptea asta, nu mă culc cu voi, le spuse Veinte fetelor.

Şi, cum camera lor de culcare era lungă şi paturile se în- şiruiau unul după altul pînă la al douăzecilea, regele ştia locul lor şi unde îşi avea Veinte patul. Aşa că Veinte le spuse că, fiind foarte gălăgioase, ea se va culca în noaptea aceea singură, într-o altă cameră.

— Fă ce vrei, îi răspunseră surorile.

Atunci fata luă patul şi-l aranjă în cealaltă încăpere. Acolo îşi potrivi scara la fereastră, se încuie pe dinăuntru şi, cînd regele urcă, cum el ştia unde dormea Veinte, începu să numere:

— Unu, doi, trei, patru... pînă la nouăsprezece, dar nu dădu de al douăzecilea pat. Cred că am greşit.

Din nou începu să numere. „Unu, doi, trei, patru... pînă la nouăsprezece. Asta se repetă de trei ori şi, de fiecare dată, ajungea numai la nouăsprezece. Şi iar se supără regele.

În acest timp soseşte din călătorie, obosit de atîta muncă, tatăl celor douăzeci de fete şi le întreabă cum s-au simţit în lipsa lui. Ele spun că bine, că nu le-a lipsit mîncarea şi că şi-au făcut pe deplin datoria. Şi se duse croitorul la palat spre a-l saluta pe rege, cum era natural. Şi-i spuse regele că avea un costum pe care voia să i-l coasă el, dar să aibă grijă ca fiica lui, Veinte, să nu se atingă de costum pentru că el cunoaşte croiala şi cum cosea Veinte. Iar de nu, îl va costa viaţa.

Sărmanul se întoarse acasă şi, cum era tare amărît, îl întrebă Veinte:

— Tată, ce aduci acolo?

Iar croitorul o întrebă de nu a făcut cumva vreo festă prinţului şi-i spuse ca de acel costum să nu se atingă, fiindcă regele va cunoaşte că a fost lucrat de ea.

— Că prost mai este, tată! Ca şi cum croiala şi împunsă- tura mea ar spune: „Veinte l-a făcut!” Şi

pentru cînd îl vrea gata?

— Pînă-n trei zile.

— Apoi, dă-mi-l mie, că am să-l fac eu.

— Fato, pentru Dumnezeu, să vezi că mă omoară regele, zise bietul croitor.

— Nu, nu te va omorî, zise Veinte.

Îi luă costumul, se încuie în camera ei şi acolo croi nouăsprezece costumaşe. Cînd după trei zile le scoase gata şi le aşeză în cutie, îi spuse că costumul prinţului era gata. Cînd croitorul sosi la rege, acesta se mai afla încă în pat.

— Bine, lasă-l pe pat! Imediat am să mă uit la el, zise, bă- nuind că era iar vreun şiretlic de-al lui Veinte.

Croitorul plecă. Şi, cînd regele desfăcu cutia şi începu să scoată cele nouăsprezece costume, dădu poruncă să fie chemat de îndată croitorul. Auzindu-se chemat, o întrebă tatăl pe Veinte de n-a făcut vreo drăcie costumului.

— Nu, tată! Du-te liniştit, nu te îngriji, că n-o să te omoare.

Soseşte bătrînul şi-l întreabă pe rege ce doreşte.

— Apoi, nimic mai mult decît că vreau să mă căsătoresc cu fiica dumitale, Veinte.

— Vreţi să glumiţi cu mine?

— Nu, nu vreau să-mi bat joc de dumneata. Vreau ca nunta să aibă loc de acum în trei zile.

Ajunse bătrînul acasă foarte supărat:

— Ce mai aduci, tată? întrebă fata.

— Mi-a spus regele că vrea să te ia de

nevastă. Iar Veinte:

— Chiar acum, tată, du-te la casa tîmplarului şi spune-i să facă o păpuşă de mărimea fetei tale Veinte, cu un resort care să spună „da” şi altul „nu”, şi te vei duce şi la măcelar şi-mi vei aduce o burtă de vacă, puţin sînge şi nişte zahăr.

Sosi şi ziua nunţii.

Cînd veni ora să se culce, regele iese din cameră să vadă dacă Veinte n-a mai pus ceva la cale, şi ea, cum avea păpuşa pregătită, o îmbracă cu cămaşa ei de noapte, iar în burta de vacă toarnă zahăr şi apoi o umple cu sînge şi o aşază pe gîtul păpuşii, o culcă în pat şi ea se bagă sub pat şi aşteaptă

ca regele să intre.

Iar regele o întreabă:

— Te-ai şi culcat?

Păpuşa, cum avea un resort care zicea „da” şi „nu”, spuse că „da”.

Dar regele:

— Acum mi le vei plăti pe toate laolaltă. Îţi aminteşti cînd îmi furai perele din grădină?

— Da.

— Îţi aminteşti cînd m-ai lăsat închis în porumbar?

— Da!

— Ţi-aduci aminte cînd m-ai lăsat legat la moară încît şi grădinarul m-a crezut nebun?

— Da.

— Dar cînd m-ai lăsat cu toate cele nouăsprezece surori ale tale şi ai fugit?

— Da!

— Şi cînd ţi-am trimis costumul şi i-am spus tatălui tău, fiindcă nu aveam încredere în tine, şi tu mi-ai croit nouăspre- zece costume pentru a le arunca?

— Da!

— Da?

Şi scoate pumnalul şi i-l pune la gît. Şi, cum sîngele era dulce pentru că se făcuse sirop, îi cad cîţiva stropi în gură.

— Trădare, trădare! Am omorît-o pe Veinte, care pînă şi sîngele îl avea dulce!

— Te-ai supărat de pomană, fiindcă eu am ştiut mai multe decît tine, zise Veinte, ieşind de sub pat.

Iar regele o îmbrăţişă şi-i zise:

— Atunci tu vei fi soţia mea şi nimeni alta.

Şi trăiră fericiţi la palat şi veniră să locuiască acolo şi croitorul cu cele nouăsprezece fete ale sale.

În româneşte de ALEXANDRINA CARAPETRU

POVESTE SPANIOLĂ

Pasărea şi inelul

ERA ODATĂ o familie foarte bogată. Şi aveau doi sluji- tori tare de treabă şi cumsecade. Trecură luni şi ani şi aceştia se îndrăgostiră unul de altul, fiindcă unul era bărbat, iar celă- lalt femeie. Atunci, stăpîna îl numi pe tînăr grădinar al casei pentru ca cei doi să nu mai stea tot timpul împreună. Slujnicuţa se numea Maria, iar grădinarul nostru, Jose. Fu o vreme cînd fata cobora mereu în grădină să-l ajute pe Jose la cură- ţatul pomilor, dîndu-i foarfecele sau alte scule trebuincioase.

— Maria, îi spunea grădinarul, îmi pare tare rău că tu te afli aşa departe de mine şi nu ne putem vedea tot timpul.

Trecură aşa mai multe zile şi Maria se prinse în cursă.

Stăpîna însă nu ştia că ei se iubeau.

Trecură luni şi nu mai putu fi ascunsă faţă de nimeni nici dragostea lor şi nici faptul că Maria, slujnicuţa, avea să fie în curînd mamă. În sfîrşit, află despre acestea stăpîna şi-i spuse lui Jose:

— Am să-ţi spun ceva.

Şi-i spuse că, văzîndu-i cît se iubesc şi că Maria va avea, în curînd, un copil, ea vrea să-i cunune.

Se căsătoriră. Jose rămase mai departe grădinarul casei.

La puţin timp, Maria născu o fetiţă foarte frumoasă, pe care stăpîna o boteză tot Maria, nume pe care-l purta şi ea.

Zburară zilele, săptămînile, lunile, anii. Fata grădinarului crescuse şi se făcuse drăguţă şi cu mult

vino-ncoace.

Stăpîna avea de asemenea o fată de zece ani pe cînd Maria cea mică avea şase. Fata stăpînei o gelozea pe Maria, fiindcă ar fi vrut să fie ca mica fată din acea casă. Mereu îi spunea copilei să plece de la ei, că asta nu era casa lor şi că mama ei era o neobrăzată. Copiliţa plîngea, venea şi-i povestea totul mamei. Dar mamă-sa căuta s-o liniştească.

Sosi şi vremea cînd fetele se făcură domnişoare. Într-o noapte, după ce stăpîna casei sosi de la un bal, îşi scoase

bijuteriile printre care era şi un inel şi le puse în cutia unde-şi ţinea lucrurile de preţ. Şi, în timp ce Maria, fata slujnicuţei, se afla în grădină cu tatăl ei să-i ajute la curăţatul copacilor, o pasăre ce-şi făcea cuib într-unul din pomii grădinei intră pe fereastră, apucă inelul în cioc si-l duse la cuib.

În dimineaţa următoare, stăpîna o chemă la ea pe Maria, fata grădinarului, şi o întrebă despre inelul cu diamante care dispăruse. Fata spuse că nu ştia nimic, că ea-l pusese în cutia cu bijuterii a stăpînei. Dar degeaba. Stăpîna nu crezu şi o învi- nui pe biata Maria că-l furase.

— Doamnă, sînt mulţi ani de cînd locuiesc aici. Părinţii mei vă slujesc, de asemenea, de multă vreme, dar niciodată n-a dispărut nimic.

Atîta supărare fu în căsuţa grădinarului, încît mama Ma- riei muri la puţin timp după aceea, iar Maria cu tatăl ei răma- seră singuri şi tare necăjiţi. Şi le spuse stăpîna că, dacă pînă în opt zile inelul nu va apare, vor trebui să plece din casa aceea, unde or şti.

Grădinarul, de ce era trist, se întristă şi mai mult.

— Spune-mi, fata mea, adevărul, îi zicea Mariei. Ai luat tu, cumva, inelul?

— Nu, tată. Inelul a fost pus în cutia cu bijuterii şi nu s-a mai văzut de atunci.

— Stăpîna ne bănuieşte, pentru că aici nu mai locuieşte altcineva în afară de noi. Are dreptate.

— Nu-mi mai vorbi despre asta, tată, eu vreau să mă duc unde e mama, să mă odihnesc împreună cu ea. Nu mai pot să trăiesc aici, zicea fata necăjită.

În ziua următoare, stăpîna îi spuse lui Jose că inelul fiind de mare preţ şi că neputînd să-l plătească, nu-i mai poate îngădui în acea casă.

Şi-au luat, Maria şi grădinarul, puţinele lucruri şi banii care-i aveau şi au plecat. Găsiră în drum o colibă, cam dărăpă- nată, unde se adăpostiră. Tatăl, de atîta supărare cîtă îndurase, căzu bolnav. Cu

puţinii bani care-i avea, sărmana fată plecă să-i cumpere de-ale gurii. Dar n-a fost de nici un ajutor. Tatăl muri. Copila rămase să locuiască singură în colibă. Îi mai ră- măseseră doar puţini bani.

Dimineaţa, ea se scula devreme şi pleca la cimitir, să se roage la mormîntul tatălui ei.

În acest timp, la casa stăpînei era nevoie de curăţenie.

Aşa că-i spuse aceasta noului grădinar:

— Iacă, sînt opt luni de cînd grădina n-a mai fost curăţată şi nici casa scuturată, iar pomii sînt plini de pînze de păianjen. Vreau ca totul să fie curat şi în ordine.

Şi se aşeză în grădină, cu fiica, ei, pentru a-l supraveghea pe grădinar dacă o curăţă.

Şi, în timp ce, suit pe scară, grădinarul curăţa pomii, dintr-unul se desprinse ceva care căzu la picioarele stăpînei.

— Doamne, ce lovitură mi-a dat! Bine că mi-a căzut la picioare.

Grădinarul se dezvinovăţi că n-a aruncat el inelul, căci un inel căzuse lîngă stăpînă. În pom a fost un cuib de pasăre care căzuse jos, şi, în mijlocul lui, se afla acest inel.

— Vai, ce e asta? exclamă stăpîna.

Luă inelul de jos şi simţi că i se face rău. Rămase speriată cînd văzu chiar inelul ei căzut din acel cuib.

— Biata Maria! Du-te după ea şi adu-o imediat, băiatul meu, zise stăpîna, care mai avea un fiu. Vreau s-o iert şi să mă ierte, căci este nevinovată. Dar nu ştiu ce drum va fi apucat, împreună cu tatăl ei.

Nu ştia că grădinarul murise.

Artur, căci aşa se numea băiatul, încălecă şi plecă în căutarea fetei.

În timp ce mergea el, vede că, dintr-o colibă ce se afla la marginea şoselei, iese o tînără care semăna mult cu Maria. Dar nu îndrăznea s-o oprească şi s-o întrebe. Îşi dădu seama că o iubeşte pe biata fată şi găsi că mama lui trebuia să fie pedepsită pentru faptele ei, fiindcă ar fi trebuit să se fi purtat cu mare grijă atunci cînd o învinuise de furt din pricina

căruia se trăse- se moartea mamei ei. O urmări din spate, dar nu o opri. Pe drum, Maria se oprea şi culegea flori, pentru a le pune pe mor- mîntul tatălui. Ajunsă la cimitir, fata îngenunche şi se rugă tatălui ei să-şi aducă cît mai curînd aminte de ea.

— Nu ştiu locul unde e îngropată mama, dar fiindcă tu eşti aici, vin la tine. Vreau să mă iei în curînd, tată. Sînt atît de

singură pe lume! Te aveam pe tine, iar acum nu mai am pe nimeni!

Băiatul, care o urmărea, auzise totul. Întorcîndu-se aca- să, povesti mamei sale că văzuse o tînără fată în straie cernite şi că semăna foarte mult cu Maria. În ziua următoare, Artur o apucă pe acelaşi drum. Şi, ieşind fata din colibă, el îi tăie dru- mul, călare:

— Maria! Eşti Maria?

— Ce doreşti de la mine, domnişorule Artur? răspunse fata. Eu sînt Maria! Ce doreşti?

— Mama e bolnavă şi vrea să te vadă şi să te ierte căci inelul a fost găsit.

— Nu, domnişorule Artur! Vinovată a fost mama dumi- tale şi mama mea s-a prăpădit din cauza ei. Eu nu o iert. Mă bucur că inelul a fost găsit, dar pragul casei eu nu i-l voi călca.

— Domnişoară... mai zise tînărul.

— Eu nu sînt domnişoară, eu sînt fata unui biet grădi- nar; nu pot fi o domnişoară.

— Eu îţi spun aşa, fiindcă întotdeauna mi-ai plăcut şi vreau să-mi fii soţie.

— Domnişorule Artur, nu spune asta. Dacă m-ai fi iubit, m-ai fi apărat cînd stăpîna m-a învinovăţit pe mine.

— Dar ştii că mama întotdeauna a fost foarte mîndră şi niciodată nu m-a lăsat să-i vorbesc de tine. Îmi dai voie să te însoţesc? Aşa voi vedea unde e îngropat tatăl tău.

— Dacă ai plăcere, vino cu mine, zise Maria.

Artur apucă calul de dîrlogi şi se îndreptară amîndoi spre cimitir. Ajunşi la locul unde zăcea sărmanul ei tată, Maria se aruncă în genunchi şi începu să-i sărute pămîntul de la picioare.

— Aici e îngropat tatăl tău?

— Aici e. Nu aveam bani să-l îngropăm cum se cuvine.

— Am să chem groparul să-l scoată de aici şi să-l

ducă în panteonul familiei noastre.

— Cît eşti de bun, domnişorule Artur! Nu semeni mamei dumitale.

Îl dezgropară, îl urcară pe o cămilă şi-l îngropară cu mare cinste, fără ca stăpîna să afle ceva.

— Te iubesc într-atît, Maria, încît sînt gata să-mi dau şi viaţa pentru tine. Nu vreau să spun nimic mai mult. Vrei să te întorci cu mine acasă şi să o ierţi pe mama? Sărmana, e bolnavă.

— Binele cu bine se plăteşte. Pentru ceea ce ai făcut tată- lui meu, vreau să-ţi plătesc. Hai să o vedem.

Şi plecară ei pe jos, Artur ducînd calul de frîu, şi sosiră acasă. Maria, mama băiatului, stătea în grădină să mai respire aer curat, fiindcă simţea că se sufocă. Privi printre zăbrelele de la poartă şi o văzu pe Maria îndoliată. Se ridică de pe scaun să-i vină în întîmpinare şi s-o îmbrăţişeze, dar puterile nu o ţinură şi căzu jos, leşinată.

— Artur, Artur! strigă sora lui.

Sosiră în fugă Maria fata stăpînei şi stăpînul, o luară în braţe şi o suiră în pat. Cînd îşi mai reveni, începu să ceară iertare Mariei.

— Eşti iertată, stăpînă. Cu cîtă credinţă m-am rugat eu Fecioarei să apară inelul pentru ca dumneata să nu te mai îndoieşti de cinstea noastră, zise Maria.

— Mie niciodată nu mi-a dat prin gînd că o pasăre ar fi putut să-mi ia inelul din cutia cu bijuterii.

Iar Artur zise:

— Da, mamă, e firesc; păsările culeg tot ceea ce întîlnesc pentru a-şi face cuibul; la fel ar fi luat şi bani, dacă i-ar fi găsit acolo.

Stăpîna o rugă pe Maria să rămînă în casa ei, deoarece camera ei aranjată o aştepta, dar nu ca servitoare, ci ca fata ei. Însă, mai înainte, dorea ca Maria să o ierte.

Atunci, Artur zise:

— Mamă, nu numai să te ierte, ci doresc să fie soţia mea. Şi îndată se pregăti totul pentru ca nunta să aibă loc. Se căsătoriră. În ziua următoare nunţii, stăpîna muri. Iar Artur, împreună cu sora şi soţia lui, care mai înainte nu se aveau bine una cu alta,

rămaseră să locuiască împreună fiind foarte fericiţi.

În româneşte de ALEXANDRINA CARAPETRU

CUPRINS

Poveste letonă – Povestea poveştilor..........................3
Poveste letonă – Du-te nu ştiu unde şi adu nu ştiu ce..7
Poveste letonă – Rîşniţa fermecată...........................20
Poveste letonă – Pasărea măiastră............................24
Poveste letonă – Cei doi fraţi şi pasărea de aur.........29
Poveste letonă – Oglinda fermecată..........................38
Poveste letonă – Darurile naşilor..............................46
Basm românesc, povestit de V. Velicu – Şi comoara e bună la ceva...54
Basm românesc, povestit de V. Velicu – Făt-Frumos Ursu 67
Poveste spaniolă – Mîneca cea galbenă....................86
Poveste spaniolă – Veinte şi regele..........................96
Poveste spaniolă – Pasărea şi inelul.......................102